

UNIVERZITA KARLOVA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA BLÍZKÉHO VÝCHODU

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Bc. Romana Kožurková

Prominentné témy a ich jazykové stvárnenie v tureckých
parlamentných prejavoch

2024

Vedúci práce: Mgr. Michal Láznička, Ph.D.

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická časť	
1.1 Vývoj tureckého parlamentu	8
1.2 Situácia v Turecku v rokoch 2011-2022	10
1.3 Komunikačný štýl v parlamente	10
1.4 Korpusová lingvistika	17
1.5 Analýza diskurzu	18
1.6 Korpusová lingvistika v analýze diskurzu	19
1.7 Behaviorálny profil a gramatický profil	20
1.8 Turecké pády	22
2 Metodológia	26
2.1 Korpus ParlaMint	28
2.2 Universal dependencies	30
3 Praktická časť	31
3.1 Výskyt pádov v gramatických profiloch (všeobecne)	32
3.2 Porovnanie s referenčným korpusom	33
3.3 Výskyty pádov a porovnanie s priemerným výskytom vo všetkých gramatických profiloch	33
3.4 Najčastejšie sa vyskytujúce pády	33
3.5 Výrazy s najčastejším ablatívom	34
3.6 Výrazy s najčastejším akuzatívom	37
3.7 Výrazy s najčastejším datívom	38
3.8 Výrazy s najčastejším genitívom	39
3.9 Výrazy s najčastejším inštrumentálom	45
3.10 Výrazy s najčastejším lokatívom	55
3.11 Rozbor viet s výrazmi v pádoch	71
3.11.1 Príklady s genitívom	72
3.11.2 Príklady s ablatívom	75
3.11.3 Príklady s lokatívom	79
3.11.4 Príklady s inštrumentálom	83
4 Diskusia	87
Záver	89
Zoznam použitej literatúry	91

Pod'akovanie

Týmto sa chcem poďakovať vedúcemu mojej diplomovej práce Mgr. Michalovi Lázničkovi, Ph.D, za pomoc, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní danej témy.

Prehlásenie

Prehlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne, riadne som citovala všetky použité pramene a literatúru a práca nebola použitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného, resp. rovnakého titulu.

V Prahe 29.7.2024

Bc. Romana Kožurková

Abstrakt

V tejto práci sú skúmané súvislosti medzi gramatickými tvarmi (konkrétne gramatickými pádmami) a významom pomocou gramatických profilov. Boli použité metódy korpusovej lingvistiky a analýzy diskurzu. Tieto tendencie sú skúmané na prejavoch Veľkého národného zhromaždenia Turecka za roky 2011 až 2022. Pri vybraných výrazoch (hlavne názvoch štátov) boli sledované frekvencie a porovnania s gramatickým profilom všetkých krajín a referenčným korpusom. Tým boli rozdelené výrazy podľa najčastejšie používaných pádov lokatívu, genitívu, inštrumentálu a ablatívu, pri nich boli sledované kolokácie spojené s ich najčastejšie používaným pádom. Následne po porovnaní s referenčným korpusom boli na dvojiciach výrazov bližšie skúmané tendencie pádov a témy spojené s týmito výrazmi. Tiež boli skúmané aj kolokácie spojené s jednotlivými volebnými obdobiami a tiež výrazy, ktoré boli často používané koalíciou a opozíciou. Tiež bolo porovnávané, ako sa prejavuje rovnaký pád inak na každom výraze z dvojice. Pri dvojiciach s ablatívom vidíme odlišné tendencie, pri dvojiciach s lokatívom, genitívom a inštrumentálom boli tendencie podobné. Gramatické profily získané pre jednotlivé štáty poukazujú na možné odlišnosti vo vnímaní postavenia štátov v tureckom parlamentnom diskurze.

Kľúčové slová: turecké parlamentné prejavy, korpusová lingvistika, gramatické pády, gramatické profily, analýza diskurzu

Abstract

In this thesis, connections between grammatical forms (specifically grammatical cases) and meaning are investigated using corpus linguistics and discourse analysis by employing grammatical profiles. These tendencies are examined in the speeches of the Grand National Assembly of Turkey from 2011 to 2022. For selected expressions (mainly names of states) frequencies and comparisons with the grammatical profile of all countries and the reference corpus were analyzed. The expressions were divided according to the most frequently used cases, i.e. the locative, genitive, instrumental, and ablative cases, and collocations related to their most frequently used cases were analyzed in pairs of expressions; the tendencies of cases and themes associated with these expressions were also examined, as well as the expressions that were often used by the coalition and the opposition. In pairs with the ablative case, we see different tendencies, in pairs with the locative, genitive, and instrumental cases the tendencies were similar. The grammatical profiles obtained for the different states indicate possible differences in the perception of the status of the states in Turkish parliamentary discourse.

Keywords: Turkish parliamentary speeches, corpus linguistics, grammatical cases, grammatical profiles, discourse analysis

Zoznam skratiek

AB – Avrupa Birliđi – Európska únia

ABD – Amerika Birleşik Devletleri – Spojené štáty americké

AKP – Adalet ve Kalkınma Partisi – Strana spravodlivosti a rozvoja

CHES – Chapel Hill Expert Survey – odborný prieskum v Chapel Hill

CHP – Cumhuriyet Halk Partisi – Republikánska ľudová strana

CLARIN – Common Language Resources and Technology Infrastructure – Spoločné jazykové zdroje a technologická infraštruktúra

DHKP-C – Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi – Revolučná ľudová oslobodenecká strana/front

GNAT – The Grand National Assembly of Turkey – Veľké národné zhromaždenie Turecka

IŞİD – Irak ve Şam İslam Devleti – Islamský štát v Iraku a Sýrii

MHP – Milliyetçi Hareket Partisi - Nacionálne činná strana

MP – Member of Parliament - poslanec

OHAL – Olağanüstü hal - výnimočný stav

PKK – Partiya Karkerên Kurdistan – Strana kurdských pracujúcich

PYD – Partiya Yekîtiya Demokrat – Strana demokratickej jednoty

TİKA – Türk İşbirliđi ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – Turecká agentúra pre spoluprácu a koordináciu

YPG – Yekîneyên rastina Gel – Ľudové obranné jednotky

Úvod

Je možné podľa používaných gramatických pádov zistiť, ako sa uvažuje o rôznych krajinách? Na prvý pohľad sa to nemusí zdať, ak ich vnímame len ako lokácie, ale krajiny sú často „personifikované“ a hovorí sa o nich ako o ľuďoch, alebo sa im prikladajú ľudské činy a vlastnosti. Môžu byť vnímané napríklad ako partner alebo agresor, a môžeme o nich uvažovať ako o niekom kto spolupracuje, pomáha, zhoršuje situáciu, škodí, je neutrálny a pod. Toto vnímanie ovplyvňuje aj to, s akými pádmi sa krajiny budú nachádzať. Zároveň ani informácie o lokáciách nie sú jednotvárne, je možné sledovať pohyb do lokácie, z lokácie a podobne, čo môže ukazovať napr. na pohyb tovaru alebo pohyb ľudí.

Aby sme mohli sledovať, aké sú vzťahy medzi jednotlivými krajinami a pádmi, potrebujeme ich skúmať v prostredí, kde sa často spomínajú. Kvôli tomu je pre našu prácu vhodné prostredie Veľkého národného zhromaždenia Turecka, kde sa mnohokrát diskutuje o zahraničnej politike, alebo o situácii v zahraničí. Prejavy Veľkého národného zhromaždenia sú dobre zdokumentované, je možné skúmať veľké množstvo dát a veľké množstvo rečníkov (len poslancov v parlamente bolo do roku 2018 550, momentálne ich je až 600). Rečníci tiež pochádzajú z rôznych politických strán, ktoré sa ideologicky líšia. Takisto je možné sledovať aktuálnosť výrazov za skúmané obdobie.

Vzhľadom k tomu, že sa pracovalo s veľkým množstvom dát, bola pri práci použitá metóda korpusovej lingvistiky, konkrétne bol použitý korpus ParlaMint, ktorého verzia 4.0 obsahuje prejavy zo 4 volebných období od roku 2011 až do roku 2022. Ten je vhodný na sledovanie politických prejavov z rôznych hľadísk, či už frekvencií, kolokácií, časových období, rečníkov a pod. Pri prejavoch sme sa zamerali na gramatické pády, tie boli analyzované metódou gramatických profilov, podľa ktorých bolo možné skúmať tendencie využívania gramatických pádov v prostredí tureckého parlamentu.

V prvej časti boli skúmané výrazy rôznych krajín, organizácií, prípadne národností, na ktorých sa skúmal ich výskyt, porovnávali sa ich frekvencie či už s gramatickým profilom všetkých krajín, alebo s referenčným korpusom a kolokácie s najčastejším pádom. V druhej časti nájdeme bližší pohľad na niektoré výrazy, sledujeme tam konkrétne prejavy pádov a všimame si tiež kolokácie za konkrétne politické obdobia a tiež aj to, aké kolokácie nájdeme pri danom výraze pri prejavoch koalície a opozície. Rovnako sú sledované témy, s ktorými sa výrazy nachádzajú a tendencie pádov.

1 Teoretická časť

1.1 Vývoj tureckého parlamentu

Na priblíženie prostredia, v ktorom sa odohrávajú skúmané prejavy, je predstavená história parlamentu, rovnako jeho fungovanie, tiež s nedávnou zmenou systému z parlamentného na prezidentský.

Veľké národné zhromaždenie vzniklo 23. apríla 1920 počas vojny za nezávislosť a malo dohromady 324 členov. V tej dobe zhromaždenie predstavovalo jednoznačné oddelenie sa od osmanskej moci a smerovanie k vytvoreniu novej republiky. Po vzniku republiky v roku 1923, sa oficiálne stalo Veľkým národným zhromaždením Turecka. Ústava z roku 1924 ustanovila parlamentný systém republiky, v ktorom bola zákonodarná aj výkonná moc spočiatku zverená zhromaždeniu, ale nakoniec výkonná moc pripadla prezidentovi a kabinetu. Aj napriek viacerým snahám o vytvorenie systému viacerých politických strán sa v parlamente až do roku 1945 nachádzala len Republikánska strana (The Grand National Assembly of Turkey, 2015). Ústava z roku 1961 ustanovila parlamentný systém s dvomi komorami. Zákonodarná moc bola zverená Národnému zhromaždeniu a Republikovému senátu, výkonnú moc mal prezident a vláde, ktorá vzišla zo Zhromaždenia. Po vojenskom prevrate v roku 1980, vznikla nová ústava v roku 1982, podľa ktorej bol zrušený Senát a Turecko sa vrátilo k jednokomorovému systému. Exekutíva získala viac moci. Od tejto doby musí politická strana získať až 10 %, aby sa mohla dostať do parlamentu (Cihangir-Tetik a Türkes-Kılıç, 2023). Táto ústava platí dodnes, ale bola viackrát pozmenená, napríklad s harmonizačnými zákonmi pri procese vstupu do Európskej únie (The Grand National Assembly of Turkey, 2015).

Veľké národné zhromaždenie Turecka má výlučnú právomoc prijímať, meniť a rušiť zákony. Vnútorne fungovanie zhromaždenia sa riadi rokovacím poriadkom, v ktorom sú uvedené všetky aspekty jeho činnosti. Patrí medzi nich napr. časový rozvrh rečníkov, zriadenie výborov a predsedníctva, predkladanie vládnych a súkromných poslaneckých návrhov zákonov a postupy hlasovania a volieb. Zatiaľ čo niektoré časti rokovacieho poriadku vychádzajú priamo z ústavy, podrobnosti určuje samotné zhromaždenie.

Členom parlamentu sa môže stať každý turecký občan starší ako 25 rokov, pokiaľ spĺňa isté kritéria. Napríklad osoby s nedokončeným základným vzdelaním, nesplnenou povinnou vojenskou službou alebo osoby odsúdené za trestné činy, ako je sprenevera, korupcia alebo vyzradenie štátneho tajomstva sú nespôsobilé, a to aj v prípade, že im bola udelená amnestia. Niektorí pracovníci ako štátni zamestnanci, sudcovia, prokurátori a univerzitní profesori musia

pred kandidatúrou do parlamentu odstúpiť zo svojich funkcií. Poslanci zastupujú konkrétne regióny (The Grand National Assembly of Turkey, 2015).

Medzi povinnosti poslancov v parlamentnom režime patrilo prijímanie, zmena a rušenie zákonov, dohľad nad Radou ministrov a predsedom vlády, splnomocnenie Rady ministrov vydávať právne dekréty v určitých otázkach, prerokovanie a schvaľovanie návrhu zákona o rozpočte a záverečného účtu; vydať uznesenie o vydávaní peňazí a vyhlásení vojny; schválenie ratifikácie medzinárodných zmlúv a udelenie všeobecnej amnestie a milosti. Poslanci požívajú aj imunitu, hoci sa nevzťahuje na všetky trestné činy.

Predsedníctvo zhromaždenia tvorí predseda, štyria podpredsedovia, osem tajomníkov a päť kvestorov. V predsedníctve sa odráža pomer politických strán zastúpených v parlamente. Jeho funkciou je napr. prijímať regulačné uznesenia, vydávanie predpisov o zahraničných veciach (The Grand National Assembly of Turkey, 2015).

Predseda parlamentu sa volí dvakrát za volebné obdobie na dvojročné obdobie v tajnom hlasovaní. Predseda nemôže hlasovať na zhromaždení, aby sa zachovala nestrannosť. Medzi povinnosti predsedu parlamentu patrí zastupovať Veľké národné zhromaždenie mimo parlamentu, dohliadať na prípravu zápisníc, a pripravovať jeho program, predsedáť plenárnym zasadnutiam, dohliadať na výbory GNAT, viesť administratívne, finančné a právne záležitosti, vykonávať uznesenia predsedníctva, plnenie úloh ustanovených v ústave, zákonoch a rokovacom poriadku. Počas parlamentného systému bol predseda v štátnom protokole na druhom mieste po prezidentovi a zastupoval prezidenta, keď bol v zahraničí.

Rada predsedov, ktorú tvoria predseda parlamentu a predsedovia alebo podpredsedovia klubov politických strán, zabezpečuje koordináciu medzi skupinami politických strán a prácou zhromaždenia. Politické strany, ktoré majú najmenej 20 členov, môžu vytvárať poslanecké kluby, pričom požívajú osobitné výhody, ktoré nezávislí poslanci nemajú.

Návrh ústavnej zmeny musí podpísať najmenej 184 poslancov a v tajnom hlasovaní ho musí schváliť 330 poslancov, čo predstavuje tri pätiny celkového počtu poslancov.

V rámci parlamentného režimu malo Veľké národné zhromaždenie Turecka právomoc dohliadať na vládu prostredníctvom parlamentných otázok, vyšetrovania a návrhov na vyslovenie nedôvery. Každý prijatý zákon musel schváliť a podpísať prezident (The Grand National Assembly of Turkey, 2015).

Po referende v roku 2017 došlo k zmene politického režimu z parlamentného na prezidentský. Rozdiel v referende, bol veľmi tesný, a to 51,4 % za a 48,6 % proti. Došlo k zásadným zmenám vo fungovaní moci. Posilnila sa exekutívna časť a kompetencie parlamentu boli oslabené. Koncentráciou exekutívnej moci v rukách jednej osoby získava

prezident zároveň právomoci premiéra a Rady ministrov, ktoré boli oboje zrušené novým systémom (článok 8). Ministri nie sú vyberaní členmi parlamentu, ale zvonku. Sú menovaní a odvolaní na pokyn prezidenta bez možnosti zásahu parlamentu (článok 106). Prezident si rovnako vyberá svojho zástupcu do novej funkcie viceprezidenta. Vedúci štátni úradníci sú menovaní prezidentom na všetkých ministerstvách, čím z riadenia byrokracie vynecháva parlament. Parlament už nemusí vládu potvrdzovať. Nemôže hlasovať o dôvere ani odvolávať vládu z politických dôvodov. Bola zrušená interpelácia, ktorá zvyšovala zodpovednosť exekutívy voči parlamentu, čiže žiaden minister nie je povinný odpovedať a za neodpovedanie nie sú žiadne sankcie. Parlament môže začať vyšetrovanie proti prezidentovi iba v prípade trestného činu, na čo potrebuje trojpäťtinovú väčšinou a začatie trestného stíhania voči nemu vyžaduje dvojtretinovú väčšinu (článok 105). Predčasné prezidentské voľby si môže parlament vynútiť len tak, že sa sám rozpustí s trojpäťtinovou väčšinou hlasov. Parlament momentálne potrebuje absolútnu väčšinu členov (nestačí väčšina prítomných) aby prekonal prezidentské veto ak už bol zákon schválený. Prezidentské a parlamentné voľby sa vždy konajú spoločne. Zmenou systému sa tiež zvýšil počet poslancov z 550 na 600. Ústava umožňuje na rozdiel od parlamentného režimu, aby bol prezident členom politickej strany, tým pádom prezident má kontrolu nielen nad výkonnou mocou, ale aj nad koalíčnou parlamentnou stranou (kvôli konaniu sa parlamentných a prezidentských volieb v ten istý deň je iná možnosť veľmi málo pravdepodobná). Kontrola legislatívy a exekutívy umožňuje vyvíjať tlak na tretiu zložku moci, jurisdikciu (Adar a Seufert, 2021).

Právomoc prezidenta sa zvyšuje počas výnimočného stavu, ktorý môže teraz vyhlásiť sám, pomocou prezidentských dekrétov. Zvyčajne sa tieto dekréty používajú len na úpravu záležitostí, ktoré ešte nie sú upravené existujúcimi zákonmi. Počas výnimočného stavu je však rozsah prípustných dôvodov podstatne širší. Tieto dekréty nadobúdajú účinnosť okamžite bez toho, aby ich musel schváliť parlament, ktorý môže konať len retrospektívne a zrušiť ich (Adar a Seufert, 2021; Cihangir-Tetik a Türkeş-Kılıç, 2023).

1.2 Situácia v Turecku v rokoch 2011-2023

Tu nájdeme súhrn tém, ktoré ovplyvnili fungovanie tureckej zahraničnej politiky, mnohé z nich boli diskutované aj v parlamente. Poskytnite nám to vzhľad do možných tém alebo kolokácií, ktoré sa môžu vyskytovať pri niektorých výrazoch. Časové rozpätie bolo vybrané na základe rozsahu použitého korpusu ParlaMint, ktorý bude zmienený v kapitole 3.1. Počas

týchto rokov sa vystriedali 4 volebné obdobia (od 24. až po 27. obdobie), jedno obdobie trvalo len pol roka kvôli neschopnosti strán zostaviť vládu, a voľby sa opakovali.

24. obdobie (2011-2015)

Pod vedením Davutoğlua, ktorý od roku 2009 zmenil tureckú zahraničnú politiku, Turecko prijalo revizionistický prístup, ktorý sa často označuje ako neo-osmanizmus. Podľa Davutoğlua Turecko prestalo byť periférnym aktérom a namiesto toho sa presadilo ako niekto, ktoré stabilizuje región. Cieľom tejto revizionistickej doktríny bolo získať späť vplyv nad krajinami, ktoré sa predtým ležali v hraniciach Osmanskej ríše. V tomto období došlo v Turecku k významnému rozšíreniu byrokracie zahraničných služieb (Akkoyunlu, 2021).

Davutoğlu prichádza s Doktrínou strategickej hĺbky, ktorá predstavuje nový smer zahraničnej politiky a strategickú víziu vedenia politiky. Tvrdí, že tureckej zahraničnej politike chýbal druhý z týchto aspektov a nedostatočne využívala výhody histórie a geografického priestoru krajiny. Rovnako sa domnieva, že turecká spoločnosť prežíva krízu identity, čo vedie k nedostatku smerovania v zahraničnej politike. Poukazuje tiež na obavy z národnej dezintegrácie, či už vonkajšej, označovanej ako „syndróm zo Sèvres“, alebo vnútornej, ako je hrozba zo strany kurdských separatistov, čo vedie k slabej a opatrnej národnej obrannej stratégii. Absencia dlhodobého strategického zmýšľania bola zjavná hlavne pri vzťahoch s Blízkym východom, nedochádzalo tam ku kalkulácii vlastných záujmov nad rámec obecnej schémy. Turecko vnímal zároveň krajinu, ktorá spadá alebo prináleží k rôznym regiónom (Blízkemu východu, Kaukazu, Balkánu, Strednej Ázii a pod.) (Čech, 2019).

Uplatňovaním politiky „nulových problémov“ sa Davutoğlu zameril na premenu tureckého vnímania tradičných hrozieb na vzťahy založené na mierovom spolužití a bezpečnostnej spolupráci. Podľa nového Národného bezpečnostného politického dokumentu (tzv. Červenej knihy) sa neuvažuje napr. o Iráne ako o existenčnej bezpečnostnej hrozbe, ale sú zdôrazňované potenciálne oblasti spolupráce. Pre zahraničnú politiku je tiež dôležitý multidimenzionálny prístup, čiže všetky oblasti zahraničnej politiky sú dôležité. Napríklad Turecko zdôrazňovalo svoj tradičný záväzok k Európskej únii (EÚ) a NATO a zároveň si udržiavalo bližšie vzťahy na Blízkom východe (Čech, 2019).

Erdoğlan a Davutoğlu rozpoznavali, že po páde sekulárnych diktátorov a vzostupe islamistov sa im naskytila príležitosť uplatniť vplyv Turecka a pretvoriť okolitý región a podporili hnutia spriaznené s Moslimským bratstvom v Tunisku, Líbyi, Egypte a Sýrii. Po celú túto dobu USA podporovali Turecko ako vzor pre širší región; Davutoğlu označil vzťahy medzi USA a Tureckom ako obdobie Zlatého veku (Čech, 2019). Problém nastal od roku 2013,

keď nastalo obdobie kolapsu tureckých ambícií, moslimské hnutia sa ukázali na Blízkom východe ako neúspešné, Moslimské bratstvo muselo vstúpiť do sekulárnej aliancie v Tunisku, bolo marginalizované v Sýrii či Líbyi a zvrhnuté v Egypte. V tomto období boli destabilizované hranice s Irakom, Sýriou a Iránom a nastal veľký prílev migrantov do Turecka (Akkoyunlu, 2021).

Neochota Turecka obmedziť pohyb džihádistických bojovníkov a protesty v parku Gezi zmenili vnímanie tureckého režimu smerom k nedemokratickým praktikám. Vzťahy s USA sa zhoršili, keď USA nadviazalo strategické partnerstvo so sýrskymi kurckými Oddielmi ľudovej ochrany (YPG), ktoré považovalo za účinné v boji proti Islamskému štátu, v Turecku boli predovšetkým vnímané ako odnož Strany kurckých pracujúcich (PKK). Aj keď v roku 2013 nastalo obdobie mieru medzi Tureckom a Kurdmi, v roku 2014 sa znovu rozohorelo napätie s vypuknutím islamisticko-kurckých konfliktov v Sýrii a Iraku, čo nakoniec prispelo k rozpadu mierového procesu (Akkoyunlu, 2021).

Turecko-ruské vzťahy sa prudko zhoršili v novembri 2015 potom, čo Turecko zostrelilo ruský bombardér Suchoj SU-4 na turecko-sýrskej hranici, čo viedlo k pozastaveniu vojenskej spolupráce a obchodným sankciám na turecký tovar (Aktürk, 2019). Medzitým vzťahy s Izraelom zostali napäté od incidentu na lodi Mavi Marmara v roku 2010, ktorý viedol k vyhosteniu izraelského veľvyslanca (Saltzman, 2015).

Napriek tomu, že Turecko spočiatku pomerne prísne dodržiavalo zákony a pravidlá EÚ, postupne sa od nich začalo vzdávať. V roku 2012 sa začali snahy o oživenie prístupových rokovaní, ktoré viedli k podpísaniu Readmisnej dohody v decembri 2013. Zároveň sa viedli diskusie o modernizácii colnej únie, ale k žiadnemu pokroku nedošlo. V tomto období sa zintenzívnila kritika Turecka zo strany EÚ v súvislosti s porušovaním ľudských práv (Alpan, 2021).

25. obdobie (2015)

Po voľbách v júni 2015 sa politickým stranám nepodarilo zostaviť vládu, čo viedlo k predčasným voľbám v novembri 2015. AKP po prvýkrát nezískala dostatok hlasov na vytvorenie vlády jednej strany a rokovanie o zostavení koalície s inými stranami zostali neúspešné.

26. obdobie (2015-2018)

Počas tohto obdobia došlo k výrazným zmenám v zahraničnej politike a vnútornej dynamike Turecka. Predanie postu ministra zahraničných vecí Yıldırımovi Davutoğluom poukazovalo na posilnenie Erdoğanovej pozície a odklon od západného spojenectva. Postupné

zhoršovanie vzťahov Turecka s USA a EÚ urýchlilo úsilie o nápravu turecko-ruských vzťahov. V júni 2016 sa turecký prezident verejne ospravedlnil za zostrelenie ruského lietadla, čo viedlo k zrušeniu sankcií voči tureckým podnikom. Turecko sa dohodlo s Ruskom na predaji ruského raketového systému S-400, čo naštrbilo vzťahy medzi USA a Tureckom a viedlo k zastaveniu predaja stíhačiek F-35 do Turecka. Členské štáty NATO začali vnímať Turecko ako bezpečnostnú hrozbu (Siegl, 2020).

Táto zmena vzťahov s Ruskom viedla tiež k zmene tureckej politiky v Sýrii, Turecko začalo jednať s Ruskom a Iránom o budúcnosti regiónu. Cieľom Turecka sa stalo obmedziť expanziu kurdských síl v severnej Sýrii, ktoré boli podporované USA. V dôsledku toho Turecko a Slobodná sýrska armáda viedli v rokoch 2017 až 2019 pozemné operácie v severnej Sýrii a získali významné územie od Islamského štátu a YPG (Aktürk, 2019). Turecko začalo niekoľko vojenských operácií v severnej Sýrii, ako je Eufratský štít a Olivová ratolesť na území v blízkosti tureckých hraníc, ktoré čiastočne predalo sýrskym opozičným skupinám (Siegl, 2020). Ako reakciu na turecké vojenské zásahy vykonal Islamský štát medzi rokmi 2014-2017 viacero teroristických útokov, napríklad v Istanbule, Ankare, Gaziantepe a ďalších mestách na juhu Turecka (Crisis Group, 2020).

Pokiaľ ide o vzťahy s EÚ, bola podpísaná dohoda o migrácii, ktorá má regulovať tok migrantov zo Sýrie cez Turecko do Európskej únie. Prístupové jednanie však uviazli na mŕtvom bode kvôli obavám EÚ z nedodržovania ľudských práv a úpadku demokracie v Turecku. Vzťahy s Izraelom sa zlepšili a výsledkom bola dohoda medzi obidvoma krajinami (Akkoyunlu, 2021).

Na domácej pôde bol najvýznamnejšou udalosťou neúspešný pokus o prevrat v júli 2016, po ktorom nasledovali rozsiahle čistky, hlavne u osôb spojeným s Fethullahom Gülenom. Nasledoval dvojročný výnimočný stav, počas ktorého došlo k čistkám medzi vojenským personálom, novinármi, akademikmi a úradníkmi. Vzťahy s USA sa ďalej zhoršovali, lebo Spojené štáty odmietli Gülena vydať s odkazom na nedostatočné dôkazy. Okrem toho sa zvýšilo napätie v súvislosti s jednaním Turecka s Ruskom o raketovom systéme S-400 (Aktürk, 2019).

Politickú situáciu v Turecku poznamenali tiež významné udalosti, ako bolo referendum v roku 2017, ktoré zmenilo politický systém z parlamentného na prezidentský, a následné prezidentské a parlamentné voľby v júni 2018.

27. obdobie (2018-2023)

V roku 2018 bol po zmene politického systému zvolený prezident Recep Tayyip Erdoğan. Tým sa začalo 27. politické obdobie, ktoré sa vyznačovalo zhoršujúcimi sa ekonomickými problémami.

Pokračovalo napätie so Spojenými štátmi kvôli americkej nevoli vydať Fethullaha Gülena a kríze kvôli tureckému nákupu raketového systému S-400. Napriek tomuto napätiu diplomatické vzťahy pretrvávali. Operácia Prameň mieru viedla k americkým sankciám voči Turecku, ktoré boli uvoľnené po vyhlásení prímeria (Uras, 2019).

Turecko čelilo značnej hospodárskej nestabilite, čo viedlo k hľadaniu zahraničných investorov z Kataru, Číny a Ruska. V uplynulom desaťročí boli v Stredozemnom mori objavené významné ložiská zemného plynu, ktoré by mohli potenciálne posilniť tureckú ekonomiku. Zásah Turecka do prieskumu si nárokovalo časti cyperskej výlučnej ekonomickej zóny. Turecko bránilo svoje záujmy a zdôrazňovalo ochranu cyperských Turkov, aj keď sa jeho postoj líšil od postoja OSN (Scazzieri, 2020; Sukkarieh, 2021).

Medzi Tureckom a Ruskom prebehol nákup raketového systému S-400. Obe krajiny spolupracovali v energetickom sektore, čo vyvrcholilo spustením ropovodu TurkStream v roku 2020. Tiež bol v roku 2018 dokončený prvý jadrový reaktor na spoločnej výstavbe jadrovej elektrárne Akkuyu (Bechev, 2021). Čo sa týka vojny na Ukrajine, tak Turecko na jednej strane hlasovalo na Valnom zhromaždení OSN za návrhy o stiahnutí ruských vojsk z Ukrajiny a o tom, že referendum uskutočnené na východe Ukrajiny bolo protizákonné, rovnako dodalo Ukrajine drony Bayraktar, ale na druhej strane neprerušilo obchodné vzťahy s Ruskom a stále nakupuje ruský plyn (Parmeter, 2023).

V roku 2020 začal druhý konflikt o Náhorný Karabach, v ktorom zvíťazil Azerbajdžan a získal 71% jeho územia, pričom Turecko ho podporovalo. Čo sa týka vzťahov medzi EÚ a Tureckom, tie sa sústredili predovšetkým na pakt o migrácii. Vzťahy však boli napäté kvôli porušovaniu ľudských práv, čo viedlo v Európskej únii k výzvam k pozastaveniu prístupových jednaní a skúmaní alternatívnych modelov partnerstva s Tureckom (Lippert, 2021). Turecko sa tiež zapojilo do líbyjskeho konfliktu, aby si posilnilo pozíciu regionálnej mocnosti a získalo prístup k nerastným surovinám v Stredomorí (Quamar, 2020).

Turecko bolo značne zasiahnuté veľkou vlnou sýrskych migrantov, ktorí utekli pred vojnou v susednej Sýrii. Krajina hostí najväčší počet sýrskych utečencov, čo vytvára obrovský tlak na jej hospodársky systém, ktorý čelí veľkým problémom, vrátane vysokej inflácie a deficitu bežného účtu. Je to najväčší migračný pohyb v novodobej histórii Turecka. V roku 2019 bolo oficiálne registrovaných 3,6 miliónov sýrskych utečencov, pričom v utečeneckých

táboroch ich žije len 117 000. Turecko začalo niektoré tábory uzatvárať a rastie tlak na repatriáciu Sýrčanov. Nedostatok finančných zdrojov a štátnych kapacít komplikuje spoločenské prijatie, aj napriek počiatkovej pohostinnosti. V roku 2019 prezident Erdoğan oznámil zámer vytvoriť 30-kilometrové nárazníkové zóny, aby Turecko mohlo čeliť vplyvu kurdských milícií (Siegl, 2020).

Hospodársku situáciu Turecka ďalej sťažovala rastúca inflácia, značný deficit bežného účtu a politická nestabilita, čo komplikovalo účinné vykonávanie hospodárskej politiky. K hospodárskym ťažkostiam prispela aj politika centrálnej banky, ktorá udržiaval nízke úrokové sadzby, čo ešte zhoršila pandémia COVID-19 (Orhangazi a Yeldan, 2021). Turecko ale zohralo dôležitú rolu v diplomacii v oblasti zdravotníctva počas krízy spôsobenej koronavírusom, hlavne v súvislosti s dovozom vakcín africkým štátom (Mamishova, 2022).

Strany, ktoré sa dostali do parlamentu voľbami:

2011 – AKP, CHP, MHP,

jún 2015 - AKP, CHP, MHP, HDP,

november 2015 – AKP, CHP, MHP, HDP,

2018- Cumhuriyet Halk Partisi – AKP, MHP; Millet İttifakı – CHP, İYİ Parti, (spolu aj so Saadet Partisi, ktorá neobsadila žiadne miesta v parlamente); HDP.

1.3 Komunikačný štýl v parlamente

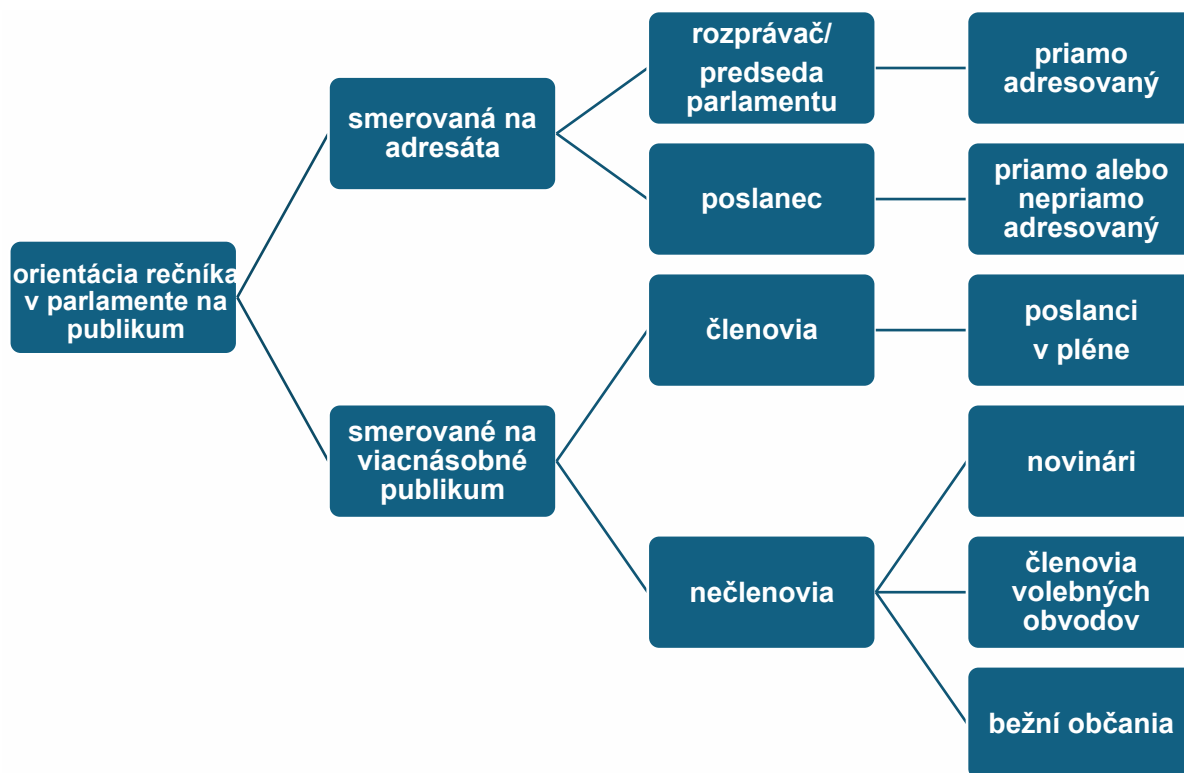
V tejto podkapitole je charakterizovaný štýl komunikácie v parlamente a jeho špecifiká. V parlamente diskutujú medzi sebou demokraticky zvolení zástupcovia občanov a diskusie medzi nimi majú svoju inštitucionálne ratifikovanú formu. Parlamentné diskusie sú súčasťou demokratického vytvárania zákonov, slúžia ako otvorené fórum. To, akým spôsobom sa vyvíja debata v parlamente, je limitované funkciou členov parlamentu, a ich záväzkami, ktoré z nej vyplývajú (Ilie, 2018). Poslanci občas využívajú rôzne spôsoby, aby tieto obmedzenia obišli, napríklad dlhými prejavmi, aby zabrali čas, alebo zdržaním sa hlasovania (Proksch a Slapin, 2014). Primárnym cieľom týchto debát je vyjednať politické riešenia, dosiahnuť dohodu a spraviť rozhodnutia, ktorých výsledky ovplyvnia každodenný život občanov. Pre diskusiu v parlamente je typické: zaujatie pozícií a názorov, presvedčanie, vytváranie názorov,

nastolenie agendy, vyjednávanie naprieč politickým a ideologickým spektrom reprezentovaným v parlamente (Ilie, 2018).

Prostredníctvom parlamentného diskurzu môžeme vidieť stranícku príslušnosť, ideologické vízie, vymedzovanie sa voči témam, politickú agendu. Tiež môžeme sledovať jednotlivých politikov ako niekoho, kto reprezentuje istú sociálnu, akademickú vrstvu, národnosť alebo pohlavie. Poslanci sú tak ako rozprávači tak aj členovia publika. Môžu byť aktívne zapojení do diskusie ale nemusia. Rovnako v diskusii môže poslanec osloviť ďalšieho priamo v druhej osobe alebo nepriamo v tretej. Debata môže byť vedená dvomi spôsobmi: tým, že rečník zaujme protikladné stanovisko, a snaží sa oponovať svojmu súperovi, alebo môže byť vyvinutá snaha o kooperáciu, keď sa viacero strán s rozličnými postojmi snaží nájsť spoločné riešenie (Ilie, 2018). Politická strana si často vyberá rečníka, ktorý je najviac schopný reprezentovať postoje strany, preto niektorí členovia parlamentu vystupujú výrazne častejšie ako ostatní (Proksch a Slapin, 2014).

Poslanci sa používaním istého vyjadrovacieho spôsobu snažia zapôsobiť na publikum, aby zvažilo klady a zápory novej budúcej akcie. V niektorých prípadoch je diskusia vedená tak, aby bola oponentovi nepríjemná, prípadne aby odhalil informáciu, ktorá by mu mohla uškodiť. Naopak člen rovnakej strany alebo koalíčný/opozičný partner môže položiť otázku takým spôsobom, aby pomohla rečníkovi posilniť jeho pozíciu. Do úvahy sa berie aj publikum, ktorému je debata adresovaná. Parlamentná debata (obrázok 1) je často orientovaná viacerým adresátom naraz, napríklad rečník môže osloviť ďalšieho poslanca a zároveň tiež osloviť publikum, ktoré ani nemusí byť prítomné v miestnosti, napr. širšia verejnosť (Ilie, 2018).

V niektorých parlamentoch sa kladie viac dôraz na konkurovanie si navzájom, v iných je dôležitejšie vhodné správanie a konštruktívne riešenie problémov. Čo sa týka tureckého parlamentu, za posledné roky je možné sledovať nárast populistickej politiky od niektorých strán (Elçi, 2019). Tá sa vyznačuje polarizovaním a formovaním pochopenia sveta prostredníctvom výrazných kontrastov (Kluknavská, 2024).

Obrázok 1. Orientácia rečníka v parlamente na publikum (upravené podľa Ilie, 2017)

1.4 Korpusová lingvistika

Ak pracujeme s veľkým množstvom dát (v tomto prípade politických prejavov), bolo by náročné ich skúmať detailným spôsobom. Bolo by možné si zvoliť zopár vybraných príkladov, ktoré by reprezentovali výrazy, ktoré chceme skúmať. Tu však hrozí, že si dáta vyberieme tendenčne, alebo si zvolíme vzorku, ktorá nebude reprezentatívna. Aby sme si zjednodušili prácu a zároveň sa vyhli chybám pri vyberaní malých vzoriek podľa našej intuície, môžeme využiť metódy korpusovej lingvistiky.

Korpusová lingvistika je odbor, ktorý vznikol v 60. rokoch 20. storočia a venuje sa skúmaniu lingvistických javov na základe práce s veľkým množstvom dát. Podľa Stefanowitscha je korpusová lingvistika „prieskum lingvistických výskumných otázok, ktoré sú zostavené v zmysle podmienenej distribúcie lingvistických fenoménov v lingvistickom korpuse“ (Stefanowitsch, 2020). Pri korpusovej lingvistike je dôležité, že pracuje s veľkým množstvom textu, ktorý je autentický a reprezentatívny. Text je zvyčajne anotovaný, čiže sú v ňom napríklad označené slovné druhy a pod., prípadne kto je rozprávač, akého pohlavia, či patrí do nejakej skupiny, atď. Výhodou korpusovej lingvistiky je to, že pri práci si nevyberáme len výberové a zaujímavé príklady, ale pracujeme so všetkými dátami v reálnom kontexte za pomoci kvantitatívnych štatistických metód (Čermák, 2017). Vďaka tomu môžeme vidieť aj

lingvistické javy, či vzorce správania rozprávača, ktoré by sme mohli inak prehliadnuť (ak by sme hľadali príklady len na základe našej intuície a toho, čo sme vydedukovali). Ďalšou výhodou je to, že ak skúmame text, ktorý sa líši od štandardného, bežne používaného jazyka, ako v tomto prípade budú politické prejavy, môžeme náš vytvorený korpus porovnať s referenčným korpusom (vyvážený korpus, ktorý zastupuje viacero žánrov a pod.) a zistiť, aké javy sú nadreprezentované. Sú rôzne metódy, ako postupovať pri práci s korpusom, napr. dávame priestor našej intuícii a na základe toho staviame hypotézu (metódy corpus-based a corpus-driven).

Metóda corpus-driven - východiskom je na introspekcii založený výskum; indukcia je aplikovaná radikálnejšie ako pri corpus-based; korpus nevystupuje ako súbor dokladov, ktoré by mali podporiť introspekciu, ale ako východisko pre reformulovanie alebo doformulovanie hypotézy (Cvrček, 2017a).

Metóda corpus-based - postupuje sa od introspektívne vybudovanej hypotézy k overovaniu na rozsiahlych dátach; pre hypotézu sú nachádzané doklady, ktoré ju potvrdzujú alebo vyvracajú (Cvrček, 2017b).

1.5 Analýza diskurzu

Na naše zozbierané dáta sme uplatnili metódu analýzy diskurzu, vďaka ktorej môžeme sledovať a analyzovať konkrétne javy v sociokultúrnom kontexte. Analýza diskurzu je považovaná za analýzu používania jazyka, ktorá zvyčajne presahuje hranicu vety a je súčasťou textovej lingvistiky, najmä pragmatiky. Vznikla s rozvojom lingvistiky, keď sa začala zameriavať na širšie celky (nadvetné útvary), a bola rozvíjaná aj v rámci sociálnych vied, keď sa čoraz viac skúmali performatívne účinky jazyka (Nekvapil, 2017).

Podľa Lehečkovej možno na analýzu diskurzu nazerať dvomi spôsobmi. Prvý spôsob, ktorý má korene v lingvistike, sa zaoberá podobnou problematikou ako textová lingvistika, čiže výstavbou prejavov, aké diskurzne alebo textové vzťahy utvárajú koherenciu prejavu, ako sú charakterizované texty rôznych žánrov, ako prebieha komunikačná interakcia, ako sa v nej dospieva k porozumeniu a pod. Druhé chápanie je interdisciplinárne a spája lingvistický význam jazykových štruktúr so sociálnou rolou jazykovej komunikácie ako prostriedku na utváranie, uchovávanie a predávanie rôznych sociálnych praktík zdieľaných a akceptovaných určitým spoločenstvom. Týmto spôsobom sa svet pretvára užívaním jazyka, ktorý nás rovnako ovplyvňuje. Analýza diskurzu je súčasťou širokého rámca sociálnych vied, predpokladáme u nej zameranie na vzťah medzi jazykovým vyjadrením a sociokultúrnym kontextom, jej cieľom je zachytenie vzniku a potvrdzovania sociálnych noriem pomocou komunikácie

(Lehečková, 2016). Gramatika a slovná zásoba je vo vzťahu k vyšším úrovniam diskurzu, je možné analyzovať celé texty skúmaním napr. funkčných, sémantických, pragmatických a intertextových vzťahov, ktoré sa uplatňujú na konkrétnych problémoch (Dufek, 2019).

Kultúrne a spoločenské hodnoty ovplyvňujú individuálne pohľady, čo vedie k rôznym interpretáciám tých istých tém. Tieto interpretácie vznikajú v špecifickom sociálnom kontexte v dôsledku jedinečných vzťahov medzi jednotlivcami, ostatnými a vonkajším svetom. Očakávania sú zabudované do jazykových vzorcov prostredníctvom neustáleho pôsobenia. Napríklad výraz nelegálny imigrant má tendenciu byť vnímaný negatívne, ak je často spájaný s negatívnymi konotáciami (Fidler a Cvrček, 2015).

Pomocou analýzy diskurzu sa dá zistiť aj to, či jednotlivci vnímajú pojmy z dominantnej alebo podriadenej perspektívy, často pomocou sémantických rolí. Pri vyjadrovaní sa jedinca je môže byť pomerne jednoduché zameniť nehodiaci sa výraz za iný, ale vyhnúť sa používaniu gramatických kategórií je komplikované. Kým niektorí lingvisti považujú gramatický pád len za syntaktický jav, tradícia kognitívnej lingvistiky uznáva súvislosť medzi syntaktickými a sémantickými jazykovými prejavmi. Medzi lexikou, syntaxou a morfológiou by mala existovať súvislosť, teda ak zjednotíme syntax a sémantiku, tak aj základné gramatické kategórie sú sémanticky definovateľné (Janda et al., 2023). Na výskum významov medzi nimi môžeme využiť metódu gramatických profilov, ktorá bude bližšie zmienená v kapitole 1.7.

1.6 Korpusová lingvistika v analýze diskurzu

Využitie korpusovej lingvistiky ovplyvňuje analýzu diskurzu po metodologickej stránke. Pri kvalitatívnej analýze môže dôjsť k nesprávnemu zovšeobecneniu informácií (malá vzorka predstavuje celok). Ak má bádateľ nepresné povedomie o diskurze, ktorý popisuje, a tým pádom môže nesprávne zovšeobecniť informácie alebo vybrať materiál, ktorý je nereprezentatívny pre jeho výskum. Jednou z možností, ako sa vyhnúť týmto situáciám, je využitie korpusovej lingvistiky. Pomáha znižovať vplyv subjektívnej perspektívy na informácie poskytnutím kvantitatívnych údajov, ktoré je ťažko ignorovať. Rovnako môžu dopĺňať kvalitatívnu analýzu textu (Lehečková, 2016).

V korpusovej lingvistike text často stráca linearitu, rovnako sa stráca aj intertextualita. Korpusová analýza diskurzu znižuje túto stratu tým, že počítačom vytvorené korpusové prierezy spája k jednotlivým konkordanciám až k širšiemu kontextu originálneho textu a zapojením znalostí o situačnom a sociálnom kontexte na rôznych stupňoch analýzy; dochádza k odhaľovaniu schém v rámci daného diskurzu za súčasného rozbitia prirodzenej textovej linearity (kontextu). Hranica konkrétneho prejavu je prekročená a sú hľadané charakteristické

rysy spoločné väčšiemu množstvu textu, ktoré poukazujú na názorové pozície v ňom. Vďaka tomu môžeme vidieť pravidelnosti v texte, ktoré by pri bežnom štúdiu textu nemuseli byť viditeľné (Dufek, 2019).

1.7 Behaviorálny profil a gramatický profil

Na to, aby sme odhalili spojitosť medzi gramatickými javmi a významom, môžeme použiť metódu behaviorálnych a gramatických profilov. Môžeme tak pracovať s veľkým množstvom dát získať informácie o vybranom gramatickom jave za použitia štatistických metód.

Lingvistické profily sú založené na konštrukčnej gramatike, ktorá vychádza z predpokladu, že organizácia jazykového systému je „formovaná obecnými kognitívnymi a komunikačnými princípmi a že lingvistické zovšeobecnenia majú predstavovať konkrétne hypotézy, ktoré môžu prispieť k odhaľovaniu organizácie a fungovaniu ľudskej mysle.“ Smeruje od hľadania gramatických vzorcov k zovšeobecneniu (Fried, 2017). Lingvistické profily vychádzajú z toho, že medzi distribučnými a sémantickými vlastnosťami jazyka je silná korelácia (Kuznetsova, 2015).

Metóda behaviorálneho profilovania je založená na získavaní premenných z korpusových viet, čiže z väčšieho objemu textu. Sleduje, s akým slovom (alebo slovným druhom alebo parafrázou) sa daný výraz vyskytuje a sledujú sa rozdiely vo význame. Behaviorálny profil je výsledkom týchto premenných (Kuznetsova, 2015). Tiež berie do úvahy výrazy v rôznych vyskloňovaných tvaroch, pracuje s rôznymi formami lem¹. Behaviorálne profily sú vhodné na štúdium synonym, antonym a slov, ktoré majú veľkú polysémnosť. Namiesto toho, aby sa zameriavali len na páry synonym a antonym, berú do úvahy väčšie sady slov alebo vysoko polysémne výrazy. Vďaka čomu poskytuje úplnejší pohľad na lexikálnu sémantiku. Pomocou behaviorálneho profilu získavame aj ďalšie informácie o ich spoluvýskyte, či už morfológické, sémantické, syntaktické, funkčné a pod. (Gries, 2010).

Pri tvorení behaviorálnych profilov sa pracuje s veľkým množstvom dát, aby nedošlo k skresleniu pri selektívnom výbere na základe intuície. Na skúmanie veľkého množstva dát sa používa clustrová analýza. Pri práci s dátami môže dôjsť ku multikolinearite, ktorá môže skomplikovať zisťovanie toho, ktoré dáta sú dôležité a ktoré nie. Na vyriešenie tohto problému sa používajú konštrukčné profily (skúmajú v akých rôznych konštrukciách môže byť použitá lexéma), jedným z konštrukčných profilov je gramatický profil (Kuznetsova, 2015).

¹Tvar slova a skloňovanie podľa Súčasného slovníka slovenského jazyka podľa Slovníkového portálu Jazykovedného ústavu Ľ.Štúra <https://slovník.juls.savba.sk/>

Podľa Griesa je možné vytvoriť behaviorálny profil v štyroch krokoch, a to sú:

1. získanie všetkých výskytov lemy slov, ktoré sa majú študovať vo forme konkordancie,
2. manuálna anotácia vlastností aby sa zhodovali s konkordanciami lemy, napr. slovesný čas, spôsob, osoba, číslo a pod.,
3. konverzia týchto údajov do tabuľky spoločného výskytu, ktorá poskytuje relatívnu frekvenciu spoločného výskytu každej lemy s každou úrovňou ID tagu tak, že percentá úrovni tagu sú v súčte 1 v rámci každého ID tagu,
4. vyhodnotenie tabuľky tabuliek pomocou štatistických techník, ako je napríklad hierarchická clustrová analýza (Gries, 2010).

Gramatický profil skúma distribúciu gramatických foriem, pracuje len s jednou úrovňou, a to morfológickou a profily sú nezávislé od predpokladov výskumníka (Kuznetsova, 2015). Všímajú si morfológické údaje o slovesných tvaroch (Janda a Lyashevskaya, 2011). Gramatické profily vychádzajú z behaviorálnych profilov. Zatiaľ čo behaviorálne profily sú viacúrovňové, pri gramatických profiloch sa skúma len jedna konkrétna úroveň, a to distribúcia gramatických foriem. Na rozdiel od behaviorálnych profilov nie je nutné korpusové dáta ďalej manuálne anotovať. Táto práca sa bude zameriavať primárne na distribúciu gramatických pádov. Niektoré slová sa častejšie vyskytujú so špecifickým pádom, napríklad mestá sa budú často vyskytovať v lokatíve. Využitie pádov prejavuje aj v sémantickej rovine, napríklad ak je podstatné meno považované, že je v pasívnej role, tak sa bude vyskytovať častejšie v akuzatíve a vedúcu rolu bude ukazovať napr. nominatív. Napríklad výraz para (peniaze) nájdeme častejšie v spojení s akuzatívom a inštrumentálom.

Gramatickým profilom sa venujú napr. Stefan Th. Gries, Laura Janda, Olga Lyashevskaya a Julia Kuznetsova, všetci títo autori sa venujú skúmaniu ruského jazyka a jeho gramatických kategórií, predložiek a pod. Napríklad autorky Janda a Lyashevskaya skúmali teórie o ruskom slovesnom vide za pomoci gramatických profilov (Janda a Lyashevskaya, 2011). Ďalšiu podobnú prácu nájdeme od Jandy a kolektívu, ktorí skúmali prejavy ruského prezidenta Vladimira Putina. Na analýzu je použitá metóda kľúčových morfém. Skúmajú sa tam výrazy Rusko, Ukrajina a NATO vo všetkých ruských pádoch, ktoré sú sledované zo sémantického hľadiska. Rovnako sa sleduje, ktoré pády sú nadmerne reprezentované a ktoré sú podreprezentované, čomu sa prikladá ďalší význam (napr. veľmi nízky inštrumentál ako neochota spolupracovať a pod.) (Janda et al., 2023).

1.8 Turecké pády

Keďže sme si zvolili výskum gramatických pádov ako súčasť nášho gramatického profilu, je vhodné ich predstaviť a priblížiť. Turečtina má 5 pádov, ktoré využívajú prípony, a to genitív, ablatív, lokatív, akuzatív a datív (o postpozícii ile sa diskutuje, či sa považuje za samostatný pád)² (tabuľka 1).

Tabuľka 1. Pády a pádové koncovky

Nominatív	bez koncovky	Arnavutluk ³	Albánsko
Genitív	-nIn	Arnavutluk'un	albánsky, albánskeho
Datív	-(y)E	Arnavutluk'a	(do) Albánska
Akuzatív	-(y)I	Arnavutluk'u	Albánsko
Lokatív	-dE	Arnavutluk'ta	(v) Albánsku
Ablatív	-dEn	Arnavutluk'tan	(z) Albánska
Inštrumentál	-(y)IE alebo samostatne ile	Arnavutluk'la, Arnavutluk ile	(s) Albánskom

Nominatív

Nominatív je vyjadrený bez koncovky. Prípona sa nepoužíva, ak menná fráza je podmetom hlavnej vety. Nominatív sa tiež používa v ukončenej vedľajšej vete - (*Herkes görsün diye*) *kartı masanın üstünde bırakıyorum*. – *Nechávam kartu na stole, aby ju všetci videli*. Nominatív tiež nájdeme v príslovkovej vete – *Ahmet gelince ona sorabiliriz* – *Keď Ahmet príde, môžeme sa ho opýtať*; v podmienkovej vete – *Ahmet gelirse ona sorabiliriz* – *Ak Ahmet príde, môžeme sa ho opýtať*; pri neurčenom priamom predmete - *Bu konuda kitap(lar) okumuş*. – *Zdá sa, že prečítal knihy na túto tému*; s niektorými záložkami ako *gibi, ile, için, kadar* - *O adam para için her şeyi yapar*. – *Ten člověk by pre peniaze urobil čokoľvek*. Tiež sa používa s nepravými záložkami, ak sú priestorové vzťahy bližšie nešpecifikované - *Ellerim çamur içinde kalmıştı*. – *Ruky som mal(a) celé od blata*; rovnako so záložkami *boyunca, yüzünden* – *Yol boyunca konuştun*. – *Rozprával celú cestu*; a s príslovkovým určením času alebo vzdialenosti - *O gün siz yoktunuz*. – *V ten deň ste tam neboli* (Göksel a Kerlake, 2004; Kučera, 2014).

² V tejto práci pri používaní gramatických profilov budeme brať do úvahy postpozíciu ile ako pád.

³ Na preklady z turečtiny bol použitý turecko-slovenský slovník Lingea, dostupný na: <https://slovníky.linge.sk/turecko-slovensky>

Akuzatív

Akuzatív označuje priamy predmet tranzitívneho slovesa. V niektorých prípadoch sa pri priamych predmetoch tranzitívneho slovesa používa nominatív; Je nutné použiť akuzatív ak je priamy predmet určený. Tiež je nutné použiť akuzatív, keď neurčený priamy predmet sa nachádza pred slovesom, ale nie je bezprostredne v predslovesnej pozícii. V turečtine sa rozlišuje medzi neurčeným predmetom, ktorý nenesie akuzatívnu príponu; na jeho syntaktickú funkciu ukazujú len postavenie vo vete alebo kontext (*mektubu aldım* na rozdiel od *mektup aldım*). Niektoré predmety sú určené svojou podstatou, napr. vlastné mená, osobné zámená, ukazovacie zámená, niektoré sú určené privlastňovacími príponami, ukazovacími alebo osobnými zámenami; Príslovky miesta, zvrtné zámeno *kendi*, opytovacie zámeno *kim*, niektoré neurčité zámená ako *hepsi*, *herkes*, *kimse*, alebo zámená a mená opatrené privlastňovacou príponou *-ki*. Absencia akuzatívu naznačuje obecnosť či nekonkrétnosť aj u bližšie určených mien; Neurčité mená označujúce živé bytosti a zaujímavé postavenie priameho predmetu vyžadujú spravidla akuzatív. – *Mustafa politikacıları sevmez. – Mustafa nemá rád politikov* (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

Datív

Datív sa používa na označenie smerovania niekam, či už bez toho, aby sme to presnejšie špecifikovali, alebo na destináciu alebo cieľ akcie – *Bu koltuk oturma odasına konacak. – Toto kreslo bude v obývačke*. Tiež vyjadruje nepriamy predmet slovesa (*Arkadaşıma yüz lira ödünç verdim. – Požičal som kamarátovi sto lir.*). Rovnako môže vyjadrovať účel – *Seni görmeye geldim. – Prišiel som za tebou*; udávať cenu – *Kaçta? 10 liraya. – Koľko? 10 lir*. Nájde ho v spojení so slovesami týkajúcich sa emócií, napr. *sevinmek, üzölmek, kızmak, canı sıkılmak* a s ďalšími slovesami ako *benzemek, uymak, inanmak, güvenmek, ikna etmek*. Datív sa používa v spojení s niektorými postpozíciami, ako napr. *göre, kadar, doğru, ait*. Vyskytuje sa pri niektorých prídavných menách, ako napr. *yakın, uygun*; Používa sa vo väzbách slovesa potrebovať – *Bana bir kalem lazım. – Potrebujem pero.* – tiež ako konateľ kauzatívnej konštrukcie založenej na tranzitívnom slovese – *Filiz bütün ev işlerini kocasına yaptırıyor. – Filiz núti svojho manžela robiť všetky domáce práce*. Podľa sémantických rol vyjadruje benefaktív, cieľ, alebo recipienta (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

Lokatív

Používa sa pri príslovkovom určení času a miesta; objektíve niektorých slovies ako *karar kılmak* alebo *ısrar etmek*; vyjadrení atribútov, napríklad farby, tvaru, mena, veku a pod.

– *otuz metre derinliğinde bir kuyu* – *studňa hlboká tridsať metrov*; abstraktných priestorových vzťahoch či predstavách – *aşka, hayatta* – *v láske, v živote*; slúži ako lokalizačný prvok existenciálnej vety – *Köyde elektrik var mıydı? – Bola na dedine elektrina?* Je používaný aj s príponou -ki ako -daki, v takom prípade slúži na vytvorenie prídavných mien od podstatných mien – *Fransa'daki - francúzsky* (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

Ablatív

Ablatív sa používa vo vetách, keď sa príslovkové určenie spája s konceptmi, ako je odchod, odlúčenie, zdroj, alebo príčina. So slovesom *geçmek* vyjadruje miesto alebo priestor, cez ktorý sa niekto presúva. Tiež sa spája s niektorými slovesami, ktoré vyjadrujú averziu, napr. *nefret etmek, iğrenmek, korkmak, bıkmak*, ale aj so slovesami ako napr. *hoşlanmak*; pri ďalších slovesách ako je *vazgeçmek, faydalanmak* a pod. Ablatív takisto udáva časový bod, od ktorého niečo začína, či obecnjšie príslovky času; cenový údaj vzťahujúci sa k jednotke miery či váhy – *Kumaşı kaçtan aldın? – Koľko stojí látka?* Opisuje materiál, z ktorého je niečo vyrobené – *Padişahın som altından bir tahtı vardı. – Sultán mal trón z čistého zlata*; Slúži ako doplnok niektorých postpozícií, *önce, başka, sonra* a pod.; ako doplnok niektorých prídavných mien, ako je *memnun*. Používa sa aj pri stupňovaní prísloviak a prídavných mien. Ablatív používame pri vynímaní s nejakej množiny – *Şöförlerden biri. – Jeden zo šoférov*; a tiež vyjadruje, ak je niečo rovnakého druhu – *Bu gömlekten bende de var. – Tiež mám toto tričko*. (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

Genitív

Genitív sa používa hlavne v privlastňovacej konštrukcii vety, môže byť použitý aj predikatívne. Turečtina pozná 3 typy privlastňovacích konštrukcií, v jednej z nich sa využíva genitív – privlastňovacia konštrukcia určitá – genitívne privlastňovacia konštrukcia. Čo sa týka ďalších využití genitívu, nájdeme ho pri opise slovesa *mat'* - *Ali'nin bilgisayarı yok. – Ali nemá počítač*. Takisto spája podmet s menným prísudkom v niektorých druhoch vedľajších viet – *Nilgün'ün gelmesini bekliyoruz. – Čakáme na Nilgünin príchod*. Rovnako slúži na vyjadrenie vzťahu medzi rôznymi zástupcami toho istého druhu – *Bu modelin aynısının istiyorum. – Chcela by som rovnaký model*; alebo naopak pri vyberaní z celku - *saticıların bazıları* – niektorí z predajcov. Nájdeme ho v spojení so zámenom *kendi* (ak vyjadruje „sám niekto“) – *yazarın kendisi* – *sám autor*. Je súčasťou substantivizovaného prídavného mena - *işin fenası* - *to najhoršie* (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

Inštrumentál

Inštrumentál vyjadruje spoločnosť osôb – *Ercan baloyla kiminle gitmiş?* – S kým šiel Ercan na ples? Tiež vyjadruje spôsob charakterizovaný nejakou kvalitou – *Size memnuniyetle yardım ederim.* – Rád vám pomôžem; či používanie nástroja – *Mehmet ekmeği keskin bıçakla kesti.* – Mehmet nakrájal chlieb ostrým nožom. Rovnako ho nájdeme pri používaní prostriedkov transportu alebo komunikácie – *Sonucu size mektupla bildiririz.* - Výsledok vám oznámime listom; so zámenom kendi – *kendisiyle*; pri väzbách *ile ilgili, ile beraber*. Inštrumentál sa tiež používa, ak sa spájajú dve mená pomocou *ara* – *Öğrencilerle öğretmenler arasında bir gerginlik var.* - Medzi učiteľmi a študentmi panuje napätie. Nájdeme ho aj vtedy, ak sloveso používa recipročnú príponu *-Iş* – *Kemal Zekiyle dövüştü.* – Kemal sa pobil so Zekim (Göksel a Kerslake, 2004; Kučera, 2014).

2 Metodológia

V práci skúmame to, či existuje súvislosť medzi gramatickými profilmi a významom. Táto súvislosť je skúmaná na prepisoch príhovorov z tureckého parlamentu. Tie sú zozbierané v korpuse ParlaMint (Erjavec et al., 2023a). V práci sú na začiatku určené výrazy, ktoré sa budú skúmať, ale následne sú použité kvantitatívne metódy a nakoniec podľa ich výsledkov sa zvolí to, čo sa bude skúmať podrobnejšie, čiže v práci nebudú testované stanovené hypotézy a určovať sa ich platnosť, ale jedná sa o exploratívnu a deskriptívnu analýzu, takže sa bude sledovať súvislosť medzi gramatickými profilmi a významom.

Dáta boli získané z korpusu ParlaMint⁴, ktorý je databázou tureckých parlamentných prejavov a ktorého verzia 4.0 obsahuje prejavy od roku 2011 do roku 2022. Analyzované slová sú vlastné substantíva, jedná sa hlavne o názvy krajín, prípadne národnosti alebo organizácie. Výrazy boli vyberané podľa toho, či sú to štáty susediace s Tureckom, či sú to turkické štáty, či sú to svetové alebo európske mocnosti alebo relevancie v danom období. Sledujú sa aj výrazy Kürt a Kürtler (ktoré boli v korpuse anotované zvlášť) ako najväčšiu menšinu v Turecku a zároveň národ, ktorý sa nachádza na hraniciach okolitých tureckých štátov (Irak, Irán, Sýria).

Pre výskum boli vybrané tieto výrazy: AB (EÚ), ABD (USA), Afrika, Almania (Nemecko), Amerika, Amerika Birleşik Devletleri (Spojené štáty americké), Avrupa (Európa), Avrupa Birliği (Európska únia), Azerbaycan (Azerbajdžan), Çin (Čína), Fransa (Francúzsko), Irak, İran (Irán), IŞİD (ISIS), İsrail (Izrael), Kıbrıs (Cyprus), Kürt (Kurd), Kürtler (Kurdi), Libya (Líbya), PKK, Rusya (Rusko), Suriye (Sýria), Türkiye (Turecko), Filistin (Palestína), Yunanistan (Grécko), Türkistan (Turkestan), Kazakistan (Kazachstan), Özbekistan (Uzbekistan), Türkmenistan (Turkménsko), Kırgızistan (Kirgizsko), Ukrayna (Ukrajina), Bulgaristan (Bulharsko), Gürcistan (Gruzínsko), Ermenistan (Arménsko).

V prvej, všeobecnej časti, boli skúmané výskyty pádov, a to podľa týchto charakteristík: v prvej časti podľa relatívnej frekvencie, v druhej časti v porovnaní s gramatickým profilom všetkých skúmaných výrazov a v tretej časti v porovnaní s referenčným korpusom. Podľa tretej časti zistíme najčastejšie používaný pád a následne je skúmaných 5 najčastejších kolokácií podľa miery LogDice a absolútnej frekvencie. Nasleduje krátky popis ku kolokáciám.

Ak chceme zistiť frekvenciu pádov pre výraz, ako príklad uveďme Nemecko, použijeme tento príkaz: [lemma="Almania"] (nastavíme si možnosť pokročilého vyhľadávania. V časti Frequency (frekvencia) si v časti Standard zvolíme možnosť UD features (UD vlastnosti).

⁴ Dostupné na: https://www.clarin.si/kontext/query?corpname=parlamint40_tr

Ukážu sa nám výsledky podľa absolútnej frekvencie. Frekvencie pádov všetkých skúmaných krajín môžeme zistiť použitím príkazu: [lemma="AB|ABD|Afrika|Almánya|Amerika|Avrupa|Azerbaycan|Çin|Fransa|Irak|İran|İŞİD|İsrail|Kıbrıs|Kürt|Kürtler|Libya|PKK|Rusya|Suriye|Türkiye|Filistin|Yunanistan|Türkistan|Kazakistan|Özbekistan|Türkmenistan|Kırgızistan|Ukrayna|Bulgaristan|Gürcistan|Ermenistan]. Nasledujúce kroky zostávajú rovnaké. Frekvenciu pádov za celý korpus vieme zistiť znova rovnakou metódou, za použitia príkazu: [pos="NOUN|PROPRT"]. Zo získaných údajov boli určené percentuálne hodnoty relatívnej frekvencie. Pri porovnávaní hodnôt sa porovnávali hodnoty mediánov.

V druhej časti bolo vybraných 8 výrazov (od každého najpoužívanejšieho pádu po dva) a tie boli následne skúmané ručne, pri každom výraze bolo vybraných 10 % výskytov, prípadne pri menej používaných výrazoch 50 slov. Boli skúmané riadiace členy k leám a témy, ktoré sa vyskytovali vo vetách a v ich kontexte. Výrazy boli preskúmané aj podľa tém za určité obdobia a výrazy, ktoré sa vyskytovali najčastejšie podľa miery LogDice. Ak chceme v korpuse vyhľadať filter na obdobia, tak si zadáme príkaz (tu je príkaz na vyhľadanie všetkých tvarov Európskej

únie):

```
[lemma="Avrupa"][[lemma="birlik"&feats="Case=Ins.*"]][lemma="AB"&feats="Case=Ins.*"][[lemma="AB"]][lemma="ile"][[lemma="Avrupa"]][lemma="birlik"]][lemma="ile"]; klikneme na položku Frequency (frekvencia) a tam na According to text types (podľa typov textov) a vyberieme filter speech.term. Vyberieme si obdobie, ktoré nás zaujíma, a klikneme na Collocations (kolokácie), kde si zvolíme rozsah 0 až 3.
```

Boli skúmané aj výrazy podľa využívania koalíciou alebo opozíciou, tiež podľa miery LogDice. Postup je takmer rovnaký ako pri vyhľadávaní období len namiesto filtra speech.term zvolíme filter speech.party_status.

Aj keď na začiatku bol zámer sledovať pri jednotlivých výrazoch sledovaný gramatický pád, číslo, vzťah k riadiacemu členu a lema riadiaceho členu, nakoniec parametre neboli využité kvôli nespoľahlivosti značkovania v niektorých prípadoch, pri syntaktickom značkovaní a pri pádoch tiež pri značkovaní nominatívu. Tým pádom bol vyradený nominatív zo skúmania, a skúmali sa zvyšné pády, kde značkovanie fungovalo presne a v tvare singuláru. Zo zozbieraných dát boli vytvorené gramatické profily, tie boli následne zobrazené v grafoch multidimenzionálneho škálovania a analýzy hlavných komponentov⁵.

⁵ Viacrozmerné škálovanie a analýza hlavných komponentov sú metódy, ktoré spadajú do exploračnej analýzy a slúžia na analýzu vzťahov medzi skupinami premenných, dochádza pri nich k znižovaniu počtu dimenzií, čo zjednodušuje vizualizáciu a prácu s dátami.

2.1 Korpus ParlaMint

Parlament slúži ako fórum pre politickú diskusiu, ktorá ovplyvňuje naše každodenné životy. Diskurz v parlamente závisí od širokého rozpätia komunikatívnych rolí a odhaľuje vzorce politických agend, ideologických postojov a inštitučných rolí členov parlamentu, ktorí reprezentujú záujmy občanov (Fišer, 2020). Vedenie slobodných a otvorených diskusií a zároveň ich prístupnosť pre občanov sú dôležitou súčasťou demokratického fungovania legislatívy. Prístupnosť textov však ešte nesvedčí o ich prehľadnosti a jednoduchosti ich prehľadávania, túto úlohu nám sprostredkovávajú jazykové korpuse. Pri práci používam korpus parlamentných prejavov ParlaMint. ParlaMint je projekt CLARINu, ktorý sa zameriava na parlamentné prejavy v Európe. Jednou z verzií ParlaMintu je aj turecká verzia. Nová verzia 4.0 zahŕňa obdobie od rokov 2015 – 2022. Celková veľkosť korpusu je 58 331 557 tokenov. Počet tokenov za jednotlivé obdobia je: v 24. období 20 549 851 tokenov, v 25. období 102 904 tokenov, v 26. období 16 183 850 tokenov, v 27. období 21 494 972 tokenov.

Transkripcie parlamentných prejavov sú rozdelené podľa viacerých hľadísk, napr. podľa termínu, zasadania, alebo stretnutia. Rečníci sú rozdelení podľa svojich úloh v parlamente, ako napríklad bežný rozprávač, predseda. Nachádzajú sa tam aj označené komentáre prepisovateľa, ako napríklad aplauz, prerušenia, medzery v prepisoch. V korpuse nájdeme údaje o rozprávačoch, vek, pohlavie a príslušnosť k politickej strane (tabuľka 2). K politickým stranám je uvedená aj ľavicová alebo pravicová orientácia, alebo či je strana súčasťou opozície či koalície. Orientácie strán boli určené podľa premenných CHES⁶.

Korpus obsahuje prepisy sedení 17 európskych národných parlamentov a obsahuje pol miliardy slov. Je jednotne kódovaný, obsahuje metadáta 11-tisíc rozprávačov a je lingvisticky anotovaný podľa Universal Dependencies. Využíva rozhranie webovej aplikácie KonText, ktorú využíva aj napríklad Český národný korpus.

Štúdium štruktúry a jazyka záznamov parlamentných prejavov je dôležité pre rôzne disciplíny, ako politická veda, história, analýza diskurzu, sociolingvistika a pod. Korpus je vhodný na štúdium rozmanitých spoločenských skupín, rovnako aj na štúdium znevýhodnených skupín v spoločnosti, či už žien, menších alebo marginalizovaných skupín, kde môžeme sledovať rozdiely vo vyjadrovaní skupín a zároveň aj to, ako sa o daných skupinách hovorí; tiež štúdium regionálnych a globálnych pohrôm, ako napr. pandémie COVID-19, kde môžeme podobne sledovať, ako sa o problémoch diskutuje a aké sú odchýlky od bežného diskurzu.

⁶ <https://www.chesdata.eu/>

Výhodou tohto korpusu je prepis hovorenej reči vyprodukovanej v kontrolovaných podmienkach, ktorá je bohatá na sociodemografické metadáta, podľa ktorých môžeme skúmať odchýlky v diskurze na menších skupinách (napr. skupiny podľa veku, pohlavia, politickej príslušnosti a pod.) Tiež to že sú prístupné pod Zákomom o slobode informácií (Freedom of Information Acts) a umožňujú informovanú participáciu pre publikum a zlepšujú efektívne fungovanie demokratických systémov (Erjavec et al., 2023b).

Tabuľka 2. Filtre korpusu ParlaMint

Kategória	Podkategória
Politické obdobie	24, 25, 26, 27
Subkorpus	Covid; covid,savaş (covid,vojna); referans (referenčný)
Rozprávač	MP, notMP
Minister	Minister, notMinister
Postavenie rozprávača	başkan (predseda), misafir (host'), normal (bežné)
Pohlavie	M, F
Strany (skratky)	AKP, ANAP, BBP, BDP, BDP;DBP, CHP, DBP, DEVA, DP, DYP, eParti, HDP, IYI, Memleket, MHP, Saadet, TIP, Zafer
Najčastejšie strany	AKP, CHP, HDP, MHP
Plné názvy strán	Adalet ve Kalkınma Partisi, Anavatan Partisi, Barış ve Demokrasi Partisi, Barış ve Demokrasi Partisi;Demokratik Bölgeler Partisi, Büyük Birlik Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, Demokrat Parti, Demokratik Bölgeler Partisi, Doğru Yol Partisi, Elektronik Demokrasi Partisi, Emek Partisi, İYİ Parti, Memleket Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Saadet Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Zafer Partisi
Status strany	opposition, coalition

Politická orientácia	aşırı sağ(krajná pravica), aşırı sol (krajná ľavica), merkez (stred), merkez – sağ arası (medzi stredom a pravickou), merkez sağ (stredopravica), merkez sol (stredoľavica), merkez sol – sol arası (medzi stredoľavicou a ľavicou), sol (ľavica), sağ (pravica), sağ – aşırı sağ arası (medzi praviocu a krajnou pravickou), sol – aşırı sol arası (medzi ľavicou a krajnou ľavicou), tek sorun siyaseti (politika jednej témy/problému)
-----------------------------	---

Ďalej je možné filtrovať: `speech.date` (dátum príhovoru), `speech.session` (číslo zasadnutia), `speech.meeting` (číslo zasadnutia), `speech.sitting` (číslo schôdze), `speech.agenda` (program prejavu), `speech.speaker_name` (meno rečníka), `speech.speaker_birth` (dátum narodenia rečníka), `speech.title` (názov zasadnutia)⁷.

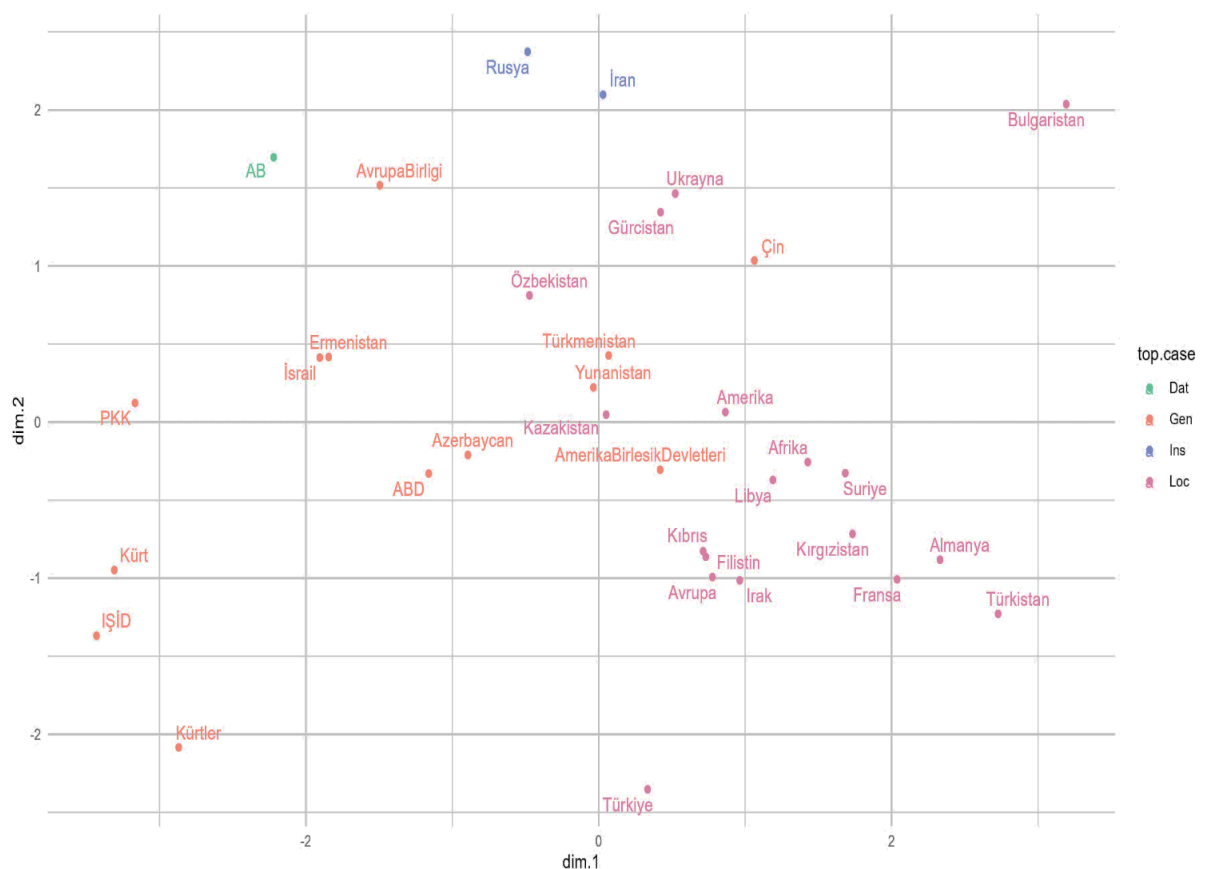
2.2 Universal dependencies

Korpus ParlaMint používa na lingvistickú anotáciu označenia podľa projektu Universal Dependencies. Tento projekt sa snaží vytvoriť anotáciu, ktorá by sa dala využiť pri všetkých jazykoch. Anotačnú schému vytvorili na základe stanfordských závislostí, označení slovných druhov podľa Googlu, a Intersect interlingua pre morfosyntaktické tagy. Umožňuje tak skúmať podobné syntaktické štruktúry v rôznych jazykoch (Universal Dependencies, 2024). V projekte Universal dependencies sú používané ich vlastné označenia pre syntaktické funkcie. Označenie použité vo výskume je možné nájsť v tabuľke v Prílohe 1.

⁷ Korpus ParlaMint-TR 4.0. Dostupné z: https://www.clarin.si/kontext/query?corpname=parlamint40_tr

3 Praktická časť

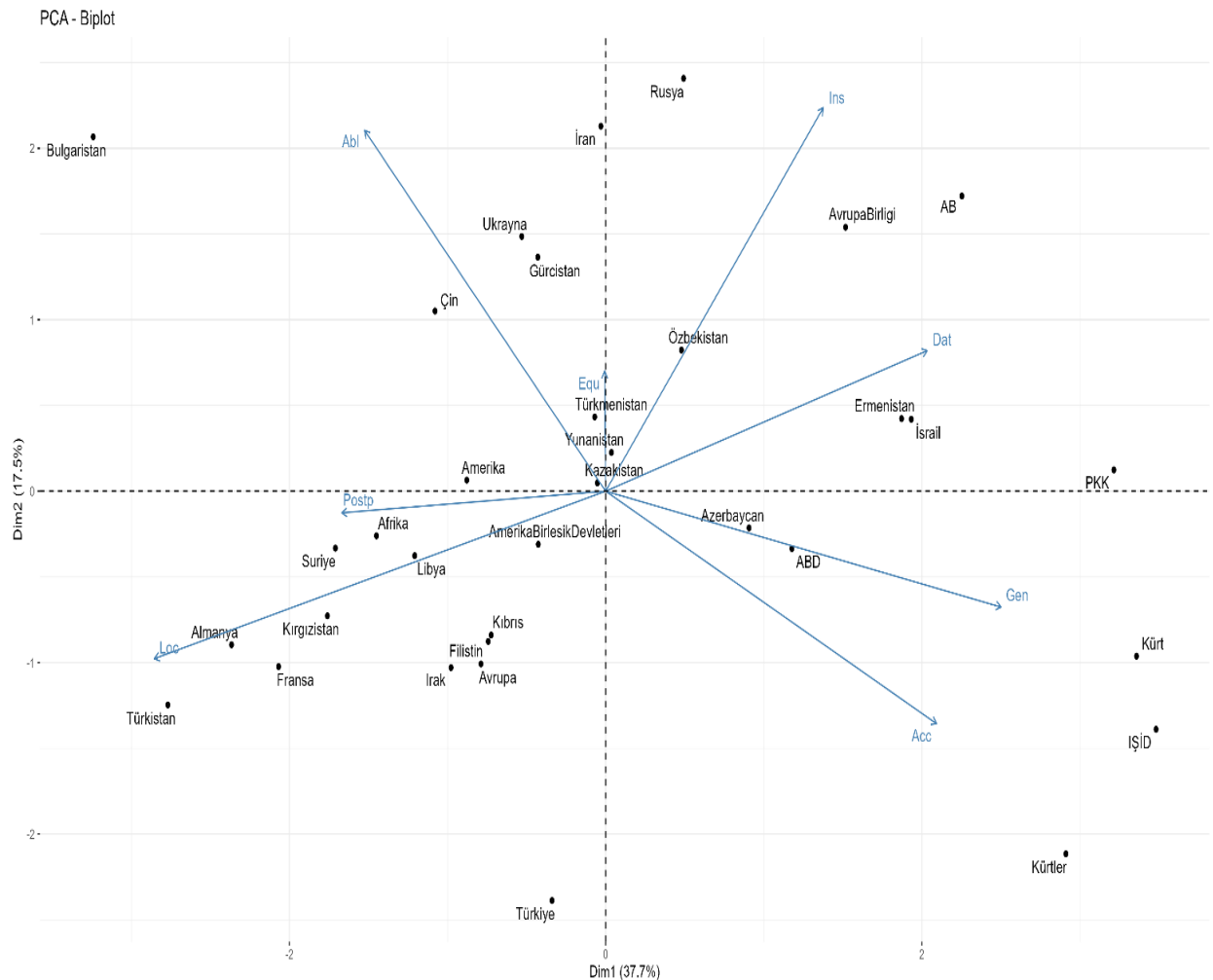
Na obrázku 2 môžeme vidieť podľa zhlukov, ktoré výrazy majú podobné tendencie. Aj keď majú niektoré výrazy rovnaký najčastejší pád, ako napr. Türkiye, Bulgaristan a Özbekistan, ich ďalšie pády sa budú prejavovať veľmi odlišne. Naopak výrazy Kıbrıs a Filistin majú veľmi silné podobnosti. Ak sa pozrieme na graf podľa kvadrantov, tak v ľavom dolnom kvadrante vidíme pády so silným akuzatívom (čím viac sú body ďalej od stredu), v pravom hornom kvadrante so silným ablatívom. Sú tam vyjadrené opačné tendencie, takže výrazy Kürt, Kürtler a IŞİD budú považované za výrazy, o ktorých sa uvažuje, že sú zasahované dejom, alebo sú v pasívnej pozícii.

Obrázok 2. Graf multidimenzionálneho škálovania (top.case - najčastejší pád, Dat -datív, Gen- genitív, Ins -inštrumentál, Loc – lokatív)

Na druhej strane vidíme výraz Çin, o ktorom sa uvažuje, že od nej niečo vychádza, je niečoho pôvodom, tým pádom ovplyvňuje subjekty zasiahnuté dejom a je v dominantnejšej pozícii. V pravom dolnom kvadrante sú zoskupené výrazy so silným lokatívom, je to tiež najviac obsadený kvadrant, čo dáva zmysel, keďže väčšina skúmaných výrazov sú lokality. V ľavom hornom kvadrante vidíme výraz AB, ktorý má ako jediný najčastejší datív. Datív by

mohol vyjadrovať snahu o spoluprácu, kde musí byť vyvíjaná aktivita alebo činy Turecka musia smerovať k danému subjektu. V hornej časti grafu je zobrazený inštrumentál, ktorý vyjadruje spoluprácu.

Obrázok 3. Graf analýzy hlavných komponentov (šípky určujú orientáciu jednotlivých pádov)

Na obrázku 3 môžeme vidieť tendencie podľa kvadrantov a protihľých osí/čiar. Genitív tu máme zobrazený ako samostatnú os, nie je rozmiestnený po celom grafe. Nachádza sa v blízkosti akuzatívu. Môžeme vidieť kontrast medzi akuzatívom a ablatívom ako pri predošlom grafe. Pri lokatíve a datíve a inštrumentáli môžeme vidieť kontrast medzi statickosťou a vyvíjanou aktivitou.

3.1 Výskyt pádov v gramatických profiloch (všeobecne)

Najčastejšie je používaný nominatív. Vysoké percento však môže svedčiť o chybách v anotácii, napríklad čo sa týka genitívnych konštrukcií, napríklad v slovnom spojení Türkiye

Cumhuriyeti Türkiye je uvádzané ako nominatív, pričom sa jedná o genitívne spojenie. (rozvíjajúci člen v genitívnej konštrukcii je uvádzaný ako nominatív). Je možné, že tvary, ktoré sú súčasťou genitívneho spojenia sú zastúpené omnoho častejšie. Z dôvodu chybovosti pri anotácii bol nominatív vylúčený z ďalšieho skúmania. Druhý najčastejšie používaný pád je lokatív a tretí genitív. Za nimi nasleduje datív, potom inštrumentál, ablatív a akuzatív. Najmenej zastúpený bol ekvatív⁸, ktorý bol vylúčený zo skúmania kvôli jeho veľmi nízkemu výskytu. V niektorých prípadoch lokatív častejší ako nominatív (napr. Libya), o týchto miestach sa môže uvažovať ako o mieste, kde sa niečo deje, než ako o aktívnom činiteľovi (Janda et al., 2023) V spojení s nominatívom tiež nájdeme postpozície.

3.2 Porovnanie s referenčným korpusom

Lokatív sa vyskytuje v gramatickom profile všetkých výrazov 0,47-krát menej ako v referenčnom korpuse⁹. Výskyt inštrumentálu je 0,64-krát nižší. Výskyt genitívu je 0,6-krát nižší. Výskyt datívu je 0,69-krát nižší. Výskyt akuzatívu je asi 0,89-krát nižší. Výskyt ablatívu je 0,66-krát vyšší.

3.3 Výskyty pádov a porovnanie s priemerným výskytom vo všetkých gramatických profiloch

Obrázky 4-42 zobrazujú, koľkonásobne viac alebo sa vyskytuje relatívna frekvencia oproti referenčnému korpuse, tým pádom ak je hodnota 1, znamená to, že hodnota sa zhoduje s hodnotou podľa referenčného korpuse. Môžeme to vidieť na príklade výrazu Azerbaijan, kde inštrumentál má presne takú istú hodnotu, ako je v referenčnom korpuse. Ak by sa vyskytol prípad, že by bola hodnota 0, znamená to, že sa konkrétny pád nepoužíva pri danom výraze. Hodnoty relatívnej frekvencie pre danú lemu sú v grafe vyznačené modrou farbou, hodnota referenčného korpuse je vyznačená oranžovou.

3.4 Najčastejšie sa vyskytujúce pády

Tieto skupiny sú vytvorené na základe porovnania s referenčným korpusom, takže napr. na obrázku 2 vidíme vysoký výskyt datívu pri AB, ale v porovnaní s referenčným korpusom je pre AB najčastejší pád inštrumentál.

Ablatív – jedná sa o miesta - Çin (Čína), Ukrajna (Ukrajina), Bulgaristan (Bulharsko);

⁸ Jedná sa o príponu -ca, ktorá je podľa niektorých gramatík považovaná ako samostatný pád

⁹ Jedná sa o distribúciu pádov naprieč všetkými substantívami v korpuse ParlaMint

Genitív – jedná sa o IŞİD (Islamský štát), ABD (USA), Kürtler (Kurdi), Azerbaycan (Azerbajdžan), PKK, Yunanistan (Grécko) – zhodne s lokatívom;

Inštrumentál – jedná sa o miesta – AB (EÚ), Avrupa Birliđi (Európska únia), Ermenistan (Arménsko), Kürt (Kurd), Rusya (Rusko), Türkmenistan (Turkménsko), Özbekistan (Uzbekistan), İran (Irán), İsrail (Izrael);

Lokatív – jedná sa o miesta – Afrika, Almanya (Nemecko), Amerika, Avrupa (Európa), Filistin (Palestína), Fransa (Francúzsko), Gürcistan (Gruzínsko), Irak, Kazakistan (Kazachstan), Kıbrıs (Cyprus), Kırgızistan (Kirgizsko), Libya (Líbya), Suriye (Sýria), Türkistan (Turkistan), Türkiye (Turecko), Yunanistan (Grécko) – zhodne s genitívom, Özbekistan (Uzbekistan).

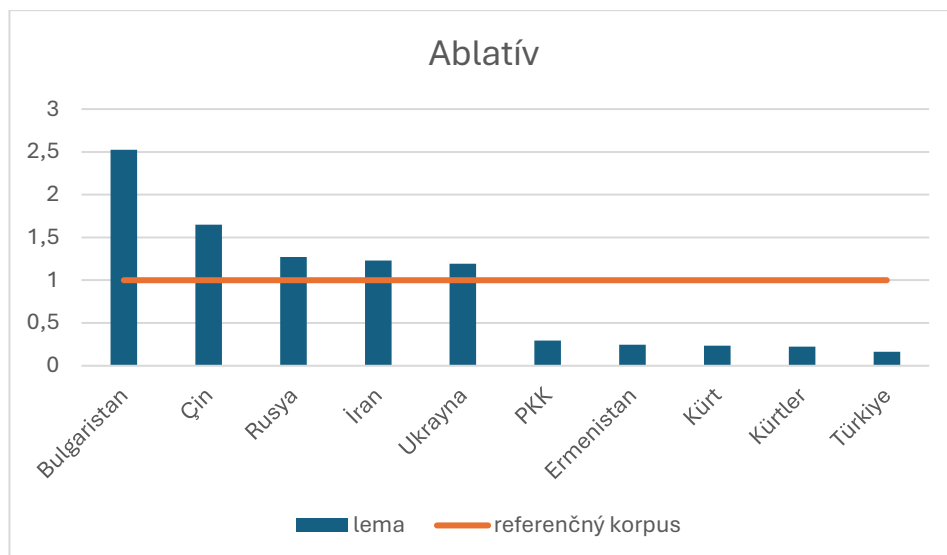
3.5 Výrazy s najčastejším ablatívom

Pri štátoch, kde sa používa nadpriemerne ablatív, je dôležité, kto alebo čo z nich pochádza, čoho sú zdrojom: *Rusya ve Ukrayna'dan gelen turist sayısı kesin azalacağına göre Turizm Bakanlığı hangi çalışmaları yapmaktadır¹⁰? Keďže počet turistov z Ruska a Ukrajiny sa určite zníži, akú prácu robí ministerstvo cestovného ruchu?, s čím sú porovnávané: Bal üretiminde Türkiye Çin'den sonra ikinci durumda. Turecko je po Číne druhé v produkcii medu¹¹.*

Na obrázku 4 sú uvedené krajiny, organizácie alebo národnosti s najčastejším výskytom ablatívu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). Nedostatok ablatívu môže vyjadrovať nedostatok pohybu, odchodu od niečoho, to, že niečo nepochádza od niečoho, alebo nezáujem o porovnávanie sa s niekým alebo niečím.

¹⁰ Mürsel Alban, 14.4.2022

¹¹ Všetky použité príklady viet sú z korpusu ParlaMint

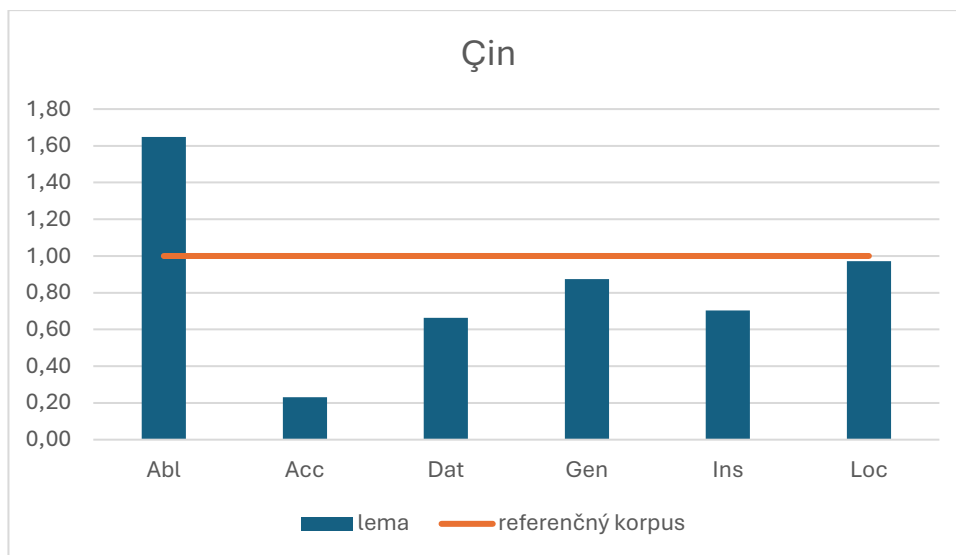
Obrázok 4. Päť najčastejších a päť najmenej častých výskytov ablatívu.

Výrazy s ablatívom – Çin (Čína)

Çin sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (24,32 %), lokatívom (23,87 %), ablatívom (17,87 %) a datívom (16,77 %), potom menej s inštrumentálom (9,41 %) a akuzatívom (4,66 %). V porovnaní s priemermi gramatických profilov všetkých krajín, je najčastejší pád ablatív (2,7-krát viac), druhý je akuzatív (1,11-krát viac), tretí a štvrtý je genitív a inštrumentál (0,01-krát menej), piaty je datív (0,03-krát menej) a posledný je lokatív (0,13-krát menej).

Len pád ablatív sa vyskytuje častejšie ako v referenčnom korpuse, a to 1,65-krát v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, na druhom mieste je lokatív, a to 0,03-krát menej, nasleduje genitív a to 0,13-krát menej, za ním inštrumentál, a to 0,3-krát menej a najmenej zastúpené pády sú datív, a to 0,34-krát menej a akuzatív, a to 0,77-krát menej (obrázok 5).

Pri výraze Çin nájdeme postpozíciu gibi 43-krát, için 13-krát a kadar 6-krát.

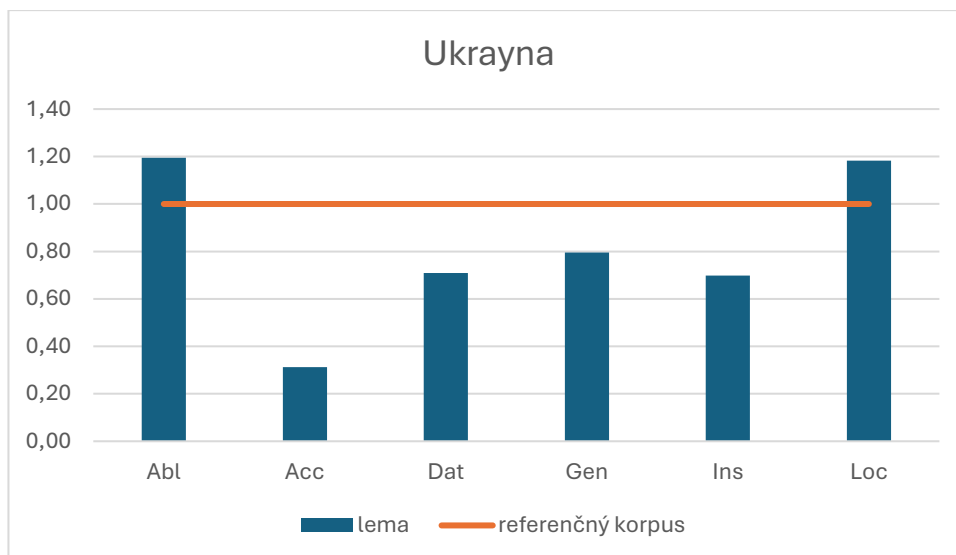
Obrázok 5. Výskyt pádov pri výraze Çin v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie zastúpený ablatív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: sonra (potom), en (naj-), gelen (prichádzajúci), ikinci (druhý), ithal (import); a podľa miery logDice: fasulye (fazuľa), Hindistan'dan (z Indie), sarımsak (cesnak), çekirdeği (slniečnicové semienka), ikincisi (druhý) (porovnanie s referenčným korpusom). Pri Číne môžeme vidieť porovnanie pri výrazoch sonra, en, ikinci(si), a výrazy súvisiace s importom: ithal, fasulye, Hindistan'dan, sarımsak, çekirdeği.

Výskyt pádov – Ukrajna (Ukrajina)

Ukrajna sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (29,07 %), genitívom (22,14 %), datívom (17,92 %), ablatívom (12,95 %), inštrumentálom (9,34 %) a akuzatívom (6,33 %). Podľa porovnania s priemerami gramatických profilov všetkých krajín najčastejší pád je ablatív (1,95-krát viac), druhý je akuzatív (1,51-krát viac), tretí je lokatív (1,06-krát viac), štvrtý je datív (1,03-krát viac), piaty je inštrumentál (0,02 -krát menej), posledný je genitív (0,1-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse je zastúpený ablatív, a to 1,19-krát, a na druhom mieste je lokatív, a to 1,18-krát častejšie, na treťom mieste je genitív, a to 0,2-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,29-krát menej, na piatom mieste je inštrumentál, a to 0,3-krát menej, na šiestom mieste je akuzatív, a to 0,69-krát menej (obrázok 6). Pri výraze Ukrajna nájdeme postpozíciu gibi 11-krát a için 1-krát.

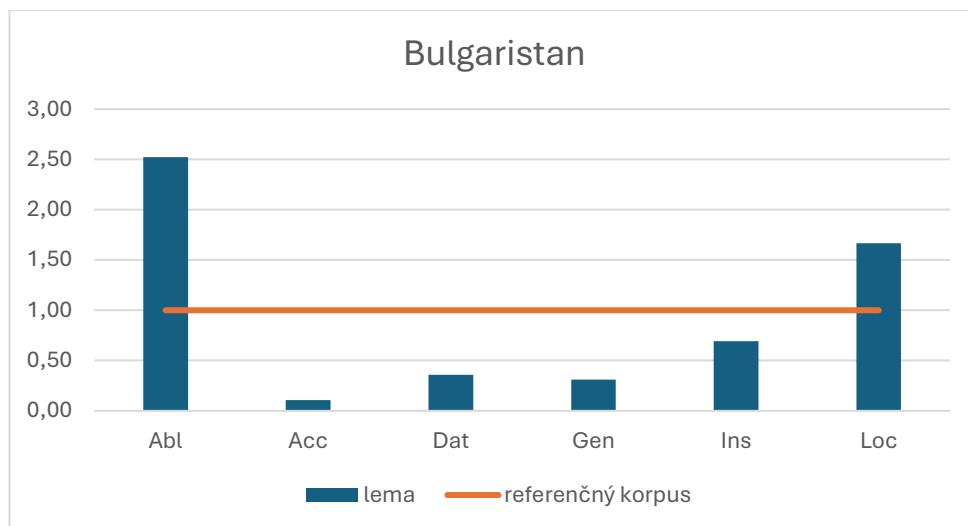
Obrázok 6. Výskyt pádov pri výraze Ukrayna v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie zastúpený ablatív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej hodnoty: buğday (pšenica), Rusya'dan (z Ruska), ithal (import), gelen (prichádzajúci), yağı (olej); podľa miery logDice: ayrılın (opust'ťe), yağı (olej), Rusya'dan (z Ruska), ayçiçeği (slnečnica), kömür (uhlie). V súvislosti s výrazom Ukrayna nájdeme výrazy, ktoré sa týkajú obchodu (ithal, gelen, ayçiçeği yağı, Rusya'dan), a výrazy súvisiace s vojnou na Ukrajine (ayrılın, okrem obchodu aj gelen, Rusya'dan).

Výskyt pádov Bulgaristan (Bulharsko)

Bulgaristan sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (40,95 %), potom s ablatívom (27,37 %), potom menej s inštrumentálom (9,27 %), datívom (9,05 %), genitívom (8,62 %) a akuzatívom (2,16 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád ablatív (4,13-krát viac), druhý je lokatív (1,5-krát viac), tretí je inštrumentál (0,02-krát menej), štvrtý a piaty je datív a akuzatív (0,48-krát menej), posledný je genitív (0,65-krát menej).

Pády, ktoré sú zastúpené častejšie ako v referenčnom korpuse, sú ablatív, a to 2,52-krát viac a lokatív, a to 1,67-krát viac, potom nasleduje s väčším rozdielom inštrumentál, a to 0,31-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,64-krát menej, potom genitív, a to 0,69-krát menej, a na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,89-krát menej (obrázok 7). Pri výraze Bulgaristan nájdeme postpozíciu gibi 10-krát a için 2-krát.

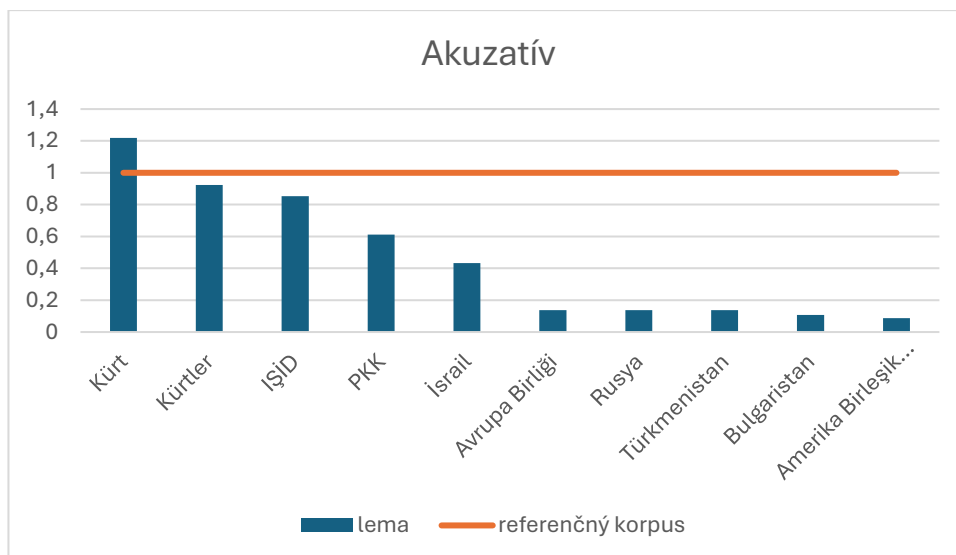
Obrázok 7. Výskyt pádov pri výraze Bulgaristan v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie používaný ablatív sa nachádza s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: gelen (prichádzajúci), göç (migrácia), zorunlu (nútený), ülkemize (do našej krajiny), ithal (import); a podľa miery LogDice: nar (granátové jablko), Yunanistan'dan (z Grécka), göçe (migrácii), 1989, soydaşlarımız (naši druhovia). Spomínajú sa téma migrácie bulharských Turkov z Bulharska za vlády Živkova (göç, gelen, zorunlu, ülkemize, 1989, soydaşlarımız) a obchodu (nar, ithal).

3.6 Výrazy s najčastejším akuzatívom

Aj keď v porovnaní s referenčným korpusom nenájdeme výraz, ktorý má najčastejšie akuzatív, nájdeme viacero výrazov, u ktorých sa nachádza často. Sledované lemy sú všetky určité, pretože sa jedná o vlastné mená, takže akuzatív bude vždy značený. Akuzatív môže vyjadrovať určitosť, tiež môže z hľadiska sémantických rol vyjadrovať to, že je dotýčny zasiahnutý dejom, čiže je v pasívnej role. *Soruyorum size: Madem Filistin'in yanındasınız, Kürecik Radar Üssü'yle neden hâlâ İsrail'i koruyorsunuz¹²? - Pýtam sa vás: Ak ste na strane Palestíny, prečo stále chránite Izrael radarovou základňou Kürecik?*

¹² Erdin Bircan, 19.12.2017

Obrázok 8. Päť najčastejších päť najmenej častých výskytov akuzatívu.

Na obrázku 8 vidíme krajiny, organizácie alebo národnosti s najčastejším výskytom akuzatívu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). Nedostatok akuzatívu môže vyjadrovať to, že je dotýčny vnímaný v aktívnej alebo dominantnej role.

3.7 Výrazy s najčastejším datívom

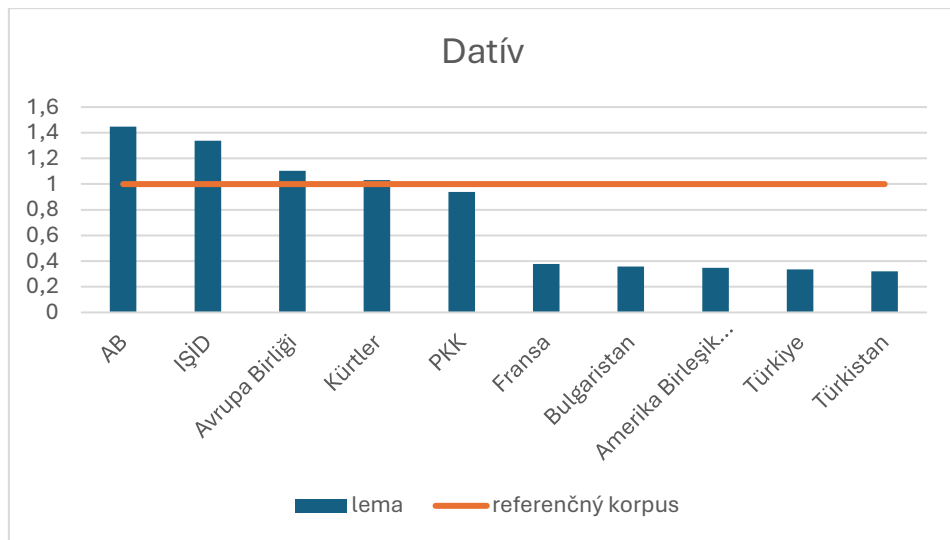
Aj keď v porovnaní s referenčným korpusom nenájdeme výraz, ktorý má najčastejšie datív, nájdeme viacero výrazov u ktorých sa nachádza často.

Datív vyjadruje smerovanie niekoho/niečoho: *Almanya'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya, Avrupa ülkelerine, ABD'ye, Kanada'ya, İskandinavya'ya gitmek istiyorlar ağırlıklı olarak*¹³. *Chcú ísť hlavne do Nemecka, Anglicka, Francúzska, európskych krajín, USA, Kanady a Škandinávie*; môže vyjadrovať recipienta, alebo adresáta: *İsrail'e, ABD'ye yardım ettik, ona kulvar açtık*¹⁴. *Pomohli sme Izraelu, pomohli sme USA, otvorili sme mu cestu.*

Na obrázku 9 sú uvedené krajiny, organizácie alebo národnosti s najčastejším výskytom datívu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). Nedostatok datívu môže znamenať nesmerovanie niekam, tiež to, že dotýčny nie je recipientom niečoho.

¹³ Hakkı Saruhan Oluç, 17.2.2022

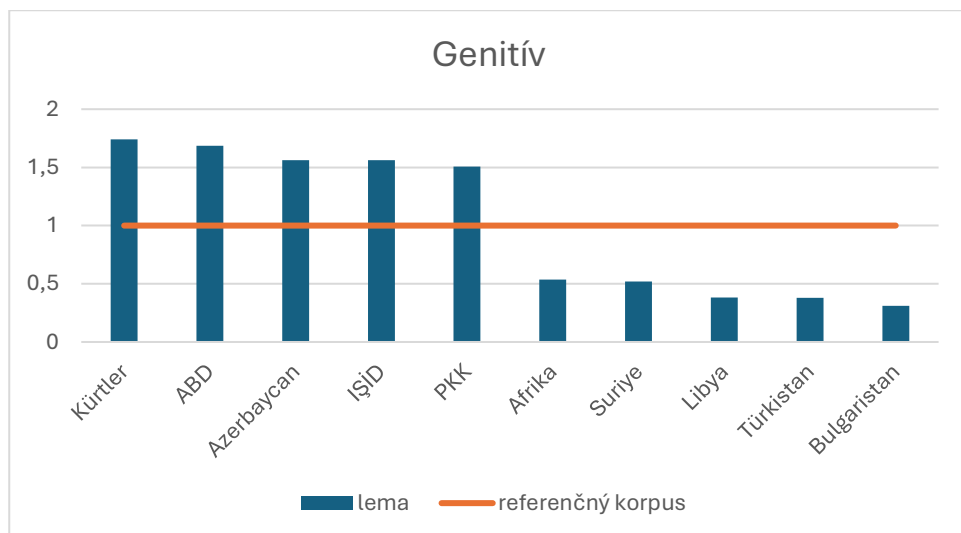
¹⁴ Ali Fazıl Kasap, 4.3.2020

Obrázok 9. Päť najčastejších päť najmenej častých výskytov datívu.

3.8 Výrazy s najčastejším genitívom

Pri štátoch, kde sa často vyskytuje genitív, používa sa v spojení s ďalšou činnosťou (napr. americké embargo), je časťou jednotky, skupiny; môže vyjadrovať podriadenosť, službu, príslušnosť niekomu alebo niečomu, či už neutrálne konotácie (ABD'nin başkenti), alebo negatívne (ABD'nin uşağı). Tiež v spojení s príponou -diği sú spojené so slovesom, čiže vyjadruje činnosť, aktivitu výrazu v spojení: *Millî Savunma Bakanı diyor ki: "Yunanistan'ın kullandıği gibi ¹⁵"* Minister národnej obrany hovorí: „Budeme ho používať tak, ako ho používa Grécko.“

Obrázok 10. Päť najčastejších a päť najmenej častých výskytov genitívu

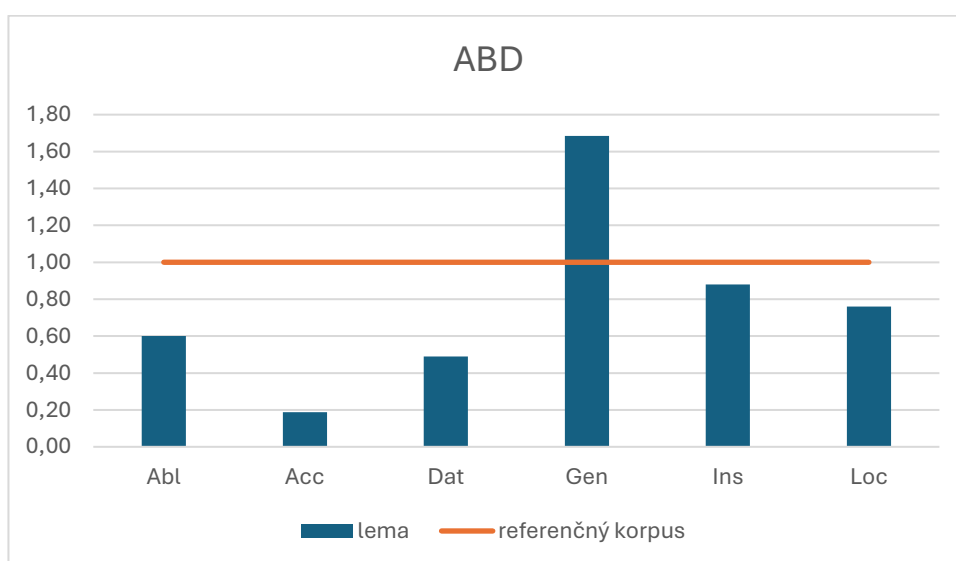
¹⁵ Utku Çakırözer, 22.12.2020

Na obrázku 10 sú znázornené krajiny, organizácie a národnosti s najčastejším výskytom genitívu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). Nedostatok genitívu môže vyjadrovať menšiu príslušnosť k niečomu.

Výrazy s najčastejším genitívom - ABD

ABD sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (46,85 %), menej s lokatívom (18,69 %), datívom (12,39 %), inštrumentálom (11,77 %) a málo s ablatívom (6,51 %) a akuzatívom (3,81 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín, je najčastejší pád genitív (1,9-krát viac), druhý je inštrumentál (1,24-krát viac), tretí je ablatív (0,02-krát menej), štvrtý je akuzatív (0,09-krát menej), piaty je datív (0,29-krát menej), posledný je lokatív (0,32-krát menej)

V porovnaní s referenčným korpusom je častejšie zastúpený len genitív, a to 1,68-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, druhým najčastejším pádom je inštrumentál, a to 0,12-krát menej, tretím najčastejším pádom je lokatív, a to 0,24-krát menej, nasleduje ablatív, a to 0,4-krát menej, potom datív 0,51-krát menej, najmenej sa vyskytuje akuzatív, a to 0,81-krát menej (obrázok 11).

Obrázok 11. Výskyt pádov pri výraze ABD v porovnaní s referenčným korpusom

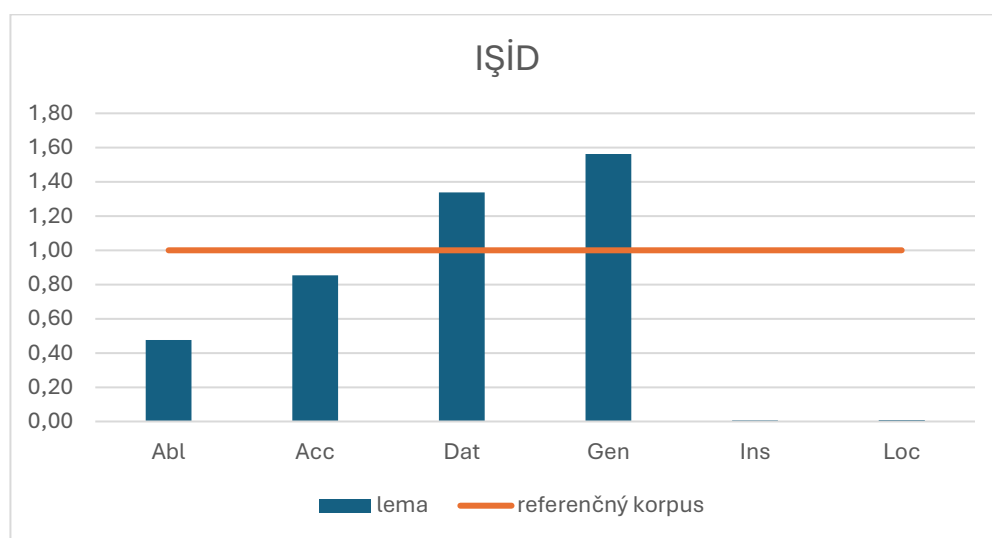
Najčastejšie vyskytujúci sa genitív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie – Orta (Stredný), Ísrail'in (Izraela, izraelský), yeni (nový), silah (zbraň), PKK; a podľa miery LogDice – Küdüs'e/Küdüs'ü (do Jeruzalema, Jeruzalem), Ísrail'in (Izraela, izraelský), çekilme (ústup, stiahnutie), büyükelçi (veľvyslanec), tutumuna (jeho stanovisku).

Pri kolokáciách s USA je sledovaná hlavne aktivita USA na Blízkom východe, hlavnou udalosťou je presun veľvyslanectva z Tel Avivu do Jeruzalema.

Výskyt pádov – IŞİD

Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom (43,37 %) a datívom (33,82 %), potom s akuzatívom (17,26 %), s ablatívom (5,15 %) a minimálne s lokatívom (0,2 %) a inštrumentálom (0,1 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád akuzatív (4,13-krát viac), druhý je datív (1,95-krát viac), tretí je genitív (1,76-krát viac), štvrtý je ablatív (0,22-krát menej), piaty je inštrumentál (0,99-krát menej), posledný je lokatív (0,99-krát menej)

V porovnaní s referenčným korpusom je najčastejšie zastúpený pád je genitív, a to 1,56-krát viac, nasleduje datív, a to 1,34-krát častejšie, za ním akuzatív, a to 0,15-krát menej, potom ablatív, a to 0,52-krát menej. Najmenej zastúpený je lokatív, a inštrumentál, a to 0,99-krát menej (obrázok 12).

Obrázok 12. Výskyt pádov pri výraze IŞİD v porovnaní s referenčným korpusom

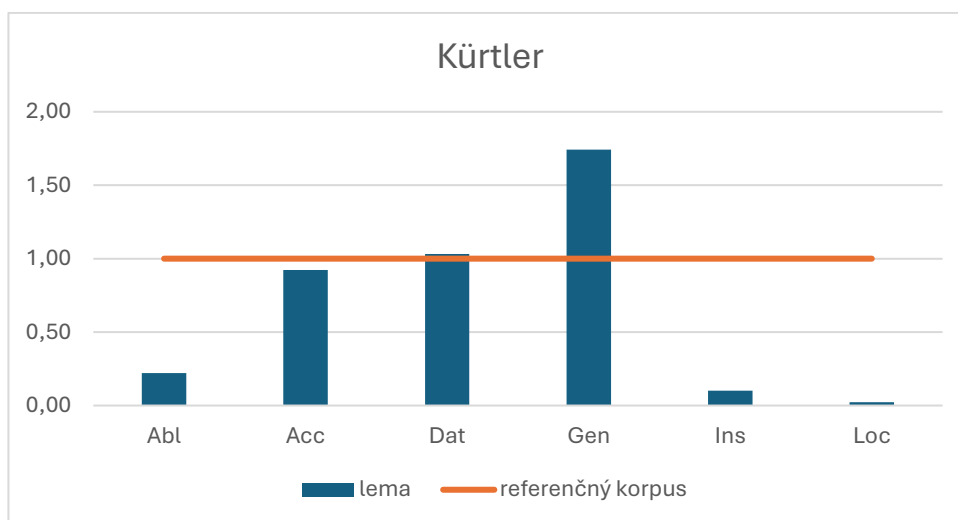
Najčastejšie zastúpený genitív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: elinde (v rukách) eline, yaptığı (ktorý bol vykonaný), Türkiye (Turecko), olduğunu (ktorý sa stal), terör (teror), altında (pod); a podľa miery logDice: elinde/eline (v rukách, rukou), gerçekleştirdiği (realizovaný), (El) Kaide'nin (Al-Káidy), kaçırdığı (unesený), saldırısı (útok). Podľa kolokácií vidíme diskusiu o tom, aké územie prináleží Islamskému štátu (eline, elinde, altında), útoky Islamského štátu gerçekleştirdiği, kaçırdığı, saldırısı, yaptığı, terör, prípadne sa o nich diskutuje v spojení s ďalšími teroristickými organizáciami (El Kaide'nin).

Výskyt pádov – Kürtler (Kurdi)

Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom (48,6 %), potom s datívom (26,07 %) a akuzatívom (18,66 %), potom minimálne s ablatívom (2,4 %), inštrumentálom (1,35 %) a lokatívom (0,55 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád akuzatív (4,46-krát viac), druhý je genitív (1,97-krát viac), tretí je datív (1,5-krát viac), štvrtý je ablatív (0,64-krát menej), piaty je inštrumentál (0,86-krát menej), posledný je lokatív (0,98-krát menej).

Najčastejšie zastúpený pád je genitív, ktorý sa vyskytuje 1,74-krát častejšie v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, nasleduje datív, a to 1,03-krát častejšie, potom akuzatív, a to 0,08-krát menej, na štvrtom mieste je ablatív, a to 0,78-krát menej. Menej zastúpený je inštrumentál, a to 0,9-krát menej a najmenej zastúpený je lokatív, a to 0,98-krát menej (obrázok 13).

Pri výraze Kürtler nájdeme postpozíciu için 93-krát, kadar 4-krát a gibi 3-krát.

Obrázok 13. Výskyt pádov pri výraze Kürtler v porovnaní s referenčným korpusem

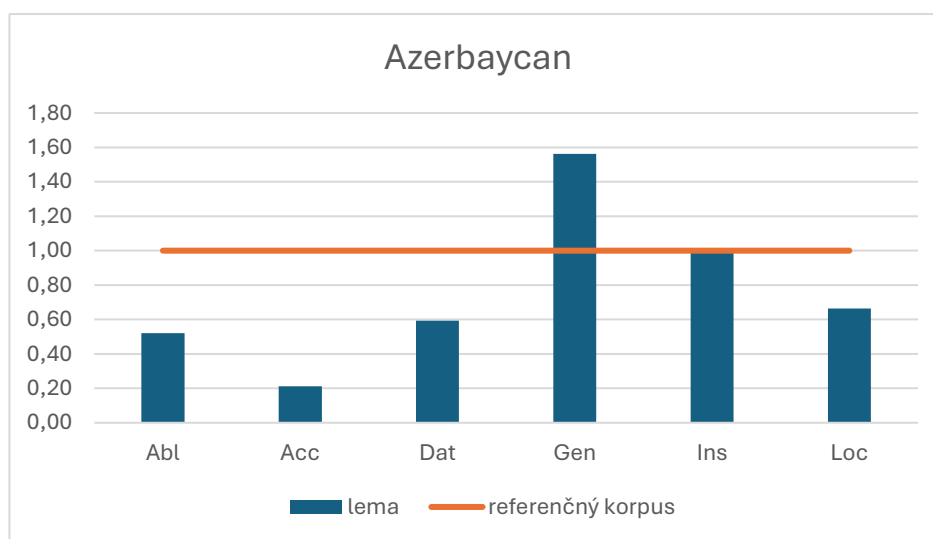
Najčastejšie zastúpený pád genitív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej hodnoty: yaşadıǵı (kde žije), yoǵun (intenzívny, koncentrovaný), Türklerin (Turkov), Arapların (Arabov), deǵıl (nie je); podľa miery logDice: Arapların (Arabov), Türklerin (Turkov), yaşadıǵı (kde žije), Alevilerin (Alevitov), düşmanı (nepriateľ).

Výraz Kürtler zvykne byť združovaný s inými národnosťami (pri menovaní viacerých národností naraz), ako sú Turci alebo Arabi, prípadne náboženskými skupinami ako Aleviti, diskutuje sa o tom, kto je nepriateľom Kurdov (koalícia spomína hlavne PKK, opozícia spomína vládu AKP), výrazy yoǵun a yaşadıǵı nájdeme často v spojení Kürtlerin yoǵun yaşadıǵı iller/bölgeler/yerler (miesta/regióny, ktoré sú husto osídlené Kurdmi).

Výskyt pádov – Azerbaijan (Azerbajdžan)

Výraz Azerbaijan sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (43,47 %), potom s lokatívom (16,3 %), datívom (15 %) a inštrumentálom (13,38 %), menej s ablatívom (5,64 %) a akuzatívom (4,28 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád genitív (1,76-krát viac), druhý je inštrumentál (1,41-krát viac), tretí je akuzatív (1,02-krát viac), štvrtý je datív (0,14-krát menej), piaty je ablatív (0,15-krát viac) a posledný je lokatív (0,4-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse je zastúpený len genitív, a to 1,56-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, nasleduje inštrumentál, ktorý je zastúpený rovnako, ako v referenčnom korpuse, potom lokatív, a to 0,34-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,41-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,48-krát menej, na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,79-krát menej (obrázok 14). Pri výraze Azerbaijan nájdeme postpozíciu *için* 24-krát, *gibi* 11-krát a *kadar* 2-krát.

Obrázok 14. Výskyt pádov pri výraze Azerbaijan v porovnaní s referenčným korpusedom

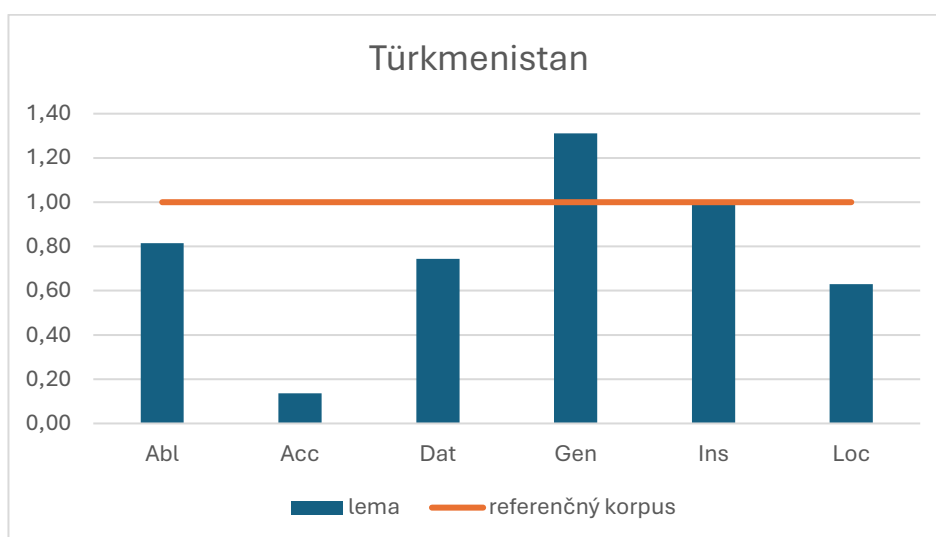
Najčastejšie zastúpený genitív sa vyskytuje najčastejšie s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie, a to *yanında* (po boku), *bağimsız* (nezávislý), *işgal* (okupácia), *Karabağ* (Karabach), *Hocalı*, podľa miery LogDice *sevinci(miz)* (naša radosť), *Karabağ* (Karabach), *Dağlık* (Pohorie), *başkenti* (hlavné mesto), *kasabasında* (v malomeste).

O Azerbajdžane sa diskutovalo hlavne v spojení s Druhou vojnou o Náhorný Karabach (Karabağ Dağlık), kde sa Turecko postavilo na stranu Azerbajdžanu (*yanında*). Spomína sa aj mesto *Hocalı* v spojení s *kasabasında*, kde sa uskutočnil masaker na azerbajdžanských civilistoch arménskymi jednotkami. V spojení so situáciou na Náhornom Karabachu nájdeme

výrazy ako bağımsız a işgal. Tiež nájdeme výraz sevinc jako súčasť výroku Mustafu Kemala Atatürka (v rôznych verziách): „Azerbaycan’ın sevinci sevincimiz, kederi kederimizdir.” Nájdeme aj výraz başkenti (hlavné mesto) pri opisovaní politického diania v Azerbajdžane, prípadne diania v Baku.

Výskyt pádov – Türkmenistan (Turkménsko)

Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom (36,46 %) o polovicu menej s datívom (18,79 %), potom s lokatívom (15,47 %) a inštrumentálom (13,26 %), ablatívom (8,84 %) a málo s akuzatívom (2,76 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád genitív (1,48-krát viac), druhý je inštrumentál (1,4-krát viac), tretí je ablatív (1,33-krát viac), štvrtý je datív (1,08-krát viac), piaty je akuzatív (0,34-krát menej), posledný je lokatív (0,43-krát menej).

Obrázok 15. Výskyt pádov pri výraze Türkmenistan v porovnaní s referenčným korpusom

Častejšie zastúpený pád ako v referenčnom korpuse je len genitív, a to 1,31-krát viac, za ním je inštrumentál, a to 0,01-krát menej, nasleduje ablatív, a to 0,18-krát menej, za ním je datív, a to 0,26-krát menej, na piatom mieste je lokatív, a to 0,37-krát menej a na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,86-krát menej (obrázok 15).

Pri výraze Türkmenistan nájdeme postpozíciu gibi 5-krát, kadar 2-krát a için 1-krát.

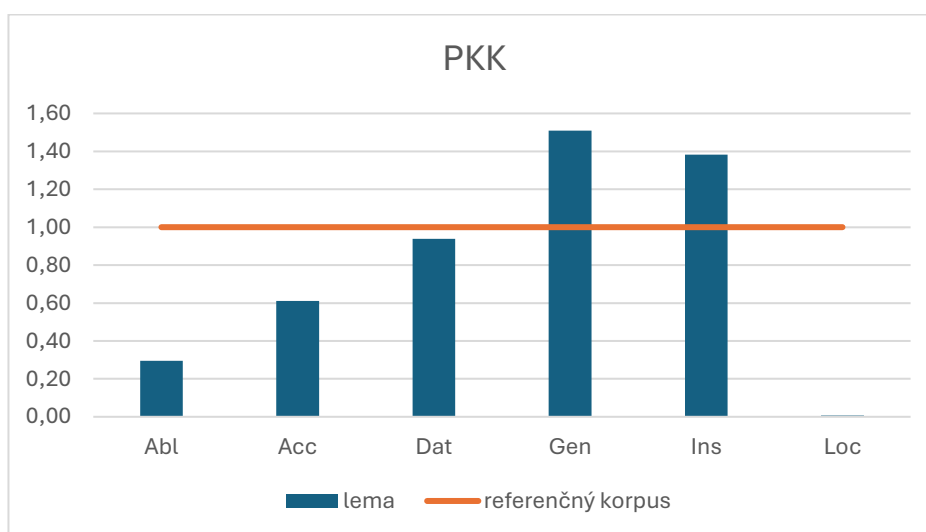
Najčastejšie používaný genitív je spojený s týmito výrazmi podľa absolútnej frekvencie: bağımsız (nezávislý), gözlemci (pozorovateľ), sağlık (zdravie), Bayrak (zástava), üye (člen); a podľa miery logDice: gözlemci (pozorovateľ), Bayrak (zástava), İlaç (liek), 25’inci (dvadsiaty piaty), bağımsız (nezávislý).

V spojení s Turkménskom nájdeme priania ku Dňu nezávislosti a Dňu vlajky (bağimsız, bayrak, 25'inci), to, že Turkménsko získalo status pozorovateľa v Organizácii turkických štátov (gözlemci, üye), dohodu medzi ministrami zdravotníctva v Turecku a Turkménsku (İlaç, sağlık).

Výskyt pádov – PKK

PKK sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (41,95 %), potom s datívom (23,74 %), inštrumentálom (18,5 %), akuzatívom (12,36 %), málo s ablatívom (3,2 %) a lokatívom (0,17 %). V porovnaní s priemermi gramatických profilov všetkých krajín, je najčastejší pád je akuzatív (2,96-krát viac), druhý je inštrumentál (1,95-krát viac), tretí je genitív (1,7-krát viac), štvrtý je datív (1,37-krát viac), piaty je ablatív (0,52-krát menej), posledný je lokatív (0,99-krát menej).

V porovnaní s referenčným korpusom sa najčastejšie vyskytuje genitív, a to 1,51-krát viac, nasleduje inštrumentál, a to 1,38-krát viac, potom datív, a to 0,06-krát menej, na štvrtom mieste je akuzatív, a to 0,39-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,7-krát menej, najmenej zastúpený je lokatív, a to 0,99-krát menej (obrázok 16).

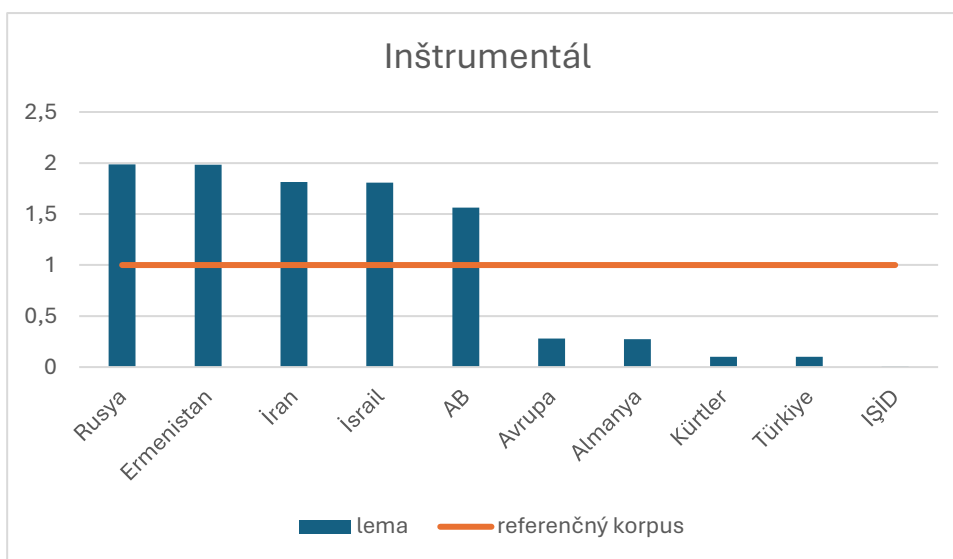
Obrázok 16. Výskyt pádov pri výraze PKK v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie vyskytujúci sa genitív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: terör (terör), uzantısı, elinde, Suriye, silah; a podľa miery LogDice: uzantısı, kolu, PYD'nin, kaçırıldığı, elinde. V spojení s PKK nájdeme zmienku o tom, že PYD a YPD sú považované ako „predĺžená ruka“ PKK (uzantısı, kolu, PYD'nin, Suriye), a o mladých, ktorých mala uniesť PKK (kaçırıldığı, elinde).

3.9 Výrazy s najčastejším inštrumentálom

Pri štátoch, kde sa používa nadpriemerne inštrumentál, je dôležitá spolupráca dvoch činiteľov (alebo jej nedostatok), napr. *Avrupa Birliđiyle tarihsel, kültürel, siyasi iliřkilerimizin olduđu bir gerçek*¹⁶. Je faktom, že máme historické, kultúrne a politické vzťahy s Európskou úniou; niečo, čo súvisí s daným štátom (ile ilgili). *Oysa bizim AB'yle iliřkilerimiz her zamankinden daha donuk bir noktadadır*¹⁷. Naše vzťahy s EÚ sú však zamrznuté viac než kedykoľvek predtým.

Na obrázku 17 vidíme krajiny, organizácie alebo národnosti s najčastejším výskytom inštrumentálu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). Nízky výskyt inštrumentálu môže svedčiť o absencii spolupráce alebo vzťahov (či už pozitívnych, alebo negatívnych). V prípade výrazu Türkiye môže byť výskyt inštrumentálu nízky preto, lebo sa rečníci do istej miery identifikujú s Tureckom, a hľadá sa spolupráca s inými subjektmi, preto bude častejšia veta: my spolupracujeme s krajinou ... (Turecko v nominatíve - hlavné postavenie), ako krajina ... spolupracuje s nami (vyjadrenie spolupráce, ale zároveň dominantného postavenia inej krajiny).

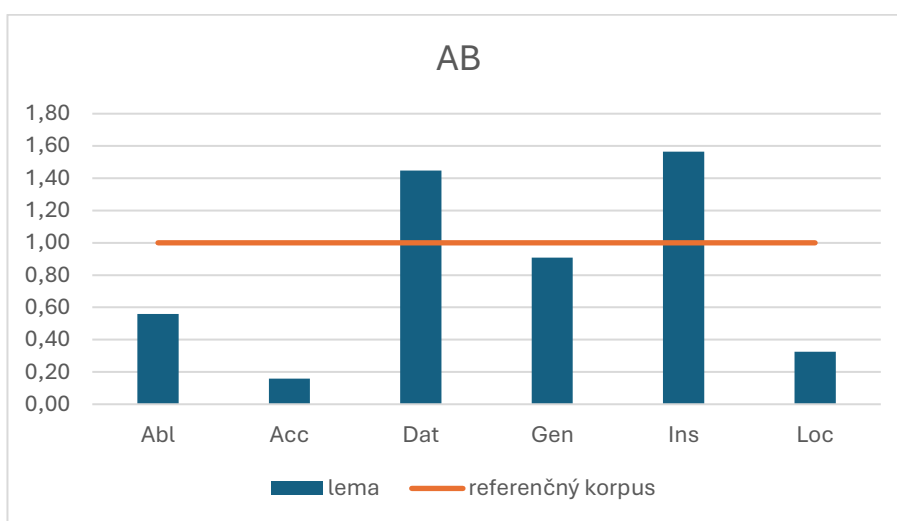
Obrázok 17. Päť najčastejších a päť najmenej častých výskytov inštrumentálu

¹⁶ Bülent Turan, 8.6.2022

¹⁷ Aydın Adnan Sezgin, 21.12.2021

Výskyt pádov - AB

AB sa najčastejšie vyskytuje s datívom (36,58 %), potom s genitívom (25,24 %), inštrumentálom (20,93 %), menej s lokatívom (7,99 %), ablatívom (6,07 %) a najmenej s akuzatívom (3,2 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejšie využívaným pádom je datív (4,65-krát viac), potom inštrumentál (4,34-krát viac), nasleduje genitív (2,29-krát viac), štvrtým v poradí je ablatív (1,64-krát viac), za ním nasleduje akuzatív (1,44-krát viac) a posledný je lokatív (0,38-krát menej).

Obrázok 18. Výskyt pádov pri výraze AB v porovnaní s referenčným korpusom

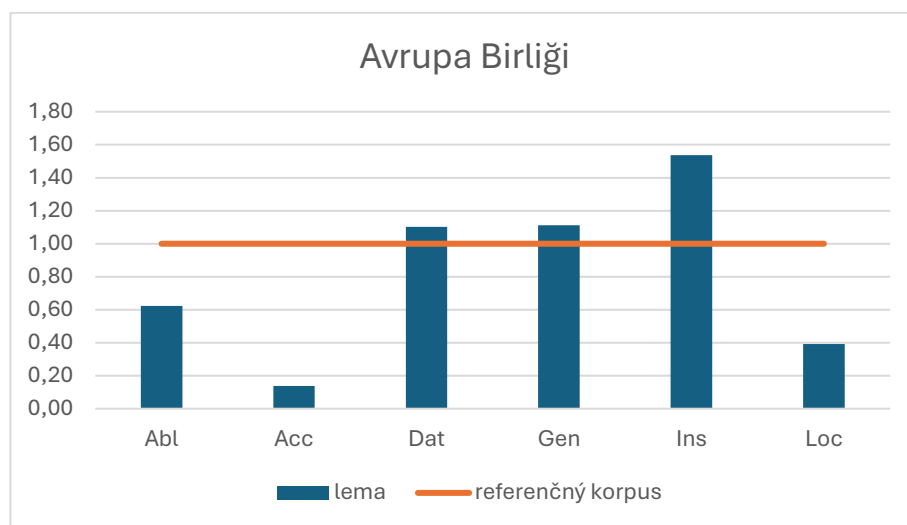
Najčastejšie vyskytujúci sa pád je inštrumentál, ktorý sa vyskytuje 1,56-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse. Nasleduje datív, ktorý je zastúpený 1,45-krát viac, za ním genitív 0,91-krát menej, potom ablatív, ktorý sa vyskytuje 0,56-krát menej, menej je zastúpený lokatív, 0,38-krát menej, a najmenej zastúpený je akuzatív, 0,16-krát menej (obrázok 18).

S najčastejšie zastúpeným inštrumentálom nájdeme tieto kolokácie podľa absolútnej frekvencie - üye, uyum, tam, için, a tieto kolokácie podľa miery LogDice – uyum (harmonizácia), katılım (vstup), üye (člen), almazlar (nevezmú) a sürecinde (v procese).

Výskyt pádov – Avrupa Birliği (Európska únia)

Najčastejšie sa Avrupa Birliği (Európska únia) vyskytuje s genitívom (30,94 %), datívom (27,88 %), inštrumentálom (20,55 %), potom menej s lokatívom (9,62 %), ablatívom (6,75) a akuzatívom (2,8 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (2,16-krát viac), druhý je datív (1,6-krát viac), tretí je genitív

(1,26-krát viac), štvrtý je ablatív (1,02-krát viac), piaty je akuzatív (0,33-krát menej) a posledný je lokatív (0,65-krát menej).

Obrázok 19. Výskyt pádov pri výraze Avrupa Birliđi v porovnaní s referenčným korpusom

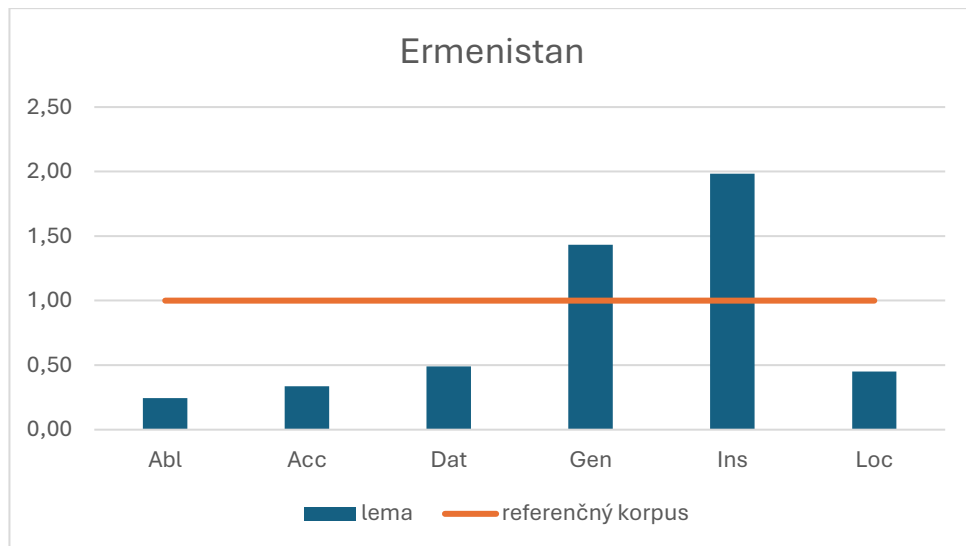
Najčastejšie zastúpený je inštrumentál, a to 1,54-krát častejšie v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, na druhom mieste je genitív, a to 1,11-krát častejšie, na treťom mieste datív, a to 1,1-krát viac, na štvrtom mieste ablatív, a to 0,38-krát menej, na piatom mieste lokatív, a to 0,61-krát menej, na poslednom mieste akuzatív, a to 0,38-krát menej (obrázok 19).

Najčastejšie vyskytujúci sa inštrumentál nájdeme najčastejšie s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: ilgi (súvisiaci), uyum (harmonizácia), ilişkiler (imiz) (naše vzťahy), müzakere (vyjednávanie), üye (člen); a podľa miery LogDice: ilişkiler (imiz, imizde,de, izin,imize,i) (vzťahy), vize (víza), müzakere (ler, lerin, leri) (vyjednávanie), serbestisi (voľnosť), kopma (zlom).

V spojení s EÚ nájdeme výrazy súvisiace so snahou o vstup do EÚ, vzťahmi s EÚ (ilişki, kopma noktası – zlomový bod), tiež o snahe vyjednať bezvízový styk s EÚ.

Výskyt pádov Ermenistan (Arménsko)

Ermenistan sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (39,82 %), inštrumentálom (26,55 %), potom s datívom (12,39 %) a lokatívom (11,06 %) a s akuzatívom (6,79 %) a ablatívom (2,66 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (2,79-krát viac), druhý a tretí je genitív a akuzatív (1,62-krát viac), štvrtý je datív (0,3-krát menej), piaty a šiesty je lokatív a ablatív (0,6-krát menej).

Obrázok 20. Výskyt pádov pri výraze Ermenistan v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie zastúpený pád je inštrumentál, a to 1,98-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, na druhom mieste je genitív, a to 1,43-krát viac, na treťom mieste je datív, a to 0,51-krát menej, na štvrtom mieste je lokatív, a to 0,55-krát menej, na piatom mieste je akuzatív, a to 0,66-krát menej, posledný je ablatív, a to 0,76-krát menej (obrázok 20). Pri výraze Ermenistan nájdeme postpozíciu gibi 3-krát a için 2-krát.

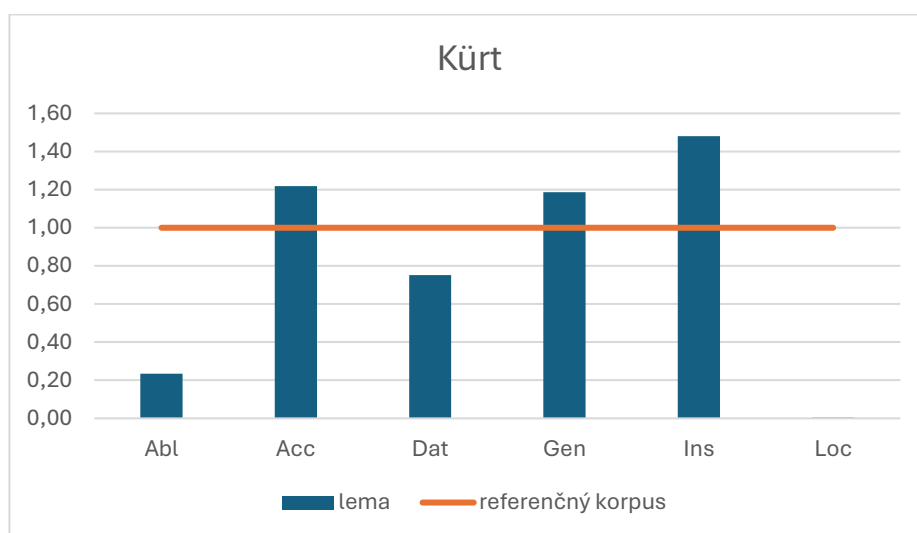
Najčastejšie používaným je inštrumentál, vyskytuje sa s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: ilişkiler(i) (vzťahy), iyi (dobrý), normalleşme (normalizácia), sorun (problem), yok (nebyť, neexistovať); a podľa miery LogDice: Zürich (Zürich), normalleştirilmesi (normalizácia), normalleşme (návrat do normálneho stavu), ilişkilerimizi (naše vzťahy), Azerbaycan'la (s Azerbajdžanom), komşu (sused).

V súvislosti s Arménskom sa diskutovalo o normalizácii vzťahov, o Zürichských protokoloch, ktoré mali viesť k normalizácii vzťahov medzi Tureckom a Arménskom, prípadne o susedských vzťahoch, či už Turecka, alebo Azerbajdžanu.

Výskyt pádov – Kürt (Kurd)

Výrazy Kürt a Kürtler boli v korpuse anotované osobitne, preto sú aj tu popísané zvlášť. Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom (48,45 %) a akuzatívom (24,63 %), potom s inštrumentálom (19,8 %) a datívom (18,99 %) a minimálne s ablatívom (2,54 %) a lokatívom (0,08 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád akuzatív (5,89-krát viac), druhý je inštrumentál (2,08-krát viac), tretí je genitív (1,34-krát viac), štvrtý je datív (1,09-krát viac), piaty je ablatív (0,62-krát menej), posledný je lokatív (nulový výskyt).

Polovica pádov sa vyskytuje častejšie ako v referenčnom korpuse. Na prvom mieste je inštrumentál, a to 1,48-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, nasleduje akuzatív, a to 1,22-krát viac, na treťom mieste je genitív, a to 1,19-krát viac, potom datív, a to 0,25-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,77-krát menej a na poslednom mieste je lokatív, ktorý má nulový výskyt (obrázok 21). Pri výraze Kürt nájdeme postpozíciu gibi 6-krát, için 5-krát a kadar 1-krát.

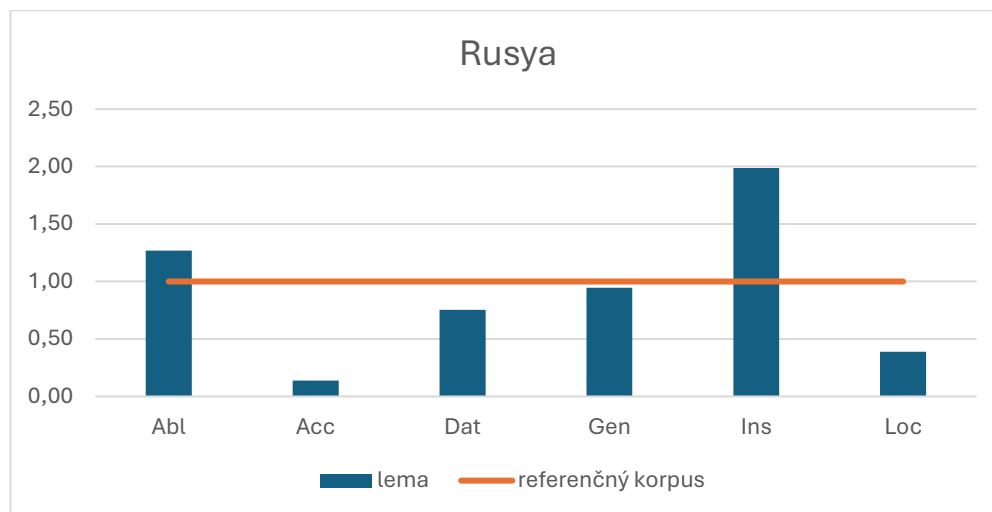

Obrázok 21. Výskyt pádov pri výraze Kürt v porovnaní s referenčným korpusedom

Najčastejší pád inštrumentál nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Türk'üyle (s Turkom), Laz'ıyla (s Lazom), Arap'ıyla (s Arabom), Çerkez'iyle (s Čerkézom), Alevi'siyle (s Alevitom); podľa miery logDice : Türk'üyle, Laz'ıyla, Arap'ıyla, Çerkez'iyle, Alevi'siyle. Výraz Kürt býva spájaný s ďalšími národnostnými, príp. náboženskými skupinami, býva menovaný spoločne s Turkami, Lazmi, Arabmi, Čerkesmi a Alevitmi.

Výskyt pádov – Rusya (Rusko)

Rusya sa najčastejšie vyskytuje s inštrumentálom (26,6 %) a s genitívom (26,28 %), s datívom (19,04 %) a ablatívom (13,77 %), a málo s lokatívom (9,52 %) a akuzatívom (2,79 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín, je najčastejší pád inštrumentál (2,8-krát viac), druhý je ablatív (2,08-krát viac), tretí je datív (1,1-krát viac), štvrtý je genitív (1,07-krát viac), piaty je akuzatív (0,33-krát menej), posledný je lokatív (0,65-krát menej).

Obrázok 22. Výskyt pádov pri výraze Rusya v porovnaní s referenčným korpusom

Dva pády sa vyskytujú častejšie ako v referenčnom korpuse, najčastejšie zastúpený pád je inštrumentál, a to 1,99-krát viac, na druhom mieste je ablatív, a to 1,27-krát viac, na treťom mieste je genitív, a to 0,99-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,25-krát menej, na piatom mieste je lokatív a to 0,61-krát menej, na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,76-krát menej (obrázok 22).

Pri výraze Rusya nájdeme postpozíciu gibi 55-krát, için 12-krát a kadar 3-krát.

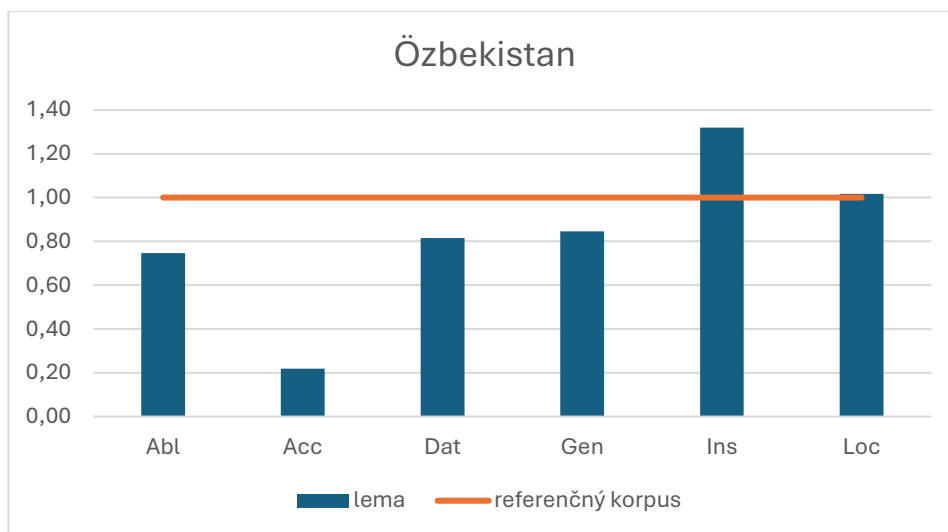
Najčastejšie zastúpený pád inštrumentál nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: yaşanan (prežitý), yapılan (vyrobený), ilişkiler (vzťahy), ilgi (súvisiaci), uçak (lietadlo); a podľa miery logDice: ilişkiler s príponami imiz, imizin, in, imizde ((naše/našich) vzťahy/vzťahov), Amerika'yla (s Amerikou), uçak (lietadlo), İran'la (s Iránom), gergin (napätý).

Pri Rusku nájdeme kolokácie, ktoré súvisia hlavne s krízou po zostrelení ruskej stíhačky (ilişkiler, uçak, gergin) a následkov krízy (yaşanan), potom tiež v spojitosti s inými štátmi (Amerika'yla, İran'la).

Výskyt pádov – Özbekistan (Uzbekistan)

Najčastejšie sa vyskytuje s lokatívom (25 %), genitívom (23,53 %), datívom (20,59 %), inštrumentálom (17,65 %), potom s ablatívom (8,09 %) a akuzatívom (4,41 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (1,86-krát viac), druhý je ablatív (1,22-krát viac), tretí je datív (1,19-krát viac), štvrtý je akuzatív (1,06-krát viac), piaty je genitív (0,99-krát menej), posledný je lokatív (0,61-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse sa vyskytuje inštrumentál, 1,32-krát častejšie, a lokatív 1,02-krát častejšie, nasleduje genitív, 0,15-krát menej, potom na štvrtom mieste je datív, 0,19-krát menej, na piatom mieste je ablatív, 0,25-krát menej, na poslednom mieste je akuzatív, 0,78-krát menej (obrázok 23). Pri výraze Özbekistan nájdeme postpozíciu gibi 1-krát.

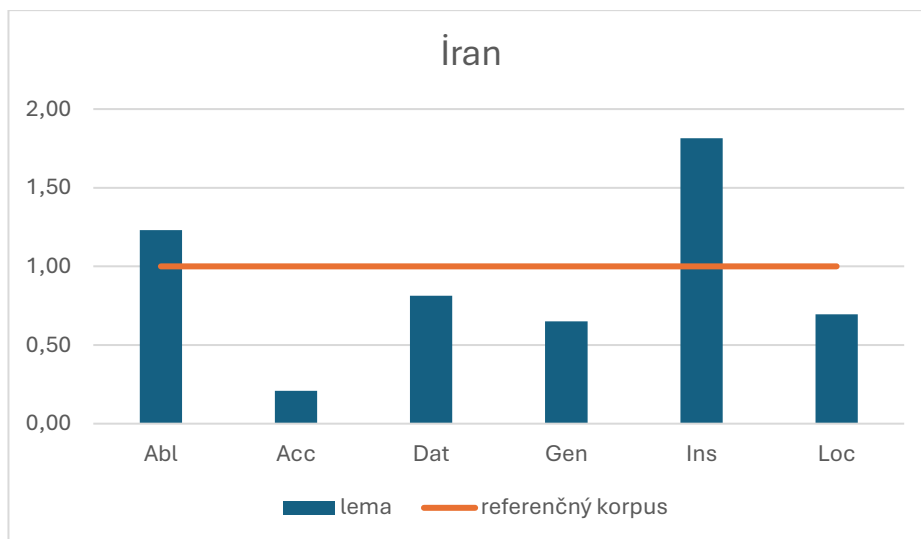
Obrázok 23. Výskyt pádov pri výraze Özbekistan v porovnaní s referenčným korpusedom

Najčastejšie používané pády sú inštrumentál a lokatív. Inštrumentál nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: olan; podľa miery logDice: olan. Lokatív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie bulunan (nájdený), yeni (nájdený); podľa miery logDice: bulunan (nájdený), yeni (nový). Pri výraze Özbekistan je veľmi malý výskyt výrazov, preto sa nedajú vytvoriť závery o kolokáciách.

Výskyt pádov – Íran (Irán)

Najčastejšie sa vyskytuje s inštrumentálom (24,27 %), datívom (20,54 %), genitívom (18,11 %), lokatívom (17,08 %), ablatívom (13,35 %) a akuzatívom (4,22 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (2,55-krát viac), druhý je ablatív (2,01-krát viac), tretí je datív (1,18-krát viac), štvrtý je akuzatív (1,01-krát viac), piaty je genitív (0,27-krát menej), posledný je lokatív (0,38-krát menej).

Častejšie zastúpený ako v referenčnom korpuse je inštrumentál, 1,81-krát viac, za ním ablatív, a to 1,23-krát viac, na treťom mieste je datív, 0,19-krát menej, na štvrtom mieste je lokatív, 0,31-krát menej, za ním nasleduje genitív, 0,35-krát menej a na poslednom mieste je akuzatív, 0,79-krát menej (obrázok 24). Pri výraze Íran nájdeme postpozíciu gibi 39-krát, için 5-krát a kadar 1-krát.

Obrázok 24. Výskyt pádov pri výraze İran v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie zastúpený inštrumentál nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: ilişkiler (vzťahy), Irak'la (s Irakom), Ticaret (obchod), sınır (hranica), İlişkilerimiz (naše vzťahy); podľa miery logDice: Irak'la (s Irakom), ilişkilerimiz (naše vzťahy), Rusya'yla (s Ruskom), Astana, Suriye'yle (so Sýriou).

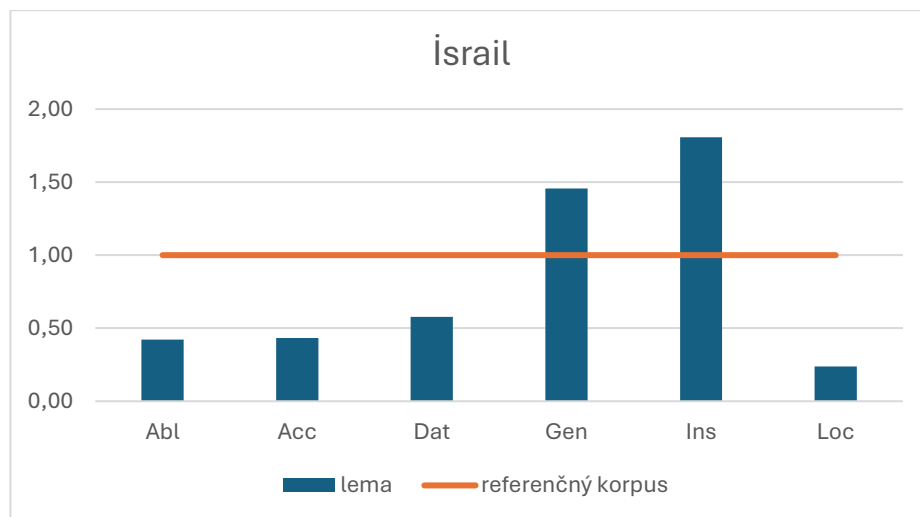
Pri výraze İran nájdeme zmienku o vzťahoch (ilişki, ilişkilerimiz), hraniciach a susediacich štátoch (sınır, Irak'la, Rusya'yla, Suriye'yle), tiež zmienku o Astanskom procese v súvislosti so snahou zabezpečiť mier v Sýrii, tiež nájdeme zmienku o obchode (ticaret).

Výskyt pádov – İsrail (Izrael)

Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom (40,48 %), inštrumentálom (24,19 %), datívom (14,61 %), akuzatívom (8,75 %), lokálom (5,86 %) a ablatívom (4,57 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (2,54-krát viac), druhý je akuzatív (2,09-krát viac), tretí je genitív (1,64-krát viac), štvrtý je datív (0,26-krát menej), piaty je ablatív (0,31-krát), posledný je lokatív (0,79-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse sa vyskytujú pády inštrumentál, a to 1,81-krát viac, na druhom mieste je genitív, a to 1,46-krát viac, na treťom mieste je datív, a to 0,42-krát menej, na štvrtom mieste je akuzatív, a to 0,57-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,58-krát menej, na šiestom mieste je lokatív, a to 0,76-krát menej (obrázok 25).

Pri výraze İsrail nájdeme postpozíciu gibi 26-krát a için 17-krát.

Obrázok 25. Výskyt pádov pri výraze İsrail v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejší inštrumentál sa vyskytuje s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: ilişkiler (i,in, imiz, imizin, imizini) (naše vzťahy/vzťahov), anlaşma (dohoda, dohovor), ticaret (obchod), gizli (tajný), iş (práca, činnosť); podľa miery logDice: ilişkiler (rôzne prípony) (vzťahy), anlaşmalar (dohody, dohovory), normalleşme (normalizácia), anlaştınız (súhlasili ste), ticareti (obchod).

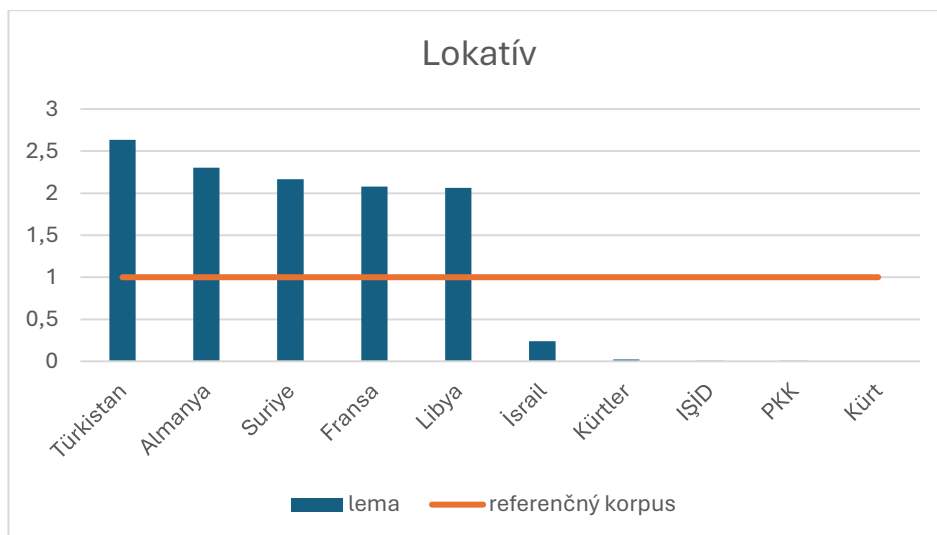
Pri výraze İsrail nájdeme zmienku o vzťahoch s Izraelom aj v súvislosti s udalosťou na lodi Mavi Marmara (ilişkiler, normalleşme), tajné dohody (gizli anlaşmalar), a obchodom (ticaret).

3.10 Výrazy s najčastejším lokatívom

Pri štátoch, kde sa používa nadpriemerne lokatív, sa na ne pozerá ako na miesto, kde sa niečo nachádza, kde sa niečo deje, napríklad v tejto vete: *Şimdi, Almanya 'da, Danimarka 'da, Belçika 'da vatandaşlarımız o ülkelerin vergi müfettişlerine dert anlatmaya çalışıyor*¹⁸. *V Nemecku, Dánsku a Belgicku sa teraz naši občania snažia vysvetliť svoje problémy daňovým kontrolórom týchto krajín.*

Na obrázku 26 vidíme krajiny, organizácie alebo národnosti s najčastejším výskytom lokatívu podľa relatívnej frekvencie (nemusí sa jednať o najčastejší pád daného výrazu). V tomto prípade nízky výskyt lokatívu svedčí o inom charaktere výrazov (jedná sa o národnosť a organizácie, kde sa nebude až tak vyskytovať lokatív, ako pri štátoch).

¹⁸ Utku Çakırözer, 27.10.2022

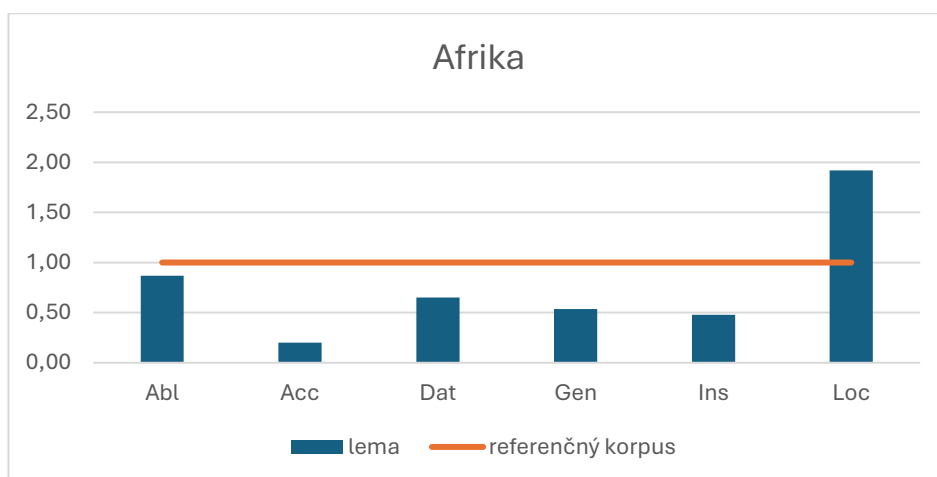
Obrázok 26. Päť najčastejších a päť najmenej častých výskytov lokatívu.

Výskyt pádov – Afrika

Slovo Afrika sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (47,17 %) , menej s datívom (16,42 %), genitívom (14,94 %), ablatívom (9,42 %), inštrumentálom (6,39 %) a akuzatívom (4,04 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (1,72-krát viac), nasleduje ablatív (1,42-krát viac), tretím je akuzatív (0,03-krát menej), štvrtým je datív (0,05-krát menej), piatym je inštrumentál (0,33-krát viac) a posledným je genitív (0,39-krát viac).

V porovnaní s referenčným korpusom sa častejšie vyskytuje len lokatív, a to 1,92-krát viac, potom s väčším rozdielom nasleduje ablatív, a to 0,13-krát menej, tretí je datív, a to 0,35-krát menej, za ním je genitív, a to 0,46-krát menej, piaty je inštrumentál, a to 0,52-krát menej a posledný je akuzatív, ktorý sa vyskytuje 0,8-krát menej (obrázok 27).

Pri výraze Afrika nájdeme postpozíciu gibi 14-krát, için 9-krát a kadar 1-krát.

Obrázok 27. Výskyt pádov pri výraze Afrika v porovnaní s referenčným korpusom

Lokatív, ktorý má najčastejší výskyt, nájdeme s týmito kolokáciami: bölgesel (regionálny), istikrar (stabilizácia), yüzde (percento), Asya'da (v Ázii), Orta (Stredný), a s mierou LogDice: Asya'da (v Ázii), bölgesel (regionálny), istikrar (stabilizácia), büyükelçi (veľvyslanec), Amerika'da (v Amerike).

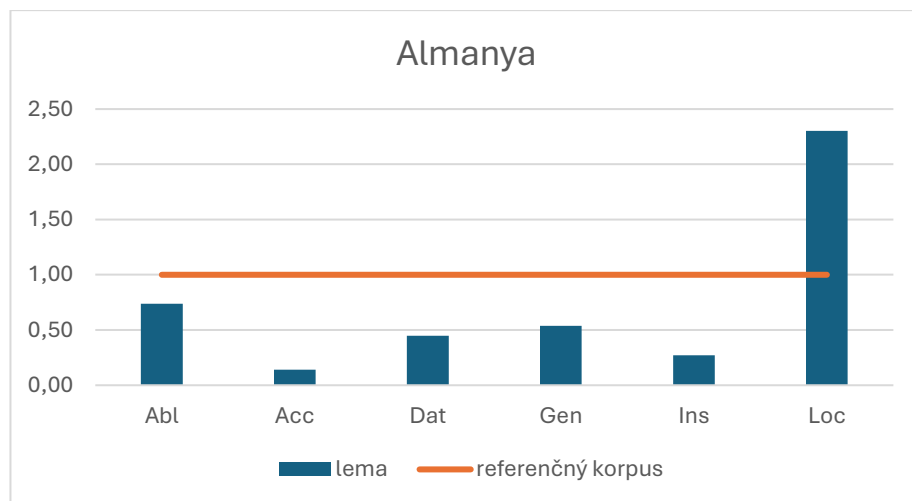
Výraz Afrika sa vyskytuje v spojitosti s inými kontinentmi (Asya'da, Amerika'da), výraz bölgesel a istikrar nájdeme v často používanej vete: *Afrika'da bölgesel istikrar ve barış için tehdit oluşturulan insani ve siyasi krizlerin çözümüne ülkemizce askeri katkıda bulunulması.* - *Vojenský príspevok Turecka k riešeniu humanitárnych a politických kríz v Afrike, ktoré ohrozujú regionálnu stabilitu a mier.* Výraz Orta nájdeme spolu výrazmi Doğu a Afrika (Stredný východ, Stredná Afrika). Výraz büyükelçi sa spomína so snahou Turecka otvoriť nové veľvyslanectvá v Afrike.

Výskyt pádov – Almania (Nemecko)

Almania sa vyskytuje najčastejšie s lokatívom (56,61 %), potom menej s genitívom (14,98 %), datívom (11,3 %), ablatívom (8 %), a minimálne s inštrumentálom (3,64 %) a akuzatívom (2,85 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (2,07-krát viac), druhý je ablatív (1,21-krát viac), tretí je akuzatív (0,32-krát menej), štvrtý je datív (0,35-krát menej), piaty je genitív (0,39-krát menej) a posledný je inštrumentál (0,62-krát menej).

Okrem lokatívu sa žiaden pád nevyskytuje častejšie ako v referenčnom korpuse, ten je používaný 2,3-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, na druhom mieste je s veľkým rozdielom ablatív, ktorý je používaný 0,26-krát menej, na treťom mieste je genitív, a to 0,44-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,55-krát menej, na piatom mieste je inštrumentál, a to 0,73-krát menej a na poslednom mieste je akuzatív, ktorý je používaný o 0,86-krát menej ako podľa referenčného korpusu (obrázok 28).

Pri výraze Almania nájdeme postpozíciu gibi 54-krát, için 10-krát, gibi 3-krát a kadar rovnako 3-krát.

Obrázok 28. Výskyt pádov pri výraze Almanya v porovnaní s referenčným korpusom

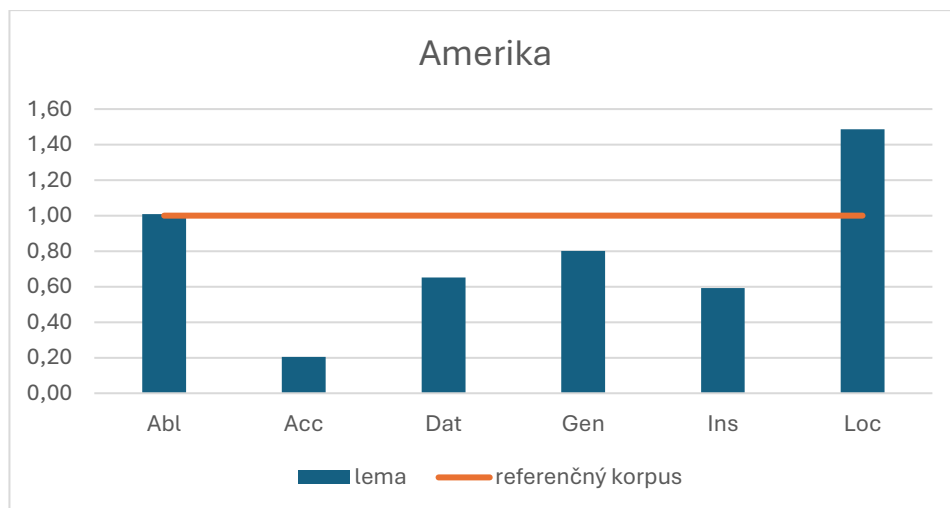
S najčastejšie používaným lokatívom sa vyskytujú tieto kolokácie s absolútnou frekvenciou: yüzde (percento), var (mať), Fransa'da, yaşayan (žijúci), bin (tisíc); a s mierou LogDice - Fransa'da (vo Francúzsku), ırkçı (rasista, rasistický), İngiltere'de (v Anglicku), Hitler, İtalya'da (v Taliansku).

Výraz Almanya sa spája hlavne s tureckou menšinou žijúcou v Nemecku a ich problémami (yaşayan, ırkçı), prípadne s inými európskymi štátmi (İngiltere'de, İtalya'da, Fransa'da), tiež sa spomína Hitler pri poukazovaní na historické udalosti alebo diktátorov 20. storočia.

Výskyt pádov – Amerika

Slovo Amerika sa vyskytuje najčastejšie s lokatívom (36,55 %), potom s genitívom (22,28 %), datívom (16,48 %), ablatívom (10,95 %), inštrumentálom (7,94 %) a akuzatívom (4,15 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád ablatív (1,65-krát viac), nasleduje lokatív (1,34-krát viac), tretí je akuzatív (0,01-krát menej), štvrtý je datív (0,05-krát menej), piaty je genitív (0,1-krát menej) a posledný je inštrumentál (0,17-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse je zastúpený lokatív, ktorý nájdeme 1,49-krát viac, a ablatív, a to 1,01-krát viac, za ním nasleduje genitív, ktorý je 0,2-krát menej zastúpený, štvrtý je datív, ktorý je 0,35-krát menej zastúpený, piaty je datív, a to inštrumentál, ktorý je 0,41-krát menej zastúpený a na šiestom mieste je akuzatív, ktorý je 0,79-krát menej zastúpený (obrázok 29).

Obrázok 29. Výskyt pádov pri výraze Amerika v porovnaní s referenčným korpusom

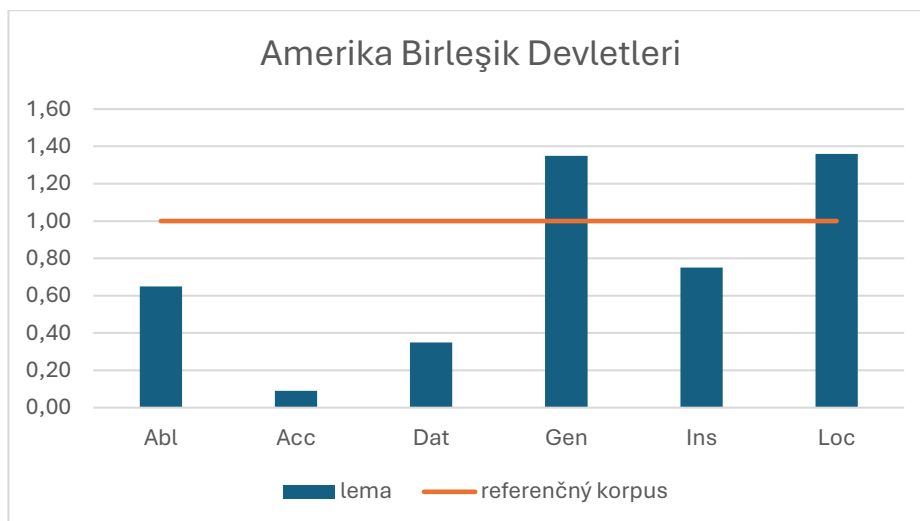
Lokatív, ktorý je najčastejšie zastúpený nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: yüzde (percento), İngiltere'de (v Anglicku), milyon (milión), yapılan (vyrobený), ilgi (súvisiaci); a s týmito kolokáciami podľa miery LogDice: İngiltere'de (v Anglicku), Avrupa'da (v Európe), New, lobi (lobby), davadan (od (súdnych) sporov).

Výraz Amerika'da sa spomína často s inými miestami (İngiltere'de, Avrupa'da, New York), milyon v súvislosti s počtom obyvateľov, tiež sa spomínajú súdne procesy a lobistické spoločnosti.

Výskyt pádov – Amerika Birleşik Devletleri (Spojené štáty americké)

Najčastejšie sa vyskytuje s genitívom 37,5 %, potom s lokatívom 33,53 %, potom s inštrumentálom 9,98 %, datívom 8,76 %, ablatívom 7,01 % a akuzatívom 1,75 %. V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád genitív (1,52-krát viac), druhý je lokatív (1,23-krát viac), tretí je ablatív (1,06-krát viac), štvrtý je inštrumentál (1,05-krát viac), piaty je datív (0,5-krát menej) a posledný je akuzatív (0,58-krát menej).

V porovnaní s referenčným korpusom je najčastejšie zastúpený pád je lokatív, a to 1,36-krát viac, nasleduje genitív, a to 1,35-krát viac, na treťom mieste je inštrumentál, a to 0,25-krát menej, na štvrtom mieste je ablatív, a to 0,35-krát menej, na piatom mieste je datív, a to 0,65-krát menej a posledný je akuzatív, a to 0,91-krát menej (obrázok 30).

Obrázok 30. Výskyt pádov pri výraze Amerika Birleşik Devletleri v porovnaní s referenčným korpusom

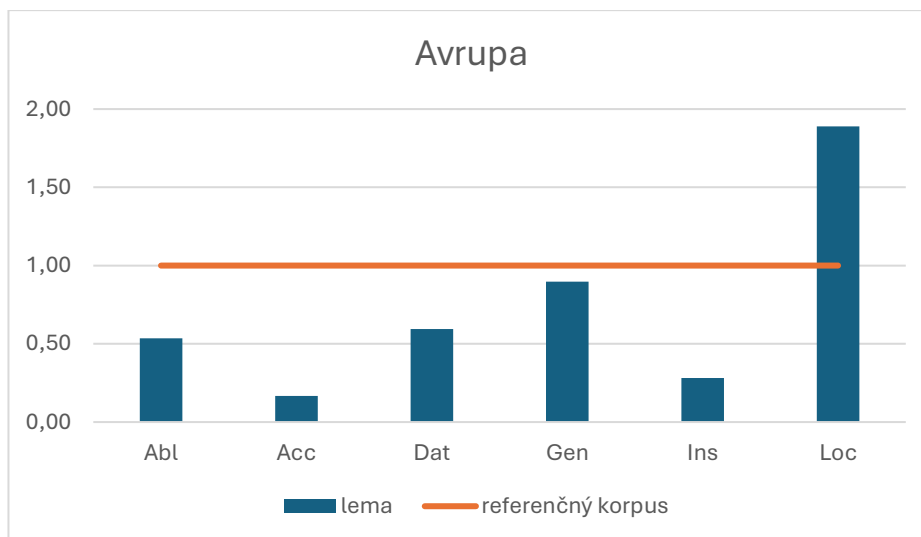
Lokatív, ktorý je najčastejšie zastúpený, nájde s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: yüzde, milyon, yapılan, gibi, kişi; a podľa miery LogDice: federal, temsilciler, Zarrab, Reza, Fransa'da.

Podľa kolokácií vidíme zmienku o Rezovi Zarrabovi, ktorý pomáhal obchádzať iránske sankcie a bol súdený v spojených štátoch, tiež pri menovaní krajín sú Spojené štáty americké menované spoločne s Francúzskom. Ďalšie kolokácie nespája jednotná téma.

Výskyt pádov – Avrupa (Európa)

Najčastejšie s lokatívom (46,44 %), potom s genitívom (24,96 %), potom s datívom (15,05 %), ablatívom (5,8 %), inštrumentálom (3,76 %) a akuzatívom (3,36 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (1,7-krát viac), druhý je genitív (1,01-krát viac), tretí je ablatív (0,12-krát menej), štvrtý je datív (0,13-krát menej), piaty je akuzatív (0,2-krát menej) a posledný je inštrumentál (0,6-krát menej).

V porovnaní s referenčným korpusom je najčastejšie zastúpený lokatív, a to 1,89-krát viac, na druhom mieste je genitív, a to 0,1-krát menej, za ním ablatív, to 0,47-krát menej, na štvrtom mieste je datív, a to 0,4-krát menej, na piatom mieste je inštrumentál a to 0,72-krát menej a na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,83-krát menej (obrázok 31). Pri výraze Avrupa nájde postpozíciu için 28-krát, gibi 8-krát, kadar 1-krát a için rovnako 1-krát.

Obrázok 31. Výskyt pádov pri výraze Avrupa v porovnaní s referenčným korpusom

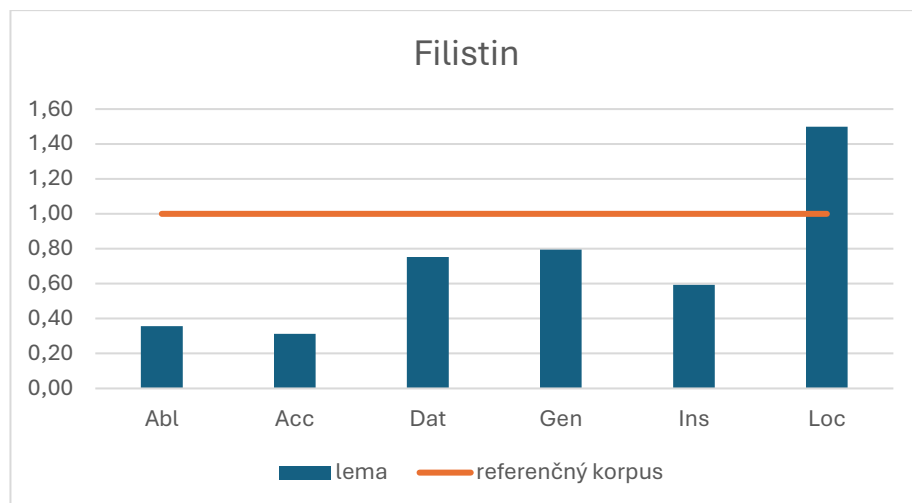
Najčastejšie zastúpený je lokatív a nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: birinci (prvý), dünýada (na svete), sırada (v poradí), yaşayan (žijúci), yüzde (percento); a podľa miery LogDice: birinci (prvý), Amerika'da (v Amerike), dünýada (na svete), sırada (v poradí), yaşayan (žijúci).

Výraz Avrupa'da nájdeme s kolokáciami, ktoré hlavne súvisia s porovnávaním (birinci, dünýada, sırada, yüzde), prípadne v súvislosti s ľuďmi žijúcimi v Európe (yaşayan).

Výskyt pádov Filistin (Palestína)

Filistin sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (36,84 %), genitívom (22,13 %), datívom (19,01 %), inštrumentálom (7,95 %), akuzatívom (6,34 %), ablatívom (3,87 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád akuzatív (1,52-krát viac), druhý je lokatív (1,35-krát viac), tretí je datív (1,09-krát viac), štvrtý je genitív (0,1-krát menej), piaty je inštrumentál (0,16-krát menej), posledný je ablatív (0,42-krát menej).

Len lokatív je používaný častejšie ako podľa referenčného korpusu, a to 1,5-krát viac, za ním nasleduje genitív, a to 0,2-krát menej, potom nasleduje datív, a to 0,25-krát menej, na štvrtom mieste je inštrumentál, a to 0,41-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,64-krát menej a na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,69-krát menej (obrázok 32). Pri výraze Filistin nájdeme postpozíciu için 29-krát a gibi 7-krát.

Obrázok 32. Výskyt pádov pri výraze *Avrupa* v porovnaní s referenčným korpusom

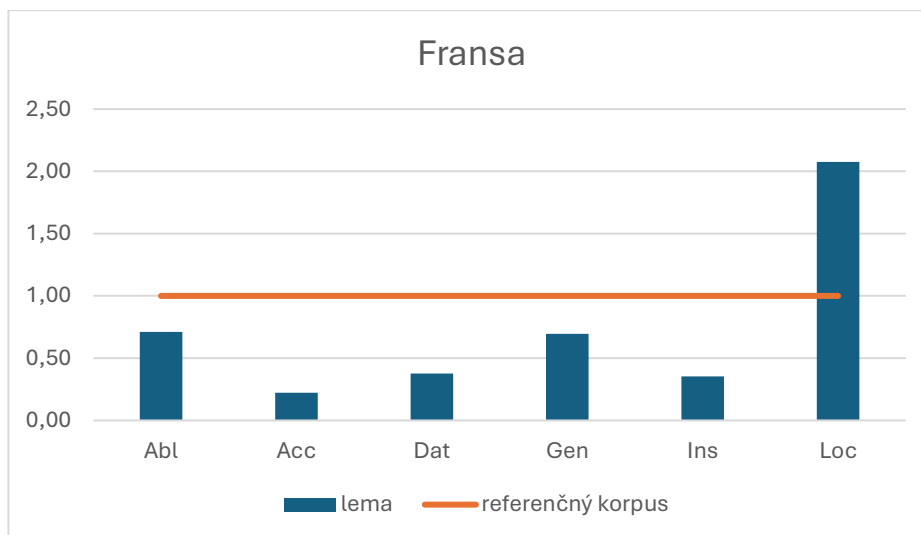
Najčastejšie používaný pád lokatív sa najčastejšie vyskytuje s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: *Gazze'de* (v Gaze), *yaşanan* (prežitý), *İsrail* (Izrael), *Suriye'de* (v Sýrii), *kardeşlerimize* (naším bratom); podľa miery logDice: *Gazze'de* (v Gaze), *işgalinin* (okupácie), *kalım* (prežitie), *zulmüne* (jeho útlaku, krutosti), *Kudüs'te* (v Jeruzaleme), *katliamlara* (masakrom).

V spojení s výrazom *Filistin'de* nájdeme kolokácie s útlakom Palestínčanov (*yaşanan*, *işgalinin*, *zulmüne*, *katliamlara*, *kalım savaşı* -boj o prežitie), tiež s miestami (*İsrail*, *Suriye'de*, *Gazze'de*, *Kudüs'te*) a vyjadrenie spriaznenosti (*kardeşlerimize*).

Výskyt pádov – Fransa (Francúzsko)

Fransa sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (51,06 %), potom menej s genitívom (19,36 %) a potom menej s datívom (9,52 %), ablatívom (7,72 %), inštrumentálom (4,73 %) a akuzatívom (4,51 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (1,87-krát viac), druhý je ablatív (1,17-krát viac), tretí je akuzatív (1,08-krát viac), štvrtý je genitív (0,21-krát menej), piaty je datív (0,45-krát menej), posledný je inštrumentál (0,5-krát menej).

V porovnaní s referenčným korpusom je najčastejšie používaný pád lokatív, a to 2,08-krát viac, nasleduje s väčším odstupom ablatív, a to 0,29-krát menej, potom genitív, a to 0,3-krát menej, za ním datív, a to 0,62-krát menej, na piatom mieste je inštrumentál, a to 0,65-krát menej, a na poslednom mieste akuzatív, a to 0,78-krát menej (obrázok 33). Pri výraze *Fransa* nájdeme postpozíciu *gibi* 43-krát, *için* 12-krát a *kadar* 2-krát.

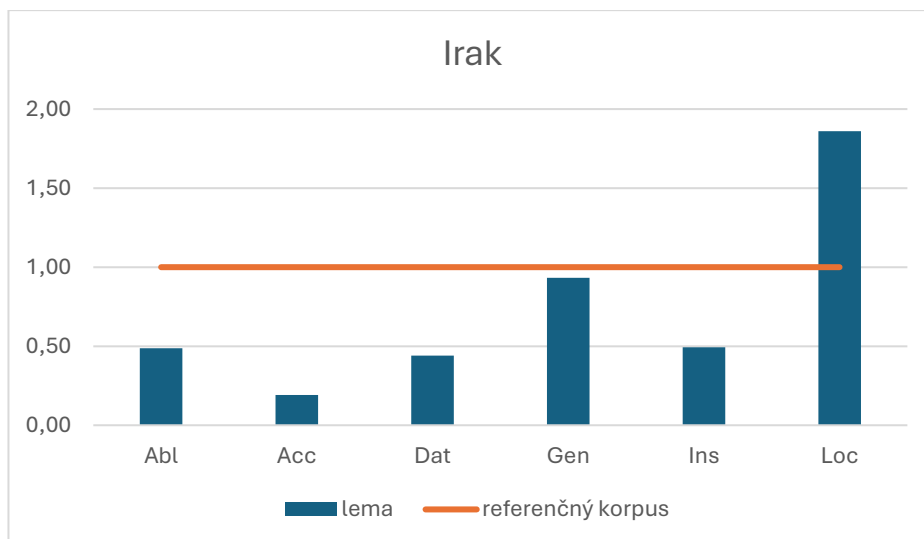

Obrázok 33. Výskyt pádov pri výraze Fransa v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie používaný pád je lokatív, ktorý nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Almania'da (v Nemecku), OHAL, İngiltere'de (v Anglicku), bin (tisíc), İtalya'da (v Taliansku), a podľa miery logDice: İngiltere'de (v Anglicku), İtalya'da (v Taliansku), Almania'da (v Nemecku), yelek (vesta), sarı (žltá). Výraz Fransa'da nájdeme hlavne v spojitosti s ďalšími krajinami (İngiltere'de, İtalya'da, Almania'da), v spojitosti s výnimočným stavom (OHAL) a hnutím Žlté vesty (Sarı yelek).

Výskyt pádov - Irak

Irak sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (45,74 %) , potom s genitívom (25,94 %), potom menej s datívom (11,16 %), inštrumentálom (6,59 %), ablatívom (5,29 %) a akuzatívom (3,87 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín, je najčastejší pád lokatív (1,67-krát viac), druhý je genitív (1,05-krát viac), tretí je akuzatív (0,07-krát menej), štvrtý je ablatív (0,2-krát viac), piaty je inštrumentál (0,31-krát menej), posledný je datív (0,34-krát viac).

Obrázok 34. Výskyt pádov pri výraze Irak v porovnaní s referenčným korpusom

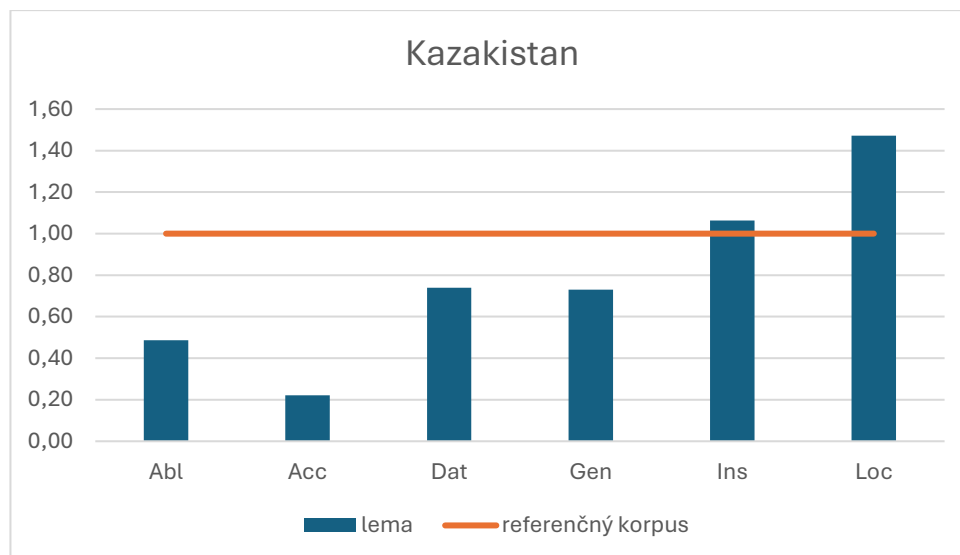
V porovnaní s referenčným korpusom je najčastejšie používaný pád lokatív, a to 1,86-krát viac, za ním genitív, a to 0,07-krát menej, nasleduje inštrumentál a ablatív a to 0,51-krát menej, na piatom mieste je datív, a to 0,56-krát menej a posledný je akuzatív, a to 0,81-krát menej (obrázok 34). Pri výraze Irak nájdeme postpozíciu gibi 32-krát a için 23-krát.

S najčastejšie používaným pádom, lokatívom, nájdeme tieto kolokácie podľa absolútnej frekvencie: Suriye'de (v Sýrii), yaşanan (prežitý), terör (teror), Kürt (Kurd, kurdský), gelişmeler (vývoje, zlepšenia); a podľa miery logDice: Suriye'de (v Sýrii), Türkmen (Turkmén, turkmenský), Kürdistan (Kurdistan), gelişmeler (vývoje, zlepšenia), İran'da (v Iráne).

Pri výraze Irak nájdeme kolokácie hlavne súvisiac s Islamským štátom; s inými miestami (Suriye'de, İran'da, Kürdistan), v spojení s Islamským štátom (terör, gelişmeler) a národnosťami (Kürt, Türkmen).

Výskyt pádov – Kazakistan (Kazachstan)

Kazakistan sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (36,18 %), potom s genitívom (20,33 %), datívom (18,7 %) a inštrumentálom (14,23 %), potom málo s ablatívom (5,29 %) a akuzatívom (4,47 %). V porovnaní s priemermi gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (1,5-krát viac), druhý je lokatív (1,32-krát viac), tretí je datív (1,08-krát viac), štvrtý je akuzatív (1,07-krát viac), piaty je genitív (0,18-krát menej), posledný je ablatív (0,2-krát viac).

Obrázok 35. Výskyt pádov pri výraze Kazakistan v porovnaní s referenčným korpusom

Častejšie ako v referenčnom korpuse je zastúpený lokatív, a to 1,47-krát častejšie a inštrumentál, 1,06-krát častejšie, na treťom mieste je datív, a to 0,26-krát menej, na štvrtom mieste je genitív, a to 0,27-krát menej, na piatom mieste je ablatív, a to 0,51-krát menej, a na šiestom mieste je akuzatív, a to 0,78-krát menej (obrázok 35).

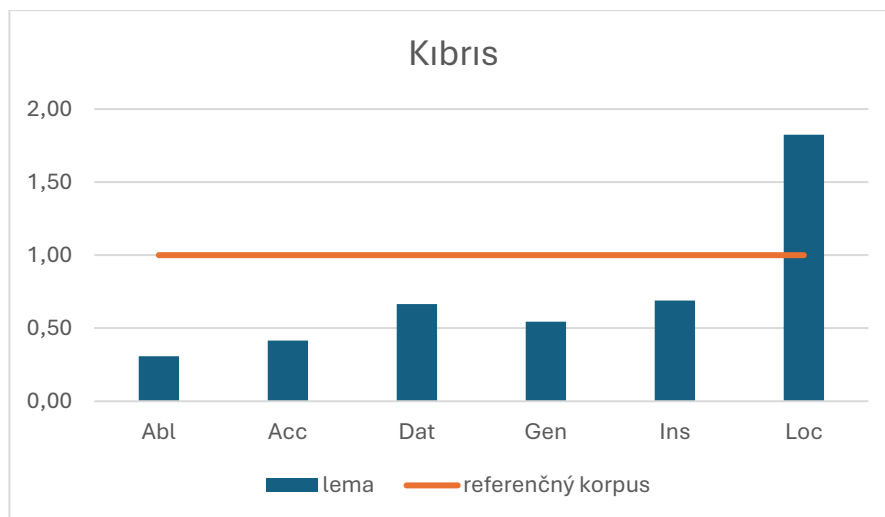
Pri výraze Kazakistan nájdeme postpozíciu için a gibi rovnako 1-krát.

Najčastejšie zastúpený pád lokatív nájdeme spolu s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Ahmet, Yesevi, var (mať), yaşanan (prežitý), olaylar (udalosti); a podľa miery logDice: Kırgızistan'da, Yesevi, olaylar (udalosti), Ahmet, yaşanan (prežitý).

Výraz Kazakistan'da nájdeme v spojitosti s Univerzitou Ahmeta Yeseviho, s protestmi v Kazachstane (yaşanan, olaylar), tiež pri menovaní s ďalšími turkickými krajinami (Kırgızistan'da).

Výskyt pádov - Kıbrıs (Cyprus)

Najčastejšie používaný s lokatívom (44,87 %), potom s datívom (16,82 %), genitívom (15,14 %), inštrumentálom (9,21 %), akuzatívom (8,37 %) a ablatívom (3,35 %). Podľa porovnania s priemerami gramatických profilov všetkých krajín najčastejší pád je akuzatív (2-krát viac), druhý je lokatív (1,64-krát viac), tretí a štvrtý je inštrumentál a datív (0,03-krát menej), piaty je genitív (0,39-krát menej), posledný je ablatív (0,49-krát menej).

Obrázok 36. Výskyt pádov pri výraze Kıbrıs v porovnaní s referenčným korpusom

Častejšie ako v referenčnom korpuse je len pád lokatív, a to 1,83-krát viac, nasleduje s veľkým rozdielom inštrumentál, a to 0,31-krát menej, potom datív, a to 0,33-krát menej, na štvrtom mieste je genitív, a to 0,46-krát menej, na piatom mieste je akuzatív, a to 0,59-krát menej a na poslednom mieste je ablatív, a to 0,69-krát menej (obrázok 36).

Pri výraze Kıbrıs nájdeme postpozíciu için 24-krát, gibi 6-krát a kadar 1-krát.

Najčastejšie zastúpený pád lokatív nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Türk (Turek, turecký), iki (dva), çözüm (riešenie), yaşayan (žijúci), Kuzey (severný); a podľa miery logDice: Rumların (cyperských Grékov), Ege'de (v Egejskom mori), soydaşlarımızın (našich druhov), Annan¹⁹, Türklerin (Turkov).

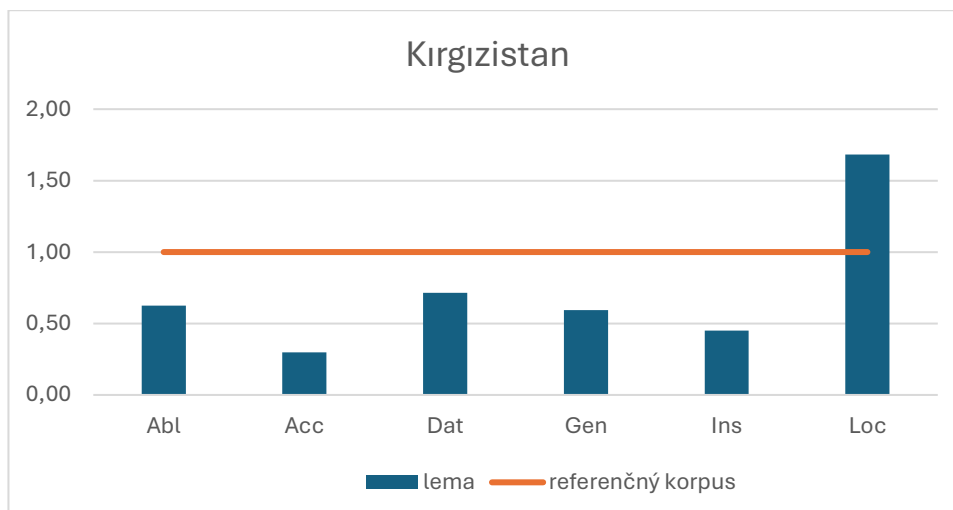
S výrazom Kıbrıs'ta najčastejšie nájdeme kolokácie súvisiace s rozdelením Cypru (Türk, iki, çözüm, Kuzey, Rumların, Annan), alebo s tureckou komunitou (Türklerin, yaşayan, soydaşlarımızın), prípadne výraz Ege'de pri zmienke o východnom Stredomorí.

Výskyt pádov – Kirgizistan (Kirgizsko)

Najčastejšie sa vyskytuje s lokatívom (41,35 %), potom s datívom (16,82 %) a genitívom (15,14 %), a potom s inštrumentálom (9,21 %), akuzatívom (8,37 %) a ablatívom (3,35 %). Podľa porovnania s priemerami gramatických profilov všetkých krajín najčastejší pád je lokatív (1,51-krát viac), druhý je akuzatív (1,44-krát viac), tretí je datív (1,04-krát viac), štvrtý je ablatív (1,02-krát viac), piaty je genitív (0,33-krát menej), posledný je inštrumentál (0,37-krát menej).

¹⁹ Annanov plán – plán znovuzjednotenia Cypru

Častejšie ako podľa referenčného korpusu nájdeme pád lokatív, ktorý sa vyskytuje 1,68-krát častejšie, za ním nasleduje s veľkým rozdielom datív, a to 0,29-krát menej, na treťom mieste je ablatív, a to 0,38-krát menej, na štvrtom mieste je genitív, a to 0,41-krát menej, na piatom mieste je inštrumentál, a to 0,55-krát menej a na šiestom mieste je akuzatív, a to 0,7-krát menej (obrázok 37). Pri výraze Kirgizistan nájdeme postpozíciu gibi 6-krát a için 1-krát.

Obrázok 37. Výskyt pádov pri výraze Kirgizistan v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie zastúpený pád lokatív sa vyskytuje s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Manas, Kazakistan'da (v Kazachstane), Azerbaycan'da (v Azerbajdžane), var (mať, existovať); podľa miery logDice: Manas, Kazakistan'da (v Kazachstane), Azerbaycan'da (v Azerbajdžane), var (mať, existovať).

Výraz Kirgizistan nájdeme v spojení s Univerzitou Manas, alebo s ďalšími turkickými štátmi (Azerbaycan'da, Kazakistan'da).

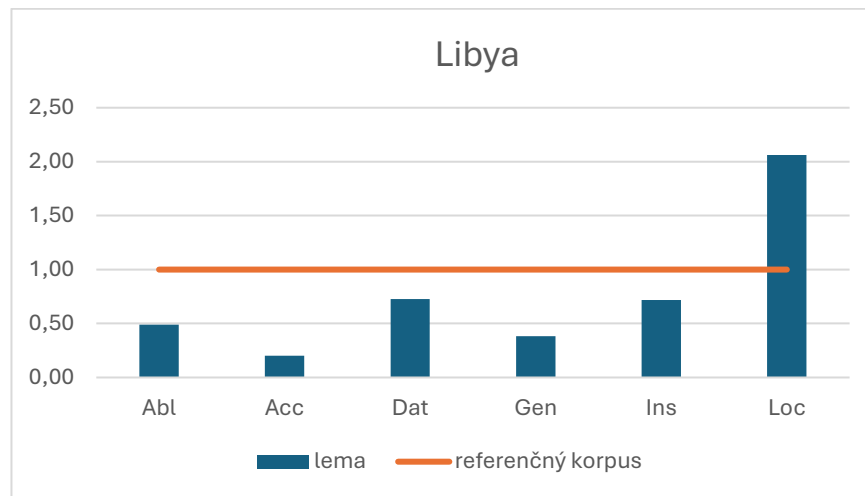
Výskyt pádov – Libya (Líbya)

Libya sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (50,69 %), potom menej s datívom (18,34 %), genitívom (10,62 %), inštrumentálom (9,6 %), ablatívom (5,31 %) a akuzatívom (4,09 %). V porovnaní s priemermi gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (1,85-krát viac), druhý je datív (1,06-krát viac), tretí je inštrumentál (1,01-krát viac), štvrtý je akuzatív (0,02-krát menej), piaty je ablatív (0,2-krát menej), posledný je genitív (0,57-krát menej).

Jediný pád, ktorý sa vyskytuje častejšie ako podľa referenčného korpusu, je lokatív, a to 2,06-krát viac, na druhom mieste je s veľkým rozdielom datív, a to 0,27-krát menej. Na treťom mieste je inštrumentál, a to 0,28-krát menej, na štvrtom mieste je ablatív, a to 0,51-krát menej,

na piatom mieste je genitív, a to 0,62-krát menej, na poslednom mieste je akuzatív, a to 0,8-krát menej (obrázok 38).

Pri výraze Libya nájdeme postpozíciu gibi 22-krát a için 11-krát.

Obrázok 38. Výskyt pádov pri výraze Libya v porovnaní s referenčným korpusom

S najčastejšie zastúpeným lokatívom nájdeme tieto kolokácie podľa absolútnej frekvencie: var (mať, existovať), Suriye'de (v Sýrii), iş (práca, činnosť), siyasi (politický), iç (vnútorný), Türk (Turek, turecký); podľa miery logDice: istikrarın (stability), ateşkes (prímerie), Mısır'da (v Egypte), işimiz (naša činnosť/práca), Kaddafi.

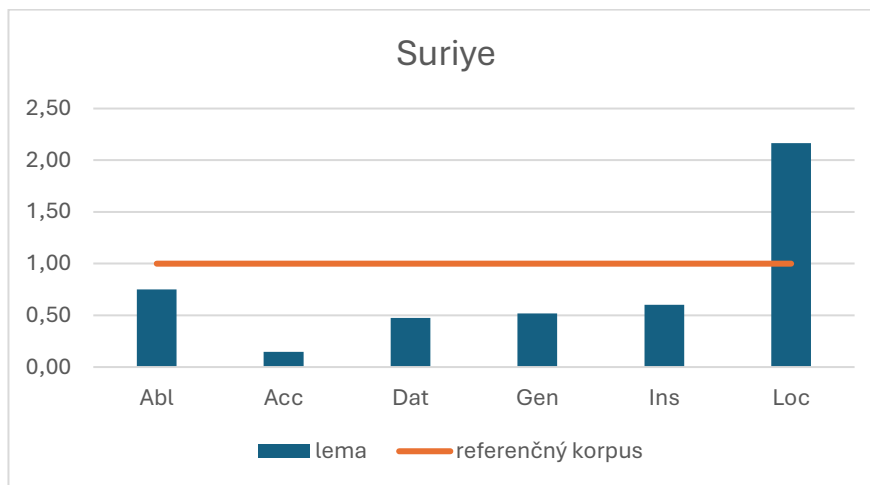
V súvislosti s výrazom Libya'da vidíme výrazy súvisiace s občianskou vojnou v Líbyi (iç, istikrar, ateşkes), v spojení s inými krajinami (Suriye'de, Mısır'da), a činnosťou Turecka v Líbyi (Türk, işimiz).

Výskyt pádov – Suriye (Sýria)

Suriye sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (53,24 %), potom menej s genitívom (14,45 %), datívom (12,02 %), ablatívom (8,13 %), inštrumentálom (8,08 %) a málo s akuzatívom (2,79 %). Podľa porovnania s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (1,95-krát viac), druhý je ablatív (1,23-krát viac), tretí je inštrumentál (0,15-krát menej), štvrtý je akuzatív (0,29-krát menej), piaty je datív (0,31-krát menej), posledný je genitív (0,41-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse je používaný len lokatív, a to 2,17-krát viac v porovnaní s hodnotou v referenčnom korpuse, nasleduje s veľkým rozdielom ablatív, a to 0,25-krát menej, za ním inštrumentál, a to 0,4-krát menej, na štvrtom mieste je genitív, a to 0,48-krát menej, na piatom mieste je datív, a to 0,52-krát menej, na poslednom mieste je

akuzatív, a to 0,85-krát menej (obrázok 39). Pri výraze Suriye nájdeme postpozíciu gibi 59-krát, için 12-krát a aşırı 1-krát.

Obrázok 39. Výskyt pádov pri výraze Suriye v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie používaný lokatív, nájdeme s týmito kolokáciami podľa absolútnej hodnoty: iç (vnútro, vnútorný), yaşanan (prežitý), savaş(ın) (vojna/vojny), Irak'ta (v Iraku), terör (terör); podľa miery logDice: Irak'ta (v Iraku), iç (vnútro/vnútorný), savaş (vojna), yaşanan (prežitý), gelişmeler (vývoj, zlepšenie). V spojení s výrazom Suriye'de nájdeme kolokácie súvisiace s vojnou v Sýrii.

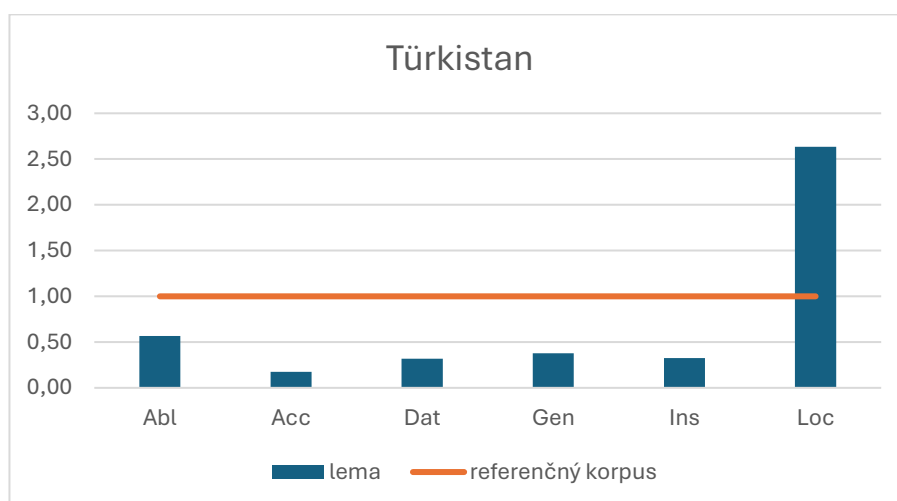
Výskyt pádov – Türkistan (Turkestan)

Výraz Türkistan²⁰ sa najčastejšie vyskytuje s lokatívom (64,73 %), potom málo s genitívom (10,52 %), datívom (8,09 %), ablatívom (6,15 %), inštrumentálom (4,37 %), akuzatívom (3,56 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád lokatív (2,37-krát viac), druhý je ablatív (0,07-krát menej), tretí je akuzatív (0,15-krát menej), štvrtý je inštrumentál (0,54-krát menej), piaty je datív (0,53-krát menej) a genitív (0,57-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse je používaný len lokatív, a to 2,63-krát viac, nasleduje s veľkým rozdielom ablatív, a to 0,43-krát menej, na treťom mieste je genitív, a to 0,62-krát menej, za ním nasleduje inštrumentál, a to 0,67-krát menej, na piatom mieste je datív, a to 0,68-krát menej. Najmenej zastúpený pád je akuzatív, a to 0,82-krát menej ako v referenčnom korpuse (obrázok 40).

²⁰ Turkestan (Türkistan) je oblasť medzi Sibírou, Tibetom, Indiou, Afganistanom a Iránom, púšťou Gobi a Kaspickým morom. Dnes je spomínaný hlavne východný Turkestan, ktorý je súčasťou Čínskej ľudovej republiky ako Ujgurská autonómna oblasť Sin-t'iang.

Pri výraze Türkistan nájedme postpozíciu için 12-krát a gibi 4-krát.

Obrázok 40. Výskyt pádov pri výraze Türkistan v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejšie používaný lokatív nájedme s týmito kolokáciami podľa absolútnej frekvencie: Uygur (Ujgur, ujgurský), yaşanan (prežitý), insan (človek), Türklerine (Turkov), Çin (Čína, čínsky); a podľa miery logDice: Uygur (Ujgur, ujgurský), Türklerine (Turkom), soydaşlarımıza (druhom), zulmü (krutosť, tyrania), Türklerinin (Turkov).

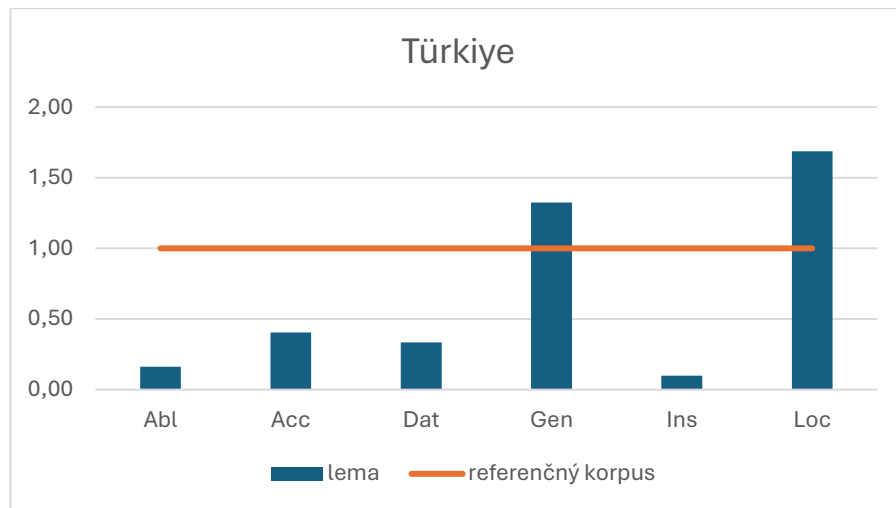
S výrazom Türkistan nájedme výrazy, ktoré poukazujú na blízkosť Ujgurov a Turkov (Türklerine, soydaşlarımıza), a krutým zaobchádzaním (yaşanan, zulmü, insan hakkı).

Výskyt pádov – Türkiye (Turecko)

Najčastejšie sa vyskytuje s lokatívom (41,47 %) a genitívom (36,86 %), potom málo s datívom (8,47 %), akuzatívom (8,2 %), ablatívom (1,76 %) a inštrumentálom (1,33 %). V porovnaní s priemermi gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád akuzatív (1,96-krát viac), druhý je lokatív (1,52-krát viac), tretí je genitív (1,5-krát viac), štvrtý je datív (0,51-krát menej), piaty je ablatív (0,73-krát menej), posledný je inštrumentál (0,86-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse nájedme lokatív, a to 1,69-krát častejšie, na druhom mieste je genitív, 1,33-krát častejšie, na treťom mieste je akuzatív, 0,59-krát menej, na štvrtom mieste je datív, 0,67-krát menej, na piatom mieste je ablatív, 0,84-krát menej, na šiestom mieste je inštrumentál, 0,9-krát menej (obrázok 41).

Pri výraze Türkiye nájedme postpozíciu için 1595-krát, gibi 315-krát, kadar 29-krát a aşırı 5-krát.

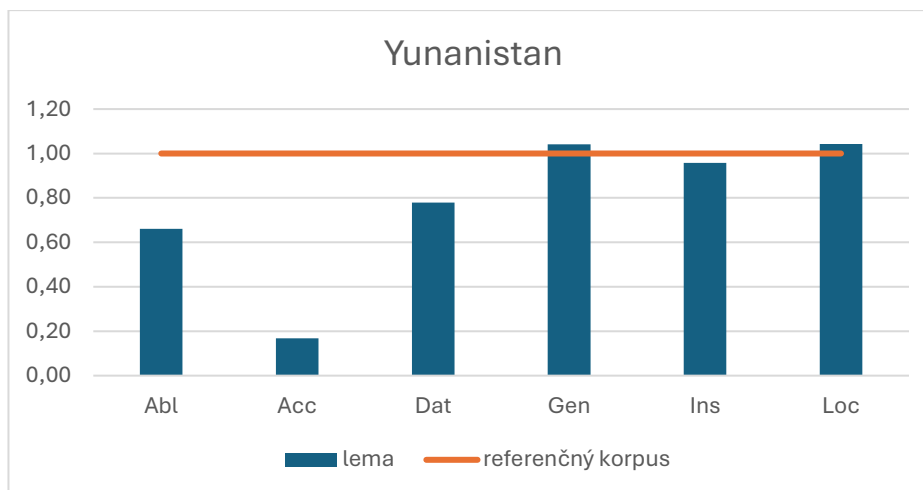
Obrázok 41. Výskyt pádov pri výraze Türkiye v porovnaní s referenčným korpusom

Najčastejší pád, lokatív, sa vyskytuje s týmito kolokáciami podľa absolútnej hodnoty: bütün (celý), en (naj-), her (každý), iş (práca, činnosť), milyon (milión), yaşayan (žijúci); a podľa miery logDice: yaşayan (žijúci), milyon (milión), bütün (celý), iş (práca, činnosť), en (naj-). S výrazom Türkiye nájdeme kolokácie spojené so životom v Turecku, ľuďoch žijúcich v Turecku (yaşayan, milyon) a prácou (iş, bütün). Tieto kolokácie sú veľmi všeobecné, zahŕňajú veľké množstvo tém.

Výskyt pádov – Yunanistan (Grécko)

Yunanistan sa najčastejšie vyskytuje s genitívom (28,96 %), lokatívom (25,64 %), datívom (19,68 %), potom menej s ablatívom (7,16 %), akuzatívom (3,39 %). V porovnaní s priemerami gramatických profilov všetkých krajín je najčastejší pád inštrumentál (1,35-krát viac), druhý je genitív (1,18-krát viac), tretí je datív (1,13-krát viac), štvrtý je ablatív (1,08-krát viac), piaty je lokatív (0,06-krát menej), posledný je genitív (0,19-krát menej).

Častejšie ako v referenčnom korpuse sú zastúpené pády lokatív a genitív, a to 1,04-krát viac, za nimi je inštrumentál, a to 0,04-krát menej, nasleduje datív, a to 0,22-krát menej, za ním ablatív, a to 0,34-krát menej, a na poslednom mieste je akuzatív, 0,83-krát menej (obrázok 42). Pri výraze Yunanistan nájdeme postpozíciu gibi 27-krát, için 3-krát a kadar 1-krát.

Obrázok 42. Výskyt pádov pri výraze Yunanistan v porovnaní s referenčným korpusom

S najčastejšie zastúpeným pádom lokatívom, nájdeme tieto kolokácie podľa absolútnej frekvencie: Türk (Turek, turecký), var (mať, existovať), yaşanan (prežitý), Ítalya'da (v Taliansku), ekonomik (ekonomika, ekonomický); a podľa miery logDice: Ítalya'da (v Taliansku), manşet (novinový titulok), TİKA²¹, eksi (mínus, zápor), yangın (požiar). S ďalším najčastejším pádom genitívom nájdeme podľa absolútnej frekvencie výrazy fiilî (aktuálny), yaptığı (ktoré urobil), altında (pod), var (mať, existovať), işgal (okupácia); a podľa miery LogDice: adaları/adalarla (ostrovy, s ostrovmi), göçmelere (migrantom), işgali (okupácia), çiftçisine (farmárom), mültecilere (utečencom).

V súvislosti s výrazom Yunanistan nájdeme výrazy týkajúce sa ekonomickej situácie (ekonomik, eksi v spojení cari açık - deficit bežného účtu), tureckou menšinou (Türk) či požiarimi (yangın). Pri genitíve nájdeme diskusiu o zákonoch týkajúcich sa gréckych ostrovov a Egejského mora, kde podľa Turecka Grécko uplatňuje svoj vplyv neoprávnenne (fiilî, yaptığı, altında, var, işgal, adaları/adalarla; o utečencov prichádzajúcich cez Grécko do Európy (mültecilere) a o situácii gréckych farmárov (çiftçisine).

3.11 Rozbor viet s výrazmi v pádoch

Vybrali sme 2 konkrétne prípady ku každému najčastejšiemu pádu, v ktorých sa výraz vyskytoval. Vyskytovali sa v týchto pádoch – genitív, ablatív, lokatív, inštrumentál. Pre genitív bol zvolený výraz ABD a İŞİD, pre ablatív Bulgaristan a Çin, pre lokatív Almanya a Fransa a pre inštrumentál Rusya a Avrupa Birliği. Pri anotácii viet bola použitá vzorka 10 % zo všetkých

²¹ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (Agentúra pre tureckú spoluprácu a koordináciu) – agentúra, ktorá sa zameriava na rozvojovú spoluprácu hlavne s turkickými a africkými štátmi

nájdenných výskytov, pri niektorých menej frekventovaných výrazov ako pri ablatíve, ktorý sa vyskytoval najčastejšie u slov Čína a Bulharsko, bola použitá vzorka 50 príkladov.

3.11.1 Príklady s genitívom

ABD

Výrazy spojené s ABD²² súvisia s konaním americkej zahraničnej politiky na Blízkom východe. *Büyükkelçilik* (veľvyslanectvo) sa vyskytuje 4-krát. Nájdeme ho ako súčasť diskusií o sťahovaní veľvyslanectva. *ABD'nin büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşıması, Filistin halkının, tarihî, hukuki, doğul ve millî haklarına açık bir saldırıdır*²³. - *Premiestnenie veľvyslanectva USA z Tel Avivu do Jeruzalema je jasným útokom na historické, právne, prirodzené a národné práva palestínskeho ľudu. Ďalšie výrazy sú bahane (zámienka, výhovorka) nájdeme 2-krát, téma nie je jednotná (situácia Ujgurov a financovanie PKK Spojenými štátmi). Konotácia büyükelçi (veľvyslanec) sa vyskytuje rovnako 2-krát. *Onun için Birleşmiş Milletlerdeki ABD'nin büyükelçisi dedi ki "Size yapılan yardımlar kesilecek, size haddinizi bildireceğiz*²⁴." - *Preto americký veľvyslanec pri OSN povedal: „Zastavíme vám pomoc, ukážeme vám vaše miesto.“ Dvakrát nájdeme aj výraz işgal (okupácia), v spojitosti s americkou inváziou do Iraku. *Saygıdeğer milletvekilleri, öte yandan, ABD'nin Irak'ı işgalinden sonra kurulan hükümetlerin izledikleri mezhepçi ve öte kileştirici politikalar bütün dostane ikazlarımıza rağmen ısrarla sürdürülmüştür*²⁵. - *Vážení poslanci, na druhú stranu, sektárska a protieurópska politika, ktorú vykonávajú vlády ustanovené po americkej invázii do Iraku, napriek všetkým našim priateľským varovaniám vytrvalo pokračuje.***

Používanie pádov odhaľuje niektoré tendencie.

Čo sa týka využitia pádov, tak sa najčastejšie vyskytuje v posesívnej konštrukcii, 44-krát, 11-krát so slovesnou príponou diği, najmenej s nepravou záložkou, 2-krát. ...*18 Ağustos 2018'de Anadolu Ajansının verdiği bir habere göre Türkiye'nin yardımında dünyanın en cömert ülkesi olduğunu, 2018'de 8,7 milyar dolarlık yardımla, 6 milyar 690 milyon dolarlık yardım yapan ABD'nin önünde dünyanın en cömert ülkesi olduğunu kaydedeceksiniz ...*²⁶. - ...*Podľa správy agentúry Anadolu z 18. augusta 2018 si môžete všimnúť, že Turecko je najštedrejšou*

²² Pri skúmaní výrazu ABD nebol výskum spojený s výrazom Amerika Birleşik Devletleri kvôli odlišným tendenciám.

²³ Bekir Bozdağ, 15.5.2018

²⁴ Kamil Aydın, 6.2.2018

²⁵ Emrullah İşler 2.10.2014

²⁶ Ümit Özdağ, 31.3.2020

krajinou na svete, pokiaľ ide o pomoc, s 8,7 miliardami dolárov v roku 2018, pred Spojenými štátmi, ktoré poskytli 6 miliárd 690 miliónov dolárov pomoci.

Pri skúmaní kolokácií za volebné obdobia môžeme vidieť, že dominantná téma, ktorá sa nesie cez všetky obdobia je kritika politiky USA na Blízkom východe, témy sa obmieňajú podľa aktuálnej situácie (tabuľka 3).

Tabuľka 3. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz ABD

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	Irak, Ísrael (Izrael), Orta (Stredný), Doğu (východ), Ankara	kritika politiky na Blízkom východe a vojny s Irakom
25.	-	-
26.	Kudüs (Jeruzalem), elçilik (vyslanectvo), Japonya (Japonsko), Tel (v spojení s Aviv)	kritika partnerstva s PYD/PKK, kritika nevydania Gülena, kritika uznania Jeruzalema
27.	çekilme (stiahnutie), eyalet, AB (EÚ), yaptırım (sankcia), tehdit (hrozba)	kritika prístupu USA v Sýrii, hlavne kritika spolupráce PKK a USA

Tabuľka 4. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pri výraze ABD

Koalícia	elçilik, Kudüs, Tel, başkent (hlavné mesto), büyükelçi (veľvyslanec)
Opozícia	ambargo (embargo), Japonya, Ortadoğu, destek (pomoc)

Výskyt lem je pri koalícii aj opozícii veľmi nízky, čiže je ťažko vytvoriť záver, ale pri opozícii môžeme vidieť výraz Japonya'nın pri porovnávaní hlasovacej sily v Svetovej banke, zmienku o výraze Greater Middle East (Büyük Orta Doğu, v korpuse uvádzané spoločne ako Ortadoğu), kritiku rôznych embárg v priebehu rokov, tiež výraz s pomocou USA používaný v negatívnych konotáciách. Pri koalícii sa všetky výrazy týkajú hlavne presunu veľvyslanectva z Tel Avivu do Jeruzalema a uznania Jeruzalema ako hlavného mesta Izraela (tabuľka 4).

IŞİD (Islamský štát)

Pri Islamskom štáte sú časté výrazy spojené s útočením a kontrolou. Najčastejšie výrazy sú: el (mať niečo v rukách/v moci) so 7 výskytmi, ...*yaklaşık 300 kişiye yakın insan şu anda IŞİD'in elindedir ve bu kadar insan öldürülmüş ve bölgesini terk etmek zorunda kalmıştır*²⁷. - ... *asi 300 l'udi je teraz v rukách ISIS a tolko l'udi bolo zabitych a nútených z oblasti utieciť*.

Výraz el sa vyskytuje v spojení s kolokáciami ako dönem (obdobie), diplomat, insan (človek), kadın (žena), çocuk (dieťa), geçme ako eline geçmek (získať), bölge (región) a so slovesami olmak (byť), teslim etmek (doručiť), bulunmak (nachádzať sa).

Ďalší výraz, yapmak (robiť), mal 3 výskyty*özellikle IŞİD'in yaptığı ilk işin Asuri, Süryani halkının, Keldani halkının kutsal mabetlerine saldırı olduğu, kiliseleri yerle bir ettiği, yaptığı haberleri geliyor bize...*²⁸ - ...*dostávame hlavne správy, že prvé čo ISIS urobil, bolo, že zaútočil na svätyne Asýrčanov, sýrskych kresťanov a chaldejských kresťanov, ničil a vypal'oval kostoly...* saldırmak (napadnúť) a saldırı (útok) s 3 výskytmi. *Esad'ın, PKK/YPG'nin, IŞİD'in saldırılarından kurtulmak için gelmişler; kadın, çocuk, yaşlı demeden vatanlarını terk etmek zorunda kalmışlar*²⁹. - *Prišli, aby unikli útokom Asada, PKK/YPG, ISIS; museli opustiť svoju vlasť vez žien, detí a starých ľudí*.

S dvomi kolokáciami nájdeme výrazy ako işgal (okupácia), örgüt (organizácia), kadro (káder), lider (líder), saldırmak (zaútočiť), doğurmak (zrodiť), potom s rovnakým koreňom slova tehdit (hrozba) a tehdit etmek (hroziť, vyhrožovať sa), destek (pomoc) a destekçi (pomocník) a desteklenmek (pomáhať), kontrol (kontrola) a kontrol etmek (kontrolovať).

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme: niektoré výrazy sú zhodné ako el (ruka), saldırı (útok), pri kolokáciách vystupujú výrazy ako napr. Irak a sorumlu (zodpovedný). Témy sa zhodujú.

Čo sa týka využitia pádov, tak sa najčastejšie vyskytujú v posesívnej konštrukcii, a to 46-krát (z toho často vystupuje výraz eline (doslova ruke, v spojení so slovesom), elinde (v rukách) 8-krát, s príponou -diği, 12-krát, nakoniec s nepravou záložkou a to 4-krát. *50 koalisyon devleti bile IŞİD'in karşısında duramadı*³⁰. - *Ani 50 koalichných štátov sa nedokázalo postaviť ISIS*.

Pri porovnaní výrazov ABD a IŞİD vidíme podobné využitie genitívu, pri Islamskom štáte vystupuje výraz eline/elinde. Pri ABD je nižšie využitie so slovesnou príponou diği ako pri IŞİD.

²⁷ Erol Dora, 26.5.2015

²⁸ Nazmi Gür, 11.6.2014

²⁹ Erkan Akçay 15.10.2019

³⁰ Hasip Kaplan, 14.10.2014

Pri skúmaní období vidíme témy násilia a obsadzovania území a tiež Islamský štát v spojitosti s Tureckom, to zostáva konštantné počas všetkých období (tabuľka 5).

Tabuľka 5. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz IŞİD

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	DAİŞ (Islamský štát), işgal (okupácia), el (ruka), Irak, tehdit (hrozba)	postup Islamského štátu, situácia v Kirkúku a Mosule, situácia Turkménov v Iraku, vpád na turecké veľvyslanectvo, prechod džihádistov cez Turecko
25.	-	-
26.	Tel, soykırım (genocída), Abyad, Kaide (al-Káida), kaçırnak (uniest')	dodávanie ropy Islamskému štátu cez sprostredkovateľov v Turecku, útoky v Turecku, situácia v Gaziantepe a teroristické bunky Islamského štátu v Turecku
27.	intikam (pomsta), kaçırnak, gerçekleştirmek (uskutočniť), bela (pohroma), kontrol (kontrola)	aktivita Islamského štátu v Turecku, bezpečnostná situácia, posilnenie kurdskej pozície pri bojoch s Islamským štátom

Tabuľka 6. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz IŞİD

Koalícia	bela, Irak, vermek (dať), PKK, el
Opozícia	el, kaçırnak, gerçekleştirmek, saldırı (útok), kontrol

Opozícia si všíma čo je nie alebo je v rukách ISIS, kto utiekol pred ISIS, čo Islamský štát uskutočnil, jeho útoky, čo je pod jeho kontrolou. Pri koalícii sa opakoval výrok Allah belasını versin (Nech ho Boh preklína), tiež v spojení s inými skupinami ako PKK a tiež bol spomínaný Irak ako miesto pôsobenia Islamského štátu (tabuľka 6).

3.11.2 Príklady s ablatívom

Bulgaristan (Bulharsko)

Pri výraze Bulharsko sa dá využitie ablatívu zúžiť na 2 témy - príchod bulharských Turkov do Turecka a pri obchode s Bulharskom (import). Príchod bulharských Turkov do Turecka súvisí s komunistickým režimom bulharského prezidenta Živkova, za ktorého vlády

boli Turci prenasledovaní a násilne bulharizovaní, nakoniec im bolo umožnené odísť do Turecka. Z toho vyplývajú ďalšie sociálne situácie, ktoré boli riešené v parlamente, napríklad problémy s uznávaním občianstva, s poberaním dôchodku a pod.

Z bližšie skúmaných 50 viet môžeme vyvodit' tento záver: čo sa týka migrácie, tak je najčastejšie používaný výraz je *gelmek* (prísť), prípadne v podobe *gelen* (prichádzajúci) s 12 výskytmi. *Bizim önergemizle deđinmek istediđimiz kesim ise ađırlıklı olarak 1989 yılı sonrasında Bulgaristan'dan ülkemize göçle gelenler ile Türkiye sınırlarının dışında, Balkan cođrafyasında yaşayan Türk ve Müslüman soydaşlarımız*³¹. - Skupina, ktorú chceme našim návrhom oslovit', sú predovšetkým tí, ktorí sa do našej krajiny prisťahovali z Bulharska po roku 1989, a naši tureckí a moslimskí druhovia žijúci za hranicami turecka na Balkáne.

Prichádzajúci sa opisovaní hlavne ako *Türkler* (Turci), *vatandaşlarımız* (naši občania)/*soydaşlarımız* (naši druhovia). Nasleduje *göç* a *göç etmek/eden* (migrovat', migrujúci) s 10 výskytmi, podobne ako pri výraze *gelmek* (prísť) tu nájdeme kolokáciu *vatandaşlarımız/soydaşlarımız*, najčastejšia kolokácia je *zorunlu* (nútený) alebo *zorlanan* (byť nútený). *Bir üçüncü soru ise: Bulgaristan'dan zorunlu göç ki bu göç Jivkov döneminde gerçekleşen bir göç idi, 1989 yılında*³². - Tretia otázka: nútená emigrácia z Bulharska, ktorá prebehla v roku 1989 za éry Živkova. Súvisiace s témou sú aj výrazy *giriş yapan* (vstupujúci), *iade* (návrat), *sınır dışı edilen* (deportovaný).

Čo sa týka parlamentnej diskusie ohľadom obchodu, konkrétne importu z Bulharska, tak sa diskutovalo o tom, že Turecko by malo byť samostatnejšie ohľadom vlastnej produkcie, a o tom, ako import škodí domácim producentom; boli tam menované krajiny ako príklad odkiaľ sa dováža, a Bulharsko tam bolo spomínané v tomto kontexte. Najčastejší výraz je ďalej *getirmek* (priniest')/*getirilen* (prinesený, doručený) so 4 výskytmi, súvisiace hlavne s importom, a to „obetného mäsa“ (*kurbanlık eti*), *Yüzde 40'a ...Kurbanlık eti Bulgaristan'dan getiriyor halk*.³³ *Az 40 percent ...ludí si vozí obetné mäso z Bulharska. nar* (granátové jablko) so 4 výskytmi, *ithalat* (import)/*ithal etmek* (importovať) s 3 výskytmi, *saman* (seno) s 2 výskytmi, *hayvan* (zvíra) a *et* (mäso) s 2 výskytmi, ako už bolo spomínané pri výraze *getirmek* (priniest'), *koyun* (ovca), *kömür* (uhlie) s 1 výskytom. *Hükümetin hakkını da yememek lazım, ithalat seçeneklerini artırmak için ellerinden geleni yapıyorlar; Bulgaristan'dan saman,*

³¹ Emre Köprülü, 7.3.2017

³² Faruk Çelik, 10.1.2013

³³ Ensar Öğüt, 31.10.2012

*Sirbistan'dan et, Singapur'dan inek, hepsi mevcut.*³⁴ - *K cti vlády slúži, že sa snažia rozšíriť možnosti dovozu: seno z Bulharska, mäso zo Srbska, kravy zo Singapuru, všetko je k dispozícii.*

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme, že ak sledujeme frekvenciu, tak sa zhodujú všetky témy a výrazy, pri miere LogDice vystupujú ešte výrazy Yunanistan'dan (z Grécka), 1989, soydaşlarımız (naši druhovia), ktoré všetky spadajú pod témy migrácie do Turecka.

Čo sa týka využitia pádov, tak najčastejšie sa využíva pri Bulharsku pri opise pôvodu, a to 44-krát, tam sú najpoužívanejšie výrazy gelen (prichádzajúci) so 7 výskytmi, göç (migrácia) so 6 výskytmi a nar (granátové jablko) so 4 výskytmi. a potom pri opise odkiaľ kam niekto/niečo putuje, a to 6-krát, tam je najčastejší výraz gelen (3 výskyty). Ak sa pozrieme na témy podľa období, opakujú sa témy dôchodkového systému a obchodu (tabuľka 7).

Tabuľka 7. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Bulgaristan

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	nar (granátové jablko), göç (migrácia), ülke (krajina), zorunlu (nútený), tabi (podliehajúci)	obchod, pripomienka historických udalostí v Bulharsku, dôchodkový systém
25.	-	-
26.	Türkiye (Turecko), gelen (prichádzajúci)	-
27.	saman (seno), ithal (import), göç, gelen	dôchodkový systém, obchod (malá samostatnosť Turecka)

Tabuľka 8. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz Bulgaristan

Koalícia	1989, göçe, zorunlu, gelen
Opozícia	nar, saman, göç, ithal, ülkemize

Opozícia najčastejšie spomína výrazy nar, saman, ithal v súvislosti s nízkou samostatnosťou Turecka v produkcii, a výrazy göç a ülkemize v súvislosti s migráciou bulharských Turkov so Turecka. V prípade koalície sú všetky výrazy spojené s príchodom bulharských Turkov do Turecka. Výskyty sú však veľmi nízke (tabuľka 8).

³⁴ Didem Engin 19.12.2017

Çin (Čína)

Čína sa najčastejšie spomína v tureckom parlamente, ak sa s ňou Turecko porovnáva, ďalej v súvislosti s obchodom, neskôr sa začalo spomínať v súvislosti s COVIDom.

Najčastejší výraz je sonra (potom) s 16 výskytmi, Turecko je spomínané často ako krajina, ktorá je druhá najlepšia po Číne. *Türkiye, yüzde 8,5 oranında büyümeyle Çin'den sonra dünya 2'ncisi olan bir ülke*³⁵. - S tempom rastu 8,5 % sa Turecko umiestnilo na druhom mieste na svete po Číne. Či už je druhá najrýchlejšie sa rozvíjajúca rozvojová krajina, druhá vo výrobe bavlny, alebo vo výstavbe či výrobe medu. Turecko je tiež porovnávané negatívne s Čínou, čo sa týka zatknutých novinárov. *Dünya sıralamasında, tutuklu gazeteci sayısı bakımından Çin'den sonra 2'nci sıradayız arkadaşlar*³⁶. - V počte uväznených novinárov sme po Číne na druhom mieste, priatelia.

Potom sú výrazy gelen (prichádzajúci) a gelmek (prísť) s 5 výskytmi, najčastejšie s kolokáciou ürün (produkt), ithal etmek (importovať) a ithal edilen (importovaný) so 4 výskytmi, almak a satın almak (kúpiť) s 3 výskytmi. *Yani gıdaya yönelik Çin'den gelen ürünlerin önümüzde ki yıl ülkemize gelmeye riski karşısında belli ürünlerin fiyatının artma durumu var*³⁷. - Inými slovami, nastáva situácia, keď sa cena niektorých výrobkov zvyšuje tvárou v tvár riziku, že sa k nám v budúcom roku nedostanú výrobky pre potraviny z Číny.

V tabuľke 9 môžeme síce vidieť zmeny tém, ale pri najčastejších výrazoch dominujú výrazy súvisiace s dovozom.

Tabuľka 9. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Çin

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	sarimsak (cesnak), Hindistan (India), fasulye (fazul'a), 2'nci (druhý), füze (riadená strela)	porovnávanie sa s Čínou (ekonomika, počet politických väzňov, spotreba energie)
25.	-	-
26.	fasulye, kuru (suchý), gelen, 5, milyar (miliarda)	-
27.	çekirdek (slnečnicové semenko), İngiltere	kritika pôžičky z Číny, covid, čínske vakcíny

³⁵ Ali Öz, 31.5.2012

³⁶ Feridun Bahşi, 11.3.2020

³⁷ Ömer Fethi Gürer, 5.3.2020

	(Anglicko), sistem (systém), 3,6; Avrupa (Európa)	
--	--	--

Čo sa týka využitia pádov, tak tu sa ablatív najčastejšie využíva na určení miesta pôvodu, najčastejšie s výrazmi gelen a ithal etmek, potom s výrazom sonra, najčastejšie s kolokáciami ikinci (druhý) a dünya (svet), a minimálne odkiaľ kam niekto/niečo putuje a pri porovnávaní.

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme: kolokácie podľa absolútnej frekvencie sa úplne zhodujú, pi miere LogDice vystupuje ešte sarımsak, çekirdeği ako ďalšie položky importu, a Hindistan'dan (z Indie) sa často vyskytuje pri Çin'den (z Číny) pri zmienke o obchode.

Tabuľka 10. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz Çin

Koalícia	2'nci, sırada, sonra, hız, dünyada
Opozícia	fasulye, sarımsak, 2'ncisi, Hindistan'dan, İran'dan

Opozícia spomína fasulye, sarımsak v spojení s importom, ikinci s porovnávaním, Hindistan'dan v spojení s importom, a İran v spojení s ľudskými právami. Koalícia má všetky výrazy spojené s porovnávaním (tabuľka 10).

3.11.3 Príklady s lokatívom

Almanya (Nemecko)

Výraz Almanya v lokatíve nájdeme najčastejšie v súvislosti s tureckými občanmi žijúcimi v Nemecku a s ich životnou situáciou.

Najčastejšie výrazy sú: yaşamak (žiť) a yaşayan (žijúci) a yaşanan (prežitý): 13 výskytov, yapmak (robiť) 5 výskytov, *Dünyanın değişik yerlerine yaptığımız camilere bak, Almanya'da yaptığımız büyük camilere bak*³⁸! - *Pozrite sa na mešity, ktoré sme postavili v rôznych častiach sveta, pozrite sa na veľké mešity, ktoré sme postavili v Nemecku!* olmak (byť), var (mať, existovať), vatandaş (obyvateľ), santral (elektrárň) má 3 výskyty, sistem, çalışan (pracujúci), durum (situácia), tartışılmak, enstitü (inštitút), ücret v spojení s asgari (minimálna mzda), cinayet (vražda), yok (nemáť), bulmak (nájsť) s 2 výskytmi, gerçekleştirilen (zrealizovaný) a gerçekleştirmek (zrealizovať) 2 výskyty, girmek (prísť) a girmiş olmak (vstúpiť), s rovnakým koreňom slova konuşmak (rozprávať) a konuşma (rozhovor, prejav) majú 2 výskyty.

³⁸ Yılmaz Tunç, 11.12.2014

Medzi najčastejšie používanými výrazmi nájdeme yaşamak, yaşanana a yaşayan, ktoré sú často spomínané v súvislosti buď s diskrimináciou a útokmi voči Turkom - *Bunların başında, Almanya'da yaşanan, insanın kanını donduran ırkçı saldırı geliyor*³⁹. - *Na prvom mieste je to rasistický útok v Nemecku, pri ktorom tuhne krv v žilách.* alebo s finančnou situáciou. *Bakın arkadaşlar, sadece o değil, yine 2 kurşluk borç için, Almanya'da yaşayan bir yurttaşımıza 1.476 TL borç çıkarılmış*⁴⁰. - *Pozriete sa priatelia, nielen to, ale dlh vo výške 1476 lir bol vydaný občanovi žijúcemu v Nemecku za dlh vo výške 2 centov.* Pri výrazoch yapmak, olmak a var sú témy rôznorodé, nevystupuje žiadna do popredia.

V tabuľke 11 vidíme spoločné témy života tureckých občanov v Turecku a nenávisťným prejavom voči nim, pri najčastejších výrazoch s výraz Almanya často spája s ďalšími európskymi krajinami.

Tabuľka 11. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Almanya

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	Hitler, İngiltere (Anglicko), Feneri (v spojení s Deniz), Hollanda (Holandsko), İspanya (Španielsko)	Deniz Feneri ⁴¹ , neonacistické gangy v Nemecku, jadrové elektrárne, život tureckých občanov v Nemecku a uznanie arménskej genocídy v Nemecku
25.	-	-
26.	İspanya, Fransa (Francúzsko), G20, Türk (turecký), kitap (kniha)	utečenecká kríza
27.	Fransa, Yeşiller (Zelení), ırkçı (rasista, rasistický), kuyruk (rad), Hollanda	minimálna mzda, teroristický útok v Nemecku a rasizmus v Nemecku, dôchodky pre Turkov žijúcich v Nemecku, cenzúra, bezpečnosť pri práci

S príponou -daki najčastejšie nájdeme výrazy vatandaş (3 výskyty) a santral (3 výskyty). *Bugün - kapatılması planlanan, özellikle Almanya'daki santraller - otuz yılını geçmiş ve artık güvenliği risk hâline gelmiş santrallerin kapatılması söz konusudur*⁴². *V súčasnej dobe je spochybňované plánované uzavretie elektrární, hlavne tých v Nemecku, ktoré sú síce viac než tridsať rokov staré a ich bezpečnosť sa stala rizikovou.*

³⁹ Gülüstan Kılıç Koçyiğit, 20.2.2020

⁴⁰ Hasip Kaplan, 16.7.2014

⁴¹ Deniz Feneri (v preklade maják) je humanitárna organizácia, ktorá vstúpila do pozornosti kvôli sprenevere peňazi (v roku 2008 prebehol súdny proces v Nemecku)

⁴² Mahmud Mücahit Fındıklı, 27.11.2013

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme: niektoré výrazy sa zhodujú ako napríklad vatandaş, ale niektoré sa líšia, ako napríklad irkçı, ale nájdeme ich spomenuté vo vetách pri iných výrazoch. Čo sa týka využitia pádov, tak najčastejšie sa vyskytujú s miestom, a to 106-krát, potom s výrazmi var a yok, a to 22-krát a nakoniec s príponou -daki, a to 17-krát.

Tabuľka 12. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz *Almanya*

Koalícia	Fransa'da, Belçika'da, irkçı, Neonazi, İtalya'da
Opozícia	Fransa'da, İngiltere'de, Hollanda'da, irkçı, Hitler

Opozícia menuje ďalšie európske krajiny pri zmienke o Nemecku, témy sa rôznia, ďalej spomína výraz rasistický v spojení s útokmi, Hitler pri zmienke o historických okolnostiach. Koalícia spomínala v súvislosti s Nemeckom Francúzsko, Belgicko a Taliansko, témy sa rôznia, tiež spomínala neonacistické vraždy v Nemecku a rasizmus voči Turkom (tabuľka 12).

Fransa (Francúzsko)

Ak sa pozrieme na výraz *Fransa'da*, tak ho najčastejšie nájdeme v spojení s bezpečnostnou situáciou vo Francúzsku a s inými európskymi krajinami. Najčastejšie výrazy sú *var* (mať, existovať) s 3 výskytmi, *olmak* (byť) s 3 výskytmi, *OHAL* s 2 výskytmi, *santral* (elektrárň), *ilan edilmek* (byť vyhlásený), *ise* (čo sa týka) s 2 výskytmi, *karar* (rozhodnutie) a *karar vermek* (rozhodnúť) s 2 výskytmi.

Častou témou bol výnimočný stav vo Francúzsku, porovnával sa s výnimočným stavom v Turecku. *Sıkıştığınızda “ Fransa ” dediniz, **Fransa'daki OHAL'i** örnek gösterdiniz, aslında arada çok büyük farklar var⁴³. - Keď ste sa zasekli, povedali ste „Francúzsko“, ako príklad ste uviedli výnimočný stav vo Francúzsku, v skutočnosti sú tu obrovské rozdiely.*

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme: spoločný výraz *OHAL*, kolokácie sa viac orientujú na iné krajiny, ako *İngiltere*, *Almanya* a *İtalya*, pri skúmaní viet viac vystupujú slovesá ako *yapmak*, *olmak* a *yasaklanmak*, tiež je častý výskyt slova *var*. *Örneğin **Fransa'da, Almanya'da, İtalya'da sınırlandırmalar vardır; hiçbir yerde zincir marketler ülkemizde olduđu***

⁴³ Muharrem Erkek, 18.1.2018

kadar serbest değildir⁴⁴. - Napríklad vo Francúzsku, Nemecku a Taliansku existujú obmedzenia; nikde nie sú reťazové trhy tak voľné ako u nás.

Čo sa týka využitia pádov, tak najčastejšie sa vyskytuje s miestom, a to 66-krát, s výrazmi var a yok sa vyskytuje 16-krát a s príponou -daki sa vyskytuje 11-krát.

Tabuľka 13. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Fransa

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	şövalye (rytier), İtalya (Taliansko), Almanya (Nemecko), İngiltere (Anglicko), olmak (byť)	uznanie arménskej genocídy
25.	-	-
26.	OHAL'de, İtalya'da, 36.500, bildirişi, Belçika (Belgicko)	Núdzový stav
27.	yelek (vesta), İngiltere, sarı (žltý), İtalya, bulamak (nájsť)	Núdzový stav

Francúzsko sa spomína hlavne v porovnaní s životnou úrovňou s ďalšími západnými krajinami, alebo ohľadom výnimočného stavu (tabuľka 13).

Tabuľka 14. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz Fransa

Koalícia	İtalya, İngiltere, 58, Almanya, OHAL
Opozícia	İngiltere, yelek, İtalya, Almanya, şövalye

Opozícia spomínala Taliansko, Nemecko a Anglicko v spojení s Francúzskom spomínajú sa rôzne témy, spomínala Žlté vesty a tiež ministra poľnohospodárstva, ktorý bol povýšený do rytierskeho stavu vo Francúzsku. *Çiftçimizi perişan eden Tarım Bakanına Fransa'da şövalye nişanı vermişler bütçe görüşmeleri sırasında burada bir övünç vesilesi olarak anlattı Sayın Bakan⁴⁵. - Minister poľnohospodárstva, ktorý strpčoval život našim poľnohospodárom, bol vo Francúzsku povýšený do rytierskeho stavu a pán minister to pri jednaní o rozpočte zmienil ako príležitosť k hrdosti.* Koalícia spomínala Taliansko, Anglicko a Nemecko v spojení s Francúzskom, riešili sa rôzne témy, číslo 58 ako počet jadrových elektrární vo Francúzsku pri diskusiách o tom, či má v Turecku stáť jadrová elektrárňa, alebo

⁴⁴ Arslan Kabukcuoğlu, 23.12.2020

⁴⁵ Kemalettin Yılmaz, 5.2.2013

nie a OHAL pri porovnávaní tureckého a francúzskeho výnimočného stavu. *Her yıl yaklaşık 89 milyon turistin ziyaret ettiği Fransa'da 58 adet nükleer santral bulunmaktadır*⁴⁶. - Francúzsko, ktoré každoročne navštívi približne 89 miliónov turistov, má 58 jadrových elektrární (tabuľka 14).

3.11.4 Príklady s inštrumentálom

Rusya (Rusko)

Pri výraze Rusya'yla nájdeme kolokácie zaoberajúce sa krízou, ktorá vypukla po zostrelení ruského bombardéru a situáciou, ktorá súvisí s vojnou v Sýrii. Najčastejšie výrazy sú ilişki (vzťah) s 20 výskytmi, *Tarihi boyunca bulduđu her fırsatta Türk milletine karşı haddi aşan eylemlerde bulunan Rusya'yla ilişkilerin gerilmesi, ticari ilişkilerimizi de olumsuz yönde etkilemiştir*⁴⁷. - Zhoršenie vzťahov s Ruskom, ktoré pri každej príležitosti podniká neprimerané kroky proti tureckému národu, negatívne ovplyvnilo aj naše obchodné vzťahy. Nasleduje kríz (kríza) s 8 výskytmi - *Rusya'yla yaşanan krizin etkileri daha net olarak ortaya çıkmadan 2015 yılında Rusya'dan gelen turist sayısı yüzde 18,5 azalmıştır*⁴⁸. - Počet turistov prichádzajúcich z Ruska sa v roku 2015 znížil o 18,5 percenta, než sa prejavili dopady krízy s Ruskom. görüşme (rozhovor) má 5 výskytov, anlaşma (dohoda, dohovor), 4 výskyty, Ukrayna (Ukrajina), -*Rusya ile Ukrayna arasındaki silahlı çatışmalardan sonra yaşananları ibretle takip etmekteyiz*⁴⁹. - So záujmom sleduje udalosti po ozbrojených konfliktoch medzi Ruskom a Ukrajinou. 4 výskyty, gelmek (3 výskyty), ABD (USA), yaşamak (žiť), yapmak (robiť), imzalamak (podpísať), sorun (problem) majú 2 výskyty.

Pri porovnaní s kolokáciami je zrejmé, že zhoda s výrazmi získanými cez kolokácie, pri slove kríz opisujú konkrétne o akú krízu sa jedná.

Tabuľka 15. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Rusya

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	ilişki (vzťah), santral (elektráreň), nükleer (jadrový), yapılan (vyrobený)	Ekonomika, strategické vzťahy, jadrová elektráreň

⁴⁶ İffet Polat, 12.12.2018

⁴⁷ Pervin Buldan, 12.5.2016

⁴⁸ Mehmet Akif Hamzaçebi, 16.2.2017

⁴⁹ Muhammed Levent Bülbül, 3.3.2022

25.	-	-
26.	ilişki (vzťah), İran (Irán), kriz (kríza), uçak (lietadlo), Amerika	Kríza po zostrení lietadla a jej ekonomické a energetické následky, normalizácia vzťahov
27.	varılan (dosiahnutý), Amerika, asimetrik (asymetrický), kurmak (ustanoviť), mutabakat (prímerie)	Situácia v Sýrii, vzťah Turecka s veľmocami, Azerbajdžan, Ukrajina

Čo sa týka využitia pádov, tak inštrumentál sa najčastejšie vyskytuje pri využití s kým, a to 81-krát, potom ako náhrada spojky a 7-krát, potom s výrazmi ile ilgili (súvisiaci s niečim/niekým) 2-krát a birlikte (spolu), karşı (proti) 1-krát.

Tabuľka 16. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz Rusya

Koalícia	ilişki, Amerika, uçak (lietadlo), mutabakat, kriz
Opozícia	ilişki, Amerika, uçak, İran, gergin (napätý)

Ak sa pozrieme na výskyt kolokácií za volebné obdobia, v 24. období Rusko nie je častou témou, v 26. období výskyt Ruska v inštrumentáli výrazne stúpol, tematicky sa spomína hlavne v súvislosti s krízou s Ruskom, ktorá nastala po zostrení lietadla, táto kríza sa spomína aj ako energetická kríza a ekonomická kríza medzi rokmi 2016 – 2017 je diskutovaná normalizácia vzťahov s Ruskom, ale táto kríza je diskutovaná až takmer do konca roka 2017 (hlavne jej následky). V 27. období je hlavnou diskutovanou témou situácia v Sýrii, tiež je spomínaný aj vzťah Turecka s mocnosťami, spomína sa Idlib, nájdeme zmienky aj o situácii v Azerbajdžane a vojne na Ukrajine, tie nie sú tak časté (tabuľka 15).

Pri opozičných prejavoch je najspomínanejší výraz ilişki, hlavne ako komentár alebo kritika k problematickým vzťahom s Ruskom, k tomu sa vyskytuje aj výraz uçak a gergin, opozícia spája výrazy s Ruskom a s Amerikou v spojení s rokovaniami alebo diplomaciou, Irán je v spojitosti s Ruskom spomínaný v súvislosti so snahou vytvoriť novú rovnováhu vo vzťahoch. Pre koalíciu je rovnako najspomínanejší výraz ilişki, komentár k problematickým vzťahom s Ruskom a snaha ich napraviť, výraz s Amerikou je spojený s Ruskom pri diskusiách, mutabakat o memorande porozumenia medzi USA a Ruskom a kriz v spojený s krízou po zostrení ruskej stíhačky (tabuľka 16).

Avrupa Birliđi (Európska únia)

Pri bližšom pohľade na kolokácie s Európskou úniou sa pozeráme na obidva výrazy Avrupa Birliđi a AB, pretože vykazovali veľmi podobné tendencie. S týmito výrazmi najčastejšie nájdeme frázy, ktoré súvisia s jednaním s EÚ a colnou úniou. Najčastejšie výrazy sú ilişki (vzťahy) 36 výskytov, *Şimdi ben size tekrar soruyorum Sayın Bakan: Avrupa Birliđi'yle ilişkilerimizde son bir yılda hangi eksiklerimizi giderdiniz, hangi sorunları aştınız, hangi somut kazanımları elde ettik*⁵⁰? - Znova sa vás pýtam, pán minister: Aké nedostatky ste prekonali, aké problémy ste prekonali, akých konkrétnych úspechov sme dosiahli vo vzťahoch s Európskou úniou za posledný rok? müzakere (vyjednávanie) má 9 výskytov, - *Keza, Avrupa Birliđi ile müzakere sürecinde ki desteklerden de biz istifade ettik*⁵¹; Rovnako tak sme využili podpory pri vyjednávaní s európskou úniou. anlaşma (dohoda, dohovor) má 7 výskytov, *Ayrıca, mezkûr Kurum birçok alanda Avrupa Birliđi ile çok taraflı tanıma anlaşmaları imzalamıştır*⁵². - Okrem toho agentúra podpísala s Európskou úniou mnohostranné dohody o uznávaní v mnohých odstavcoch. birlik má 6 výskytov (v spojení s gümrük, čiže colnou úniou), Türkiye (Turecko) üyelik (členstvo) majú 3 výskyty, sözleşme (dohoda, zmluva), a süreç (proces) majú 2 výskyty.

Pri porovnaní s kolokáciami vidíme: spoločné výrazy ako ilişki a müzakere, pri kolokáciách vystupuje ešte vize a uyum. Pri výraze AB tiež vystupuje uyum (harmonizácia) a entegrasyon (integrácia), ilişki sú zhodné.

Čo sa týka využitia pádov, tak najčastejšie sa vyskytuje pri použití s kým/s čím, 91-krát, ile ilgili (súvisiac s niečím/niečím) 3-krát, -*Sayın Bakan, belki siz AB'yle ilgili telaffuz ettiğiniz hedeflerde, bu ifadelerinizde samimi siniz ama Hükûmetiniz, on yedi yıllık iktidarınız, AB'yle ilgili söyleminde kesinlikle samimi değil...*⁵³. - Pán minister, možno ste úprimný vo svojich cieľoch a prehláseniach o EÚ, ale vaša vláda, vaša sedemnástročná vláda, rozhodne nie je úprimná vo svojich prejavoch o EÚ... a ako spojku a tiež 3-krát. *Şimdi, Avrupa Birliđi ile Türkiye ilişkileri konusunda bir süreden beri çok gerilimli bir siyaset izleniyor Adalet ve Kalkınma Partisi Hükûmeti tarafından*⁵⁴. Vláda Strany spravodlivosti a rozvoja už dlhšiu dobu vedie veľmi napätú politiku vo vzťahoch turecka s Európskou úniou.

⁵⁰ Sibel Özdemir, 13.12.2021

⁵¹ Kemalettin Yılmaz, 22.4.2014

⁵² Bülent Turan, 13.12.2011

⁵³ Aydın Adnan Sezgin, 15.12.2019

⁵⁴ Oğuz Kaan Salıcı, 12.12.2016

Tabuľka 17. Najčastejšie výrazy a témy za obdobia pre výraz Avrupa Birliđi

Obdobia	Najčastejšie výrazy	Témy
24.	kopma (odtrhnutie), iliřki (vzťah), müzakere (vyjednávanie), 1963, ortaklık (spojenectvo)	rokovanie s EÚ , readmisná dohoda, víza
25.		
26.	iliřki, müzakere (vyjednávanie), serbesti (voľnosť), vize (víza), Amerika	víza, migranti, zlé vzťahy s EÚ
27.	iliřki, Konsey (zastupiteľstvo), müzakere, anlaşma (dohoda), gümrük (clo)	zlepšovanie colnej únie, neschopnosť posunúť sa v jednaniach s EÚ

Tabuľka 18. Najčastejšie výrazy používané koalíciou a opozíciou za celé obdobie pre výraz Avrupa Birliđi

Koalícia	müzakere, iliřki, vize, gümrük, birlik
Opozícia	iliřki, müzakere, gümrük, katılım (pristúpenie), vize

V 24. období boli komentované zamrznuté vzťahy s Európskou úniou a nádej na ich zlepšenie, kopma noktası, jednania s EÚ, niektorí spomínajú zlepšenie, iní zaseknutie, Ankarská dohoda z roku 1963, začiatok partnerského procesu, (ortaklık); v 26. období sa rieši hlavne výrazné zhoršenie vzťahov s EÚ, jednania o dočasnom zmrazení prístupových jednaní, v 27. období zlepšenie colnej únie a neschopnosť sa posunúť v jednaniach (tabuľka 17).

Pre opozíciu najčastejší výraz vzťahy, spomalenie alebo zastavenie jednaní, tiež debaty o liberalizácii vízového systému, tiež spomínaná Rada Európy pri rôznych témach. Koalícia komentovala pozastavenie jednaní s Európskou úniou, snahu o zlepšenie vzťahov, jednania o vstup do EÚ, oslobodenie od vízovej povinnosti a aktualizovanie Colnej únie (tabuľka 18).

4 Diskusia

Pri grafov multidimenzionálneho škálovania vidíme odlišné tendencie v používaní pádov. Aj keď niektoré výrazy môžu mať rovnaký najčastejšie používaný pád, tak celkový prejav využitia pádov je odlišný. Výraz Çin a Kürtler bude síce spájať najčastejší genitív, ale výrazy sa budú celkovo prejavovať inak. Výrazy Kürt, Kürtler a IŞİD nájdeme na okraji v ľavom dolnom rohu práve preto, lebo majú silne zastúpený akuzatív. V ľavom hornom kvadrante majú PKK, AB a Rusya silne zastúpený datív (len AB ho má najčastejší). Inštrumentál je výrazný u výrazov Rusya a Íran. V pravom hornom rohu nájdeme Bulgaristan so silne zastúpeným ablatívom. Najvýraznejší lokatív má výraz Türkistan v pravom dolnom rohu. Umiestnenia výrazov vyjadrujú aj opačné tendencie. Napríklad výraz PKK má takmer nulové zastúpenie lokatívu, výraz Türkiye má veľmi nízky inštrumentál, Bulgaristan nízky akuzatív a pod.

Pri grafe analýzy základných komponentov vidíme prepojenia medzi niektorými pádmami, napríklad v pravom hornom kvadrante medzi inštrumentálom a datívom, sú tam spomenuté štáty, s ktorými sa Turecko snaží o spoluprácu alebo o zlepšenie vzťahov (Izrael po incidente Mavi Marmara, normalizácia vzťahov s Arménskom, snaha o posun vo vzťahoch s Európskou úniou, zlepšenie vzťahov s Ruskom po zostrelení bombardéru, zlepšenie vzťahu s Uzbekistanom od roku 2016 po zmene prezidenta. Spojením inštrumentálu a ablatívu by mohlo byť poukazované na obchodné vzťahy (krajiny nemusia byť nevyhnutne najvýznamnejšími obchodnými partnermi, len sa o nich neuvažuje v inej rovine), bol by vhodný ďalší výskum. Spojením genitívu a akuzatívu by sa mohlo poukazovať na pasívnejšiu rolu.

Ak sa pozrieme na využitie ablatívu pri výrazoch Bulgaristan a Çin: pri porovnaní týchto výrazov môžeme vidieť častejšie využitie ablatívu so sonra pri Číne a tiež pri porovnávaní. Pri Bulharsku sa využíva ablatív hlavne ako určenie, odkiaľ niečo/niekoľko pochádza (44-krát), a odkiaľ kam niekto /niečo putuje (6-krát). Pri oboch výrazoch je dôležité čo odtiaľ pochádza, zatiaľ čo pri Bulharsku sa jedná o ľudí (migrantoch) a následne o obchod, pri Číne je na prvom mieste obchod.

Pri genitíve sme porovnávali výrazy ABD a IŞİD, ktoré vykazujú podobné tendencie, podobné používanie posesívnej konštrukcie (46- a 44-krát), prípony -dıđı (14- a 11-krát) a nepravých záložiek (4- a 2-krát). Podobné tendencie nám do istej miery ukazujú aj grafy multidimenzionálneho škálovania a analýza hlavných komponentov, výraz IŞİD je ale vytlačený na okraj kvôli veľmi nízkym hodnotám inštrumentálu a lokatívu.

Na preskúmanie lokatívu sme si zvolili výrazy Fransa a Almanya, tie takisto vykazujú podobné tendencie, pri oboch možnostiach sa využívajú najčastejšie pri opise, kde sa niečo nachádza

(66- a 106-krát), ďalej na opise toho, či niekde niečo majú alebo tam existuje – výrazy var a yok (16- a 22-krát) a nakoniec prípona -daki (11- a 17-krát). Podľa grafov multidimenzionálneho škálovania a analýzy hlavných komponentov sú si tieto dva výrazy veľmi blízke.

Ak porovnáваме využitie inštrumentálu pri výrazoch Rusya a Avrupa Birliđi, tak obdiva výrazy majú najčastejšie využitie s kým sa niečo nachádza (81- a 91-krát), s výrazom ile ilgili je to podobné (3- a 4-krát), pri Rusku sa častejšie používa ile ako spojka a (7- a 3-krát) a pri výraze Rusya tiež nájdeme s inštrumentálom aj výrazy birlikte a karşı. Ak sa pozrieme na grafy multidimenzionálneho škálovania a analýzy hlavných komponentov, tak vidíme, že pri Európskej únii je výraznejšie používaný datív s porovnaním s Ruskom.

Záver

Táto práca je venovaná vzťahu medzi významom a gramatickými profilmi v tureckých parlamentných prejavoch, v nich boli skúmané výrazy, ktoré reprezentovali krajiny, organizácie a národnosti. Parlamentné prejavy boli analyzované za použitia korpusu ParlaMint. V nich sme skúmali tendencie využitia gramatických pádov.

V praktickej časti boli analyzované prejavy politikov vo Veľkom národnom zhromaždení Turecka a snažili sme sa preskúmať ich výroky s prepojením na gramatické profily. V prvej časti boli skúmaný výskyt výrazov a porovnávané ich frekvencie s gramatickým profilom všetkých krajín a s referenčným korpusom. Pri porovnaní s referenčným korpusom sme zistili, že najčastejšie sa vyskytujúci pád je lokatív, nájdeme ho pri týchto výrazoch: Afrika, Almania, Amerika, Avropa, Filistin, Fransa, Gürcistan, Irak, Kazakistan, Kıbrıs, Kırgızistan, Libya, Suriye, Türkistan, Türkiye, Yunanistan, Özbekistan. Za ním nasleduje inštrumentál, ten sa používa pri výrazoch AB, Avropa Birliđi, Ermenistan, Kürt, Rusya, Türkmenistan, Özbekistan, İnan, İsrail. Menej používaný je genitív, ktorý nájdeme pri výrazoch IŞİD, ABD, Kürtler, Azerbaycan, PKK a Yunanistan. Posledný je ablatív s pri výrazoch Çin, Ukrayna a Bulgaristan.

Druhá časť je bližší pohľad na vybrané výrazy, boli zvolené dva za každý najpoužívanejší pád. Pri ablatíve boli zvolené výrazy Çin a Bulgaristan; pri Číne nájdeme najviac tematizovaný obchod a porovnávanie sa. Pri Bulharsku sa jedná o tému migrácie bulharských Turkov z Bulharska a obchod. Na tom môžeme vidieť aj používanie pádov, pri Číne sa používa viac s výrazom sonra a celkovo s porovnávaním, pri Bulharsku je viac používaný ako určenie smeru. Pri genitíve sme skúmali výrazy ABD a IŞİD; pri ABD je najviac diskutovaná zahraničná politika, hlavne na Blízkom východe, Pri výraze IŞİD sa diskutuje hlavne o obsadených územiach a páchanom násilí. Využitie pádov je podobné, je preferovaná posesívna konštrukcia a až následne prípona -dıđı, minimálne nepravé záložky. Pri lokatíve boli skúmané výrazy Almania a Fransa; pri Nemecku bola najčastejšia téma život Turkov v Nemecku a rasizmus. Pri výraze Fransa to bol výnimočný stav. Podobne ako pri výrazoch pri genitíve, tak aj Almania a Fransa mali rovnaké využitie pádov, lokatív bol najčastejšie používaný na opis toho, kde sa niekde niečo nachádza, potom na opis toho, či niekde niečo majú alebo tam existuje a nakoniec v rámci prípony -daki. Posledný skúmaný pád bol inštrumentál a výrazy Avropa Birliđi a Rusya. Pri Európskej únii sa riešila téma prístupových jednaní, zhoršenia vzťahov, colnej únie a migrantov, pri výraze Rusya sa riešili témy zhoršenia vzťahov po zostrelení ruského bombardéru a situácia v Sýrii. Využitie pádov je rovnaké,

najčastejšie sa používa na vyjadrenie s kým sa niečo dialo, potom s ile ilgili, tiež ako náhrada spojky a pri výraze Rusya má aj ďalšie využitia.

Pri skúmaní prejavov opozície a koalície môžeme vidieť, že opozícia zvykne otvárať viacero rozličných tém, pri koalícii to býva jedna hlavná téma. Keď sa pozrieme na jednotlivé politické obdobia, tak aj napriek tomu, že s politickým dianím sa ukážu nové témy (napr. zostrelenie ruského lietadla), tak nájdeme pri krajinách konštantné témy (ako napr. téma porovnávania sa a obchodu s Čínou). Tieto témy vidíme vďaka využitiu gramatických profilov, pretože pri iných pádoch sa tematizujú iné témy.

Je dôležité podotknúť, že štýl vyjadrovania je viazaný na miesto konania politici sa vyjadrujú s vedomím o ich publiku (ako spôsob prezentácie pre širšiu spoločnosť). Výroky poslancov nemusia reflektovať ich činy alebo aktivitu strany, z ktorej pochádzajú, príhovory nám ukazujú viac to, ako sa politici prezentujú, než ako konajú. Pre takúto situáciu je však metóda gramatických profilov vhodná, pretože odhaľuje menej viditeľné tendencie (ako už bolo spomínané v teoretickej časti, je možné zameniť výrazy, ale málokomu by napadlo zameniť používané pády).

Na vytvorenie presnejšieho obrazu o používaní pádov v tureckých prejavoch by bolo vhodné preskúmať aj nominatív. Skúmaním nominatívu by sme mohli sledovať, ktoré výrazy sú považované za tie, ktoré majú dominantné postavenie. Bohužiaľ v korpuse ParlaMint to nie je možné kvôli nesprávnej anotácii, bolo by nutné zvoliť inú metódu. V takom prípade by mohlo dôjsť aj k posunutiu hodnôt genitívu, ktorý má s veľkou pravdepodobnosťou vyššie hodnoty. Bolo by zaujímavé preskúmať aj pády, ktoré neboli najčastejšie zastúpené (datív, akuzatív) a ich tendencie.

Pri skúmaní výrokov podľa toho, či rečník spadá pod opozíciu, alebo koalíciu, sa môže stať, že sa hľadaný výraz nevyskytne často, ak sa v danom období o ňom veľa nediskutovalo. V takýchto prípadoch by bolo dobré skombinovať s ďalšou metódou (ktorá je viac kvalitatívna). Prácu by bolo možné ďalej rozvinúť tým, že by sa mohol preskúmať diskurz za konkrétne strany, podľa pohlavia politikov a pod. Ďalšou zaujímavou možnosťou by bolo pracovať s menami politikov alebo menami strán. Tiež by bolo možné sledovať výskyt kolokácií pri danom výraze v priebehu rokov (napríklad výskyt výrazu ilişki pri Rusya'yla).

Zoznam použitej literatúry

- ADAR, Sinem a Günter SEUFERT, 2021. Turkey's Presidential System after Two and a Half Years. *Stiftung Wissenschaft und Politik*. **2**(2), 5-12.
- AKKOYUNLU, Karabekir, 2021. The Five Phases of Turkey's Foreign Policy under the AKP. *Social Research: An International Quarterly*. **88**(2), 243-270.
- AKTÜRK, Şener, 2021. Relations between Russia and Turkey before, during, and after the failed coup of 2016. *Social Research: An International Quarterly*. **88**(2), 243–270.
- CENTRE FOR EUROPEAN REFORM, c2024. Gas heats up the eastern Mediterranean. *Centre for European Reform* [online]. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: <https://www.cer.eu/insights/gas-heats-eastern-mediterranean>
- CIHANGIR-TETIK, Damla a Selin TÜRKEŞ-KILIÇ, 2023. Turkey's Parliamentary Administration. In: *The Routledge Handbook of Parliamentary Administrations*. Routledge, s. 557–569.
- CLARIN. *ParlaMint: Comparable and Interoperable Parliamentary Corpora* [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.clarin.eu/parlamint>
- CRISIS GROUP, c2024. A Timeline of ISIS Attacks in Turkey and Corresponding Court Cases. *Crisis Group* [online]. [cit. 2024-07-15]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/timeline-isis-attacks-turkey-and-corresponding-court-cases>
- CVRČEK, Václav, 2017. CORPUS-BASED VÝZKUM. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/CORPUS-BASED%20V%20C%9DZKUM>
- CVRČEK, Václav. CORPUS-DRIVEN VÝZKUM. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/CORPUS-DRIVEN%20V%20C%9DZKUM>
- ČECH, Lubomír, 2019. Turecká zahraničná politika v procese zmien. *Medzinárodné vzťahy*. **17**(1), 5-23.
- ČERMÁK, František, 2017. KORPUSOVÁ LINGVISTIKA. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KORPUSOV%20C%81%20LINGVISTIKA>
- DUFEK, Ondřej, 2019. Korpusová kritická analýza diskurzu: povaha, možnosti a limity (na príkladu analýzy jazykových ideológií v českém parlamentním diskurzu). *Studie z aplikované lingvistiky*. **10**(2), 7-38.
- ELÇI, Ezgi, 2019. The rise of populism in Turkey: A content analysis. *Southeast European and Black Sea Studies*. **19**(3), 387–408.
- ERJAVEC, Tomáš, 2023. The ParlaMint corpora of parliamentary proceedings. *Language Resources and Evaluation*. **57**(1), 415–448.

- ERJAVEC, Tomaž et al., 2023. Multilingual comparable corpora of parliamentary debates ParlaMint 4.0. *CLARIN* [online]. [cit. 2024-04-25]. Dostupné z: <https://www.clarin.si/repository/xmlui/handle/11356/1859>
- FIDLER, Masako a Václav CVRČEK, 2019. Keymorph analysis, or how morphosyntax informs discourse. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*. **15**(1), 39–70.
- FIŠER, Darja a Kristina Pahor DE MAITI, 2020. *Voices of the Parliament*. Dostupné z: <https://modernlanguagesopen.org/articles/10.3828/mlo.v0i0.295>
- FRIED, Mirjam, 2017. KONSTRUKČNÍ GRAMATIKA. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2024-05-30]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONSTRUK%C4%8CN%C3%8D%20GRAMATIKA>
- GÖKSEL, Aslı a Celia KERSLAKE, 2005. In: *Turkish: A Comprehensive Grammar*. Routledge, s. 154-169. ISBN 0-415-11494-2.
- GRIES, Stefan Th., 2010. Behavioral profiles: A fine-grained and quantitative approach in corpus-based lexical semantics. *The Mental Lexicon*. **5**(3), 323-346.
- ILIE, Cornelia, 2017. Parliamentary debates. In: *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Routledge, s. 309-325. ISBN 978-1-138-77916-7.
- JANDA, Laura, Masako FIDLER, Václav CVRČEK a Anna OBUKHOVA, 2022. The case for case in Putin's speeches. *Russian Linguistics*. **47**(1), 15-40.
- JANDA, Laura a Olga LYASHEVSKAYA, 2011. Grammatical profiles and the interaction of the lexicon with aspect, tense, and mood in Russian. *Scando-Slavica*. **57**(2), 201-215.
- KLUKNAVSKÁ, Alena, 2024. *Populist communication: content, actors, opportunities, and impacts in times of crisis* [online]. Masarykova univerzita [cit. 2024-06-10]. Dostupné z: <https://www.muni.cz/inet-doc/2897143>. Habilitačná práca. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.
- Korpus ParlaMint-TR 4.0* [online], 2023. [cit. 2024-01-30]. Dostupné z: https://www.clarin.si/kontext/query?corpname=parlamint40_tr
- KUČERA, Petr, 2014. *Podrobná gramatika turečtiny*. Lingea. ISBN 978-80-87471-79-1.
- KUZNETSOVA, Julia, 2015. *Linguistic Profiles: Going from Form to Meaning via Statistics*. Walter de Gruyter, 1-31. ISBN 978-3-11-035553-6.
- LEHEČKOVÁ, Eva, 2019. *Kritická analýza diskurzu v kontextu korpusové a kognitivní lingvistiky*. Dostupné z: https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/Kriticka_analyza_diskurzu_v_kontextu_kor.pdf
- LIPPERT, Barbara, 2021. Turkey as a special and (almost) dead case of EU enlargement policy. In: *EU-Turkey Relations: Theories, institutions, and policies* [online]. Palgrave Macmillan, s. 267–293 [cit. 2024-05-30]. Dostupné z: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/49501>

MAMISHOVA, Narmina, 2022. Vaccine diplomacy as a form of soft power: The successful case of Türkiye. *Insight Turkey*. **24**(3), 167–188.

NEKVAPIL, Jiří, 2017. ANALÝZA DISKURZU. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2024-01-24]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ANAL%C3%9DZA%20DISKURZU>

ORHANGAZI, Özgür a Erineç YELDAN, 2021. The Re-making of the Turkish crisis. *Development and Change*. **52**(3), 460-503.

PARMETER, Ian, 2023. Strategic ambiguity: Turkey, Russia and the war in Ukraine. *Australian and New Zealand Journal of European Studies*. **15**(2), 18–32.

PROKSCH, Sven-Oliver a Jonathan B. SLAPIN, 2014. *The Politics of Parliamentary Debate Parties, Rebels and Representation* [online]. Cambridge University Press [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: 10.1017/CBO9781139680752

QUAMAR, Md. Muddassir, 2020. Turkey and the Regional Flashpoint in Libya. *Strategic Analysis*. **44**(6), 597–602.

ROSEN, Alexandr, 2024. Universal Dependencies – UD. *Český národní korpus* [online]. [cit. 2024-07-27]. Dostupné z: https://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:ud#universal_dependencies_ud

SALTZMAN, Ilai Z., 2015. Honor as Foreign Policy: The Case of Israel, Turkey, and the Mavi Marmara. *International Studies Review*. **17**(2), 249-273.

SIEGL, Erik, 2020. *Vzdorující demokracie: rozcestí a proměny současného Turecka*. NLN. ISBN 978-80-7422-747-9.

STEFANOWITSCH, Anatol, 2020. *Corpus linguistics: A guide to the methodology* [online]. Language Science Press, 1-59 [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/43768>

SUKKARIEH, Mona, 2021. *The East Mediterranean Gas Forum: Regional Cooperation Amid Conflicting Interests*. Dostupné také z: <https://mesp.me/wp-content/uploads/2021/03/The-East-Mediterranean-Gas-Forum-Regional-Cooperation-Amid-Conflicting-Interests.pdf>

UNIVERSAL DEPENDENCIES, c2014-2024. Introduction. *Universal Dependencies* [online]. [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <https://universaldependencies.org/introduction.html>

URAS, Umut, 2019. Turkey's Operation Peace Spring in northern Syria: One month on. *Al Jazeera* [online]. [cit. 2024-07-15]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2019/11/8/turkeys-operation-peace-spring-in-northern-syria-one-month-on>

The Grand National Assembly of Turkey [online], 2015. GNAT Press [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www5.tbmm.gov.tr/yayinlar/prestij_kitap_ingilizce_s.pdf

Príloha 1. Označenia pre syntaktické funkcie (Rosen, 2024)

Poradie	UD dependency label	Vysvetlivka	Absolútna frekvencia
1	nmod	menný (nezhodný prívlastok)	208049,00
2	obl	priamy predmet	69829,00
3	nsubj	menný podmet	34855,00
4	conj	ďalší člen koordinácie	24486,00
5	amod	adjektívny (zhodný prívlastok)	22754,00
6	obj	priamy predmet	10699,00
7	flat	ďalšie časti označenia osoby	5170,00
8	compound	nefinálne časti zloženej číslovky	3632,00
9	case	predložka	2484,00
10	root	riadiaci člen vety	1765,00
11	acl	prívlastok ako finitná aj nefinitná klauza, neväzobný doplnok	1657,00
12	advmod	adverbiálne príslovkové určenie	784,00
13	advcl	vedľajšia veta príslovková	510,00
14	ccomp	obligatórne vetné doplnenie	326,00
15	nummod	číslovka	198,00
16	compound:redup	reduplikácia	160,00
17	compound:lvc	konštrukcia s kategoriálnym slovesom	122,00
18	dep	nešpecifikovaná závislosť	84,00
19	det	determinácia	68,00
20	cop	spona	55,00

21	cc	koordináčná spojka	23,00
22	csubj	vetný podmet	18,00
23	discourse	diskurzny výraz	15,00
24	parataxis	vsuvka, uvádzacia veta	11,00
25	advmod:emph	zdôrazňovacie slovo, intenzifikátor	11,00
26	appos	apozícia (prístavok)	9,00
27	xcomp	adjektívum alebo sloveso ako obligatórne doplnenie s nevyjadreným podmetom	8,00
28	vocative	oslovenie	8,00
29	punct	interpunkcia	6,00
30	iobj	nepriamy predmet	5,00
31	aux	pomocné sloveso	4,00
32	list	ďalšie časti zoznamu	3,00
33	orphan	závislosť na vypustenom vetnom člene	2,00
34	dislocated	extrapozícia	1,00